

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY OŻAROWICE NA LATA 2009-2016

AKTUALIZACJA

ZLECENIODAWCA:

URZĄD GMINY OŻAROWICE

ul. Dworcowa 15 42-625

tel. 032 285 72 22; faks 032 284 50 24

e-mail: sekretariat@ug.ozarowice.pl, www.bip.ozarowice.pl

ZLECENIOBIORCA:

EKO – TEAM KONSULTING,

ul. Golezowska 16/125, 43-300 Bielsko-Biała

tel./fax: (0-33) 486 53 53, kom. 513 100 869

mail: biuro@eko-team.com.pl, www.eko-team.com.pl

OŻAROWICE, PAŹDZIERNIK 2009

AUTORZY OPRACOWANIA:

Agnieszka Chylak,

Andrzej Blarowski,

Tomasz Giza,

Piotr Kukła,

Konsultacja merytoryczna: Joanna Dzikień, Elżbieta Wręglewicz.

Osoby i instytucje współpracujące przy opracowaniu niniejszego dokumentu:

1. Rozalia Farnicka – Urząd Gminy Ożarówice,
2. Zakład Gospodarki Komunalnej w Pyrzowicach,

Zdjęcia na okładce: www.mapy.eholiday.pl/galeria-ozarowice

SPIS TREŚCI

1	WSTĘP	8
1.1	PODSTAWA OPRACOWANIA	8
1.2	METODOLOGIA OPRACOWANIA, ZAWARTOŚĆ DOKUMENTU I JEGO PODSTAWY PRAWNE	8
2	UWARUNKOWANIE ZEWNĘTRZNE	10
2.1	POLITYKA EKOLOGICZNA PAŃSTWA	10
2.2	STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2000-2020	11
2.3	PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO DO ROKU 2004 ORAZ CELE DŁUGOTERMINOWE DO ROKU 2015	12
2.4	STRATEGIA ROZWOJU POWIATU TARNOGÓRSKIEGO	13
2.5	PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU TARNOGÓRSKIEGO NA LATA 2007-2015	14
2.6	STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY OŻAROWICE	15
3	OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY OŻAROWICE	16
3.1	POŁOŻENIE	16
3.2	UKSZTAŁTOWANIE TERENU I BUDOWA GEOLOGICZNA	18
3.3	KLIMAT	18
3.4	OTOCZENIE SPOŁECZNO GOSPODARCZE	19
3.5	INWESTYCJE GMINNE.....	22
4	OCHRONA DZIEDZICTWA PRZYRODNICZEGO	23
4.1	OCHRONA PRZYRODY I KRAJOBRAZU.....	23
4.1.1	<i>Charakterystyka i ocena stanu aktualnego .....</i>	<i>23</i>
4.1.1.1	Siedliska przyrodnicze	23
4.1.1.2	Chronione i ginące elementy flory i fauny	24
4.1.1.3	Formy ochrony przyrody na terenie Gminy	25
4.1.1.4	Zieleń urządzona.....	26
4.1.1.5	<i>Identyfikacja potrzeb .....</i>	<i>27</i>
4.1.2	<i>Cele i zadania środowiskowe do roku 2012 i do roku 2016 .....</i>	<i>28</i>
4.1.3	<i>Harmonogram zadań.....</i>	<i>29</i>
4.1.4	<i>Wnioski .....</i>	<i>31</i>
4.1.5	OCHRONA I ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ LASÓW	31
4.2	<i>Charakterystyka i ocena stanu aktualnego .....</i>	<i>31</i>
4.2.1	Obszary leśne.....	31
4.2.1.1	Racjonalne gospodarowanie zasobami leśnymi	31
4.2.1.2	Ustalenia w zakresie prognozowania zalesiania gruntów porolnych i rekultywacji zdegradowanych terenów poeksploatacyjnych.....	33
4.2.1.3	<i>Identyfikacja potrzeb .....</i>	<i>33</i>
4.2.2	<i>Cele i zadania środowiskowe do roku 2012 i do roku 2016 .....</i>	<i>35</i>
4.2.3	<i>Harmonogram zadań.....</i>	<i>35</i>
4.2.4	<i>Wnioski .....</i>	<i>36</i>
4.2.5	ZRÓWNOWAŻONE WYKORZYSTANIE MATERIAŁÓW, WODY I ENERGII	36
4.3	<i>Materiałochłonność, wodochłonność, energochłonność i odpadowość produkcji.....</i>	<i>36</i>
4.3.1	<i>Wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych.....</i>	<i>37</i>
4.3.2	<i>Wnioski.....</i>	<i>37</i>
4.3.3	KSZTAŁTOWANIE ZASOBÓW WODNYCH ORAZ OCHRONA PRZED POWODZIĄ I SKUTKAMI SUSZY	38
4.4	<i>Ochrona przed powodzią i suszą .....</i>	<i>38</i>
4.4.1	Ochrona przed suszą	40
4.4.1.1	<i>Cele i zadania środowiskowe do roku 2012 i do roku 2016.....</i>	<i>42</i>
4.4.2	<i>Harmonogram zadań .....</i>	<i>42</i>
4.4.3		

4.4.4	Wnioski.....	43
4.5	OCHRONA POWIERZCHNI ZIEMI	43
4.5.1	Charakterystyka i ocena stanu aktualnego.....	43
4.5.2	Identyfikacja potrzeb.....	44
4.5.3	Cele i zadania środowiskowe do roku 2012 i do roku 2016.....	46
4.5.4	Harmonogram zadań	47
4.5.5	Wnioski.....	48
4.6	GOSPODAROWANIE ZASOBAMI GEOLOGICZNYMI	48
4.6.1	Charakterystyka i ocena stanu aktualnego.....	48
4.6.2	Identyfikacja potrzeb.....	48
4.6.5	Wnioski.....	48
5	DALSZA POPRAWA, JAKOŚCI ŚRODOWISKA I BEZPIECZEŃSTWA EKOLOGICZNEGO NA OBSZARZE GMINY OŻAROWICE	49
5.1	GOSPODARKA WODNO – ŚCIEKOWA	49
5.1.1	Charakterystyka i ocena stanu aktualnego.....	49
5.1.1.1	Hydrografia.....	49
5.1.1.2	Główne źródła zanieczyszczeń wód powierzchniowych i podziemnych.....	52
5.1.1.3	Zaopatrzenie w wodę.....	53
5.1.1.4	Odprowadzanie ścieków	55
5.1.1.5	Odprowadzanie wód opadowych.....	56
5.1.2	Identyfikacja potrzeb.....	56
5.1.3	Cele i zadania środowiskowe do roku 2012 i do roku 2016.....	57
5.1.4	Harmonogram zadań	58
5.1.4	Wnioski.....	60
5.2	ZANIECZYSZCZENIE POWIETRZA	60
5.2.1	Charakterystyka i ocena stanu aktualnego.....	61
5.2.1.1	System gazowniczy	63
5.2.1.2	System elektroenergetyczny	64
5.2.1.3	System ciepłowniczy	64
5.2.1.4	Bilans zapotrzebowania na energię.....	67
5.2.1.5	Bilans emisji pyłowej i gazowej w gminie Ożarówice	68
5.2.1.6	Komunikacyjne źródła zanieczyszczeń.....	69
5.2.1.7	Emisja transgraniczna.....	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
5.2.1.8	Emisja niezorganizowana	72
5.2.1.9	Ocena stanu jakości powietrza	73
5.2.2	Identyfikacja potrzeb.....	74
5.2.3	Cele i zadania środowiskowe do roku 2012 i do roku 2016.....	75
5.2.4	Harmonogram zadań	76
5.2.5	Wnioski.....	77
5.3	GOSPODAROWANIE ODPADAMI	77
5.3.1	Charakterystyka i ocena stanu aktualnego.....	78
5.3.1.1	Odpady zmieszane	78
5.3.1.2	Odpady zbierane selektywnie.....	79
5.3.1.3	Prognoza wytwarzania odpadów	80
5.3.2	Identyfikacja potrzeb.....	82
5.3.3	Cele i zadania środowiskowe do roku 2012 i do roku 2016.....	84
5.3.4	Harmonogram zadań	85
5.3.5	Wnioski.....	86
5.4	ODDZIAŁYWANIE HAŁASU	86

5.4.1	Charakterystyka i ocena stanu aktualnego	86
5.4.1.1	Hałas przemysłowy	86
5.4.1.2	Hałas drogowy	86
5.4.1.3	Hałas kolejowy	87
5.4.1.4	Hałas lotniczy	87
5.4.2	Identyfikacja potrzeb	88
5.4.3	Cele i zadania środowiskowe do roku 2012 i do roku 2016	90
5.4.4	Harmonogram zadań	91
5.4.5	Wnioski	92
5.5	ODDZIAŁYWANIE PÓL ELEKTROMAGNETYCZNYCH	92
5.5.1	Charakterystyka i ocena stanu aktualnego	93
5.5.2	Identyfikacja potrzeb	93
5.5.3	Cele i zadania środowiskowe do roku 2012 i do roku 2016	94
5.5.4	Harmonogram zadań	94
5.5.5	Wnioski	95
5.6	SUBSTANCJE CHEMICZNE W ŚRODOWISKU	95
5.6.1	Cele i zadania środowiskowe do roku 2012 i do roku 2016	96
5.6.2	Harmonogram zadań	96
5.6.3	Wnioski	97
6	NARZĘDZIA I INSTRUMENTY REALIZACYJNE PROGRAMU	97
6.1	MECHANIZMY PRAWNE	97
6.1.1	Kompetencje wynikające z ustawy prawo ochrony środowiska	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
6.1.2	Kompetencje wynikające z ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
6.1.2	Kompetencje wynikające z prawa wodnego	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
6.1.3	Kompetencje wynikające z ustawy o ochronie przyrody	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
6.1.4	Kompetencje wynikające z ustawy o lasach	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
6.1.5	Kompetencje wynikające z ustawy o przeznaczeniu gruntów do zalesienia	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
6.1.6	Kompetencje wynikające z prawa łowieckiego	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
6.1.7	Kompetencje wynikające z prawa geologicznego i górniczego	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
6.1.8	Kompetencje wynikające z ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
6.1.9	Kompetencje wynikające z ustawy o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej i opłacie depozytowej	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
6.1.10	Kompetencje wynikające z ustawy o odpadach	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
6.2	PRAWO OCHRONY ŚRODOWISKA I INNE AKTY NIEZBĘDNE DO REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA..	BŁĄD! NIE ZDEFINIOWANO ZAKŁADKI.
6.2.1	Ustawy	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
6.2.2	Rozporządzenia	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
7	DOSTĘP DO INFORMACJI, EDUKACJA EKOLOGICZNA, UDZIAŁ SPOŁECZEŃSTWA	97
8	FINANSOWA OCENA MOŻLIWOŚCI WDROŻENIA ZADAŃ	100
8.1	POTENCJALNE ŹRÓDŁA PREFERENCYJNEGO FINANSOWANIA ZADAŃ W ZAKRESIE OCHRONY ŚRODOWISKA	100
8.1.1	Środki własne Gminy Ożarówice	100
8.1.2	Krajowe Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	100
8.1.3	Ogólnopolskie Programy Operacyjne – dysponujące środkami UE w okresie programowania 2007-2013	102
8.1.4	Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2007-2013	103
8.1.5	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich	104

8.1.6	Program LIFE+	104
8.1.7	Kredyty udzielane na preferencyjnych warunkach	105
8.1.8	Kredyty komercyjne	106
8.2	NAKŁADY NA REALIZACJĘ ZADAŃ PROGRAMU I PROPONOWANE ŹRÓDŁA ICH FINANSOWANIA	106
8.2.1	Nakłady na realizację zadań Programu	106
8.3	OCENA MOŻLIWOŚCI BUDŻETOWY WDROŻENIA ZADAŃ WŁASNYCH PROGRAMU	109
9	MONITORING I KONTROLA REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘĆ ZAPISANYCH W PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY OŻAROWICE	110
9.1	MONITORING ŚRODOWISKA	110
9.1.1.	Ochrona przyrody i bioróżnorodności	110
9.1.2	Ochrona powierzchni ziemi	110
9.1.3	Ochrona powietrza	110
9.1.4	Ochrona wód	111
9.1.5	Gospodarowanie odpadami	111
10	SYSTEM ZARZĄDZANIA ŚRODOWISKOWEGO W GMINIE OŻAROWICE	111
10.1	SYSTEM EMAS	111
10.2	REMAS	111
10.3	SYSTEM ZARZĄDZANIA ŚRODOWISKOWEGO NA OBSZARZE GMINY OŻAROWICE	112

SPIS TABEL

TABELA 1	LICZBA MIESZKAŃCÓW W POSZCZEGÓLNYCH SOŁECTWACH GMINY OŻAROWICE W LATACH 2000-2008.....	19
TABELA 2	STRUKTURA BEZROBOTNYCH W LATACH 2004-2008.....	21
TABELA 3	PROPONOWANE FORMY OCHRONY PRZYRODY NA TERENIE GMINY OŻAROWICE.....	25
TABELA 4	STRUKTURA UŻYTKOWANIA GRUNTÓW W GMINIE.....	43
TABELA 5	OCENA JAKOŚCI WÓD POWIERZCHNIOWYCH RZEKI BRYNICY W 2007 ROKU, W PUNKCIE MONITORINGU DIAGNOSTYCZNEGO ZLOKALIZOWANEGO POWYŻEJ ZBIORNIKA KOZŁOWA GÓRA.....	50
TABELA 6	OCENA JAKOŚCI WÓD PODZIEMNYCH W PUNKCIE REGIONALNEGO MONITORINGU WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NR 0081/R W 2006 I 2007 ROKU*	52
TABELA 7	CHARAKTERYSTYKA SIECI WODOCIĄGOWEJ WYBUDOWANEJ I ZMODERNIZOWANEJ NA TERENIE GMINY OŻAROWICE W LATACH 1999-2008	54
TABELA 8	CZYNNIKI METEOROLOGICZNE WPŁYWAJĄCE NA STAN ZANIECZYSZCZENIA ATMOSFERY.....	61
TABELA 9	KLASY STREF I WYMAGANE DZIAŁANIA W ZALEŻNOŚCI OD POZIOMÓW STĘŻEŃ ZANIECZYSZCZENIA, UZYSKANYCH W ROCZNEJ OCENIE JAKOŚCI POWIETRZA, DLA PRZYPADKÓW GDY OKREŚLONY JEST MARGINES TOLERANCJI	62
TABELA 10	KLASY STREF I WYMAGANE DZIAŁANIA W ZALEŻNOŚCI OD POZIOMÓW STĘŻEŃ ZANIECZYSZCZENIA, UZYSKANYCH W ROCZNEJ OCENIE JAKOŚCI POWIETRZA, DLA PRZYPADKÓW GDY MARGINES TOLERANCJI NIE JEST OKREŚLONY	62
TABELA 11	ZESTAWIENIE DANYCH DOTYCZĄCYCH INFRASTRUKTURY GAZOWNICZEJ, ILOŚCI ODBIORCÓW I ZUŻYCIA GAZU ZIEMNEGO W GMINIE OŻAROWICE*	63
TABELA 12	EMISJA ZANIECZYSZCZEŃ W GMINIE OŻAROWICE W 2008 ROKU	68
TABELA 13	ROCZNA EMISJA SUBSTANCJI SZKODLIWYCH DO ATMOSFERY ZE ŚRODKÓW TRANSPORTU NA TERENIE GMINY OŻAROWICE [KG/ROK] W 2008 ROKU	70
TABELA 14	ROCZNA EMISJA DWUTLENKU WĘGLA DO ATMOSFERY ZE ŚRODKÓW TRANSPORTU NA TERENIE GMINY OŻAROWICE [KG/ROK] W 2008 ROKU.....	71
TABELA 15	EMISJA DWUTLENKU WĘGLA DO ATMOSFERY ZE ŚRODKÓW TRANSPORTU I NISKIEJ EMISJI W 2008 ROKU NA TERENIE GMINY OŻAROWICE [MG/ROK]	72
TABELA 16	ŚREDNIE STĘŻENIE PYŁU ZAWIESZONEGO PM10 NA TERENIE MIASTA MIASTECZKO ŚLĄSKIE [KG/ROK] W LATACH 2006 - 2008 ROKU	74
TABELA 17	ŚREDNIE STĘŻENIE PYŁU ZAWIESZONEGO B(A)P NA TERENIE MIASTA MIASTECZKO ŚLĄSKIE [KG/ROK] W LATACH 2006 - 2008 ROKU	74

TABELA 18 ZESTAWIENIE ILOŚCI ZEBRANYCH ODPADÓW KOMUNALNYCH [MG/ROK] NA TERENIE GMINY OŻAROWICE W OKRESIE 2004 – 2008 ROK.....	78
TABELA 19 ZESTAWIENIE ILOŚCI ODPADÓW KOMUNALNYCH [MG/ROK] ZEBRANYCH SELEKTYWNIENIE NA TERENIE GMINY OŻAROWICE W OKRESIE 2006 – 2008 ROK.....	79
TABELA 20 ZAKŁADANE ZMIANY WSKAŹNIKÓW GENEROWANIA ODPADÓW KOMUNALNYCH Z GOSPODARSTW DOMOWYCH W OKRESIE PERSPEKTYWICZNYM 2009 – 2016 ROK.....	81
TABELA 21 ZAKŁADANE ZMIANY WSKAŹNIKÓW GENEROWANIA ODPADÓW KOMUNALNYCH Z OBIEKTÓW INFRASTRUKTURY W OKRESIE PERSPEKTYWICZNYM 2009 – 2016 ROK.....	81
TABELA 22 ZAKŁADANE ZMIANY WSKAŹNIKÓW GENEROWANIA INNYCH RODZAJÓW ODPADÓW KOMUNALNYCH W OKRESIE PERSPEKTYWICZNYM 2009 – 2016 ROK.....	82
TABELA 23 PROGNOZA ILOŚCI ODPADÓW KOMUNALNYCH Z GOSPODARSTW DOMOWYCH I OBIEKTÓW INFRASTRUKTURY WYTWARZANYCH NA TERENIE GMINY OŻAROWICE W OKRESIE PERSPEKTYWICZNYM 2009 – 2016 ROK.....	82
TABELA 24 NAKŁADY FINANSOWE NA REALIZACJĘ ZADAŃ OKREŚLONYCH W PROGRAMIE.....	106
TABELA 25 MONTAŻ FINANSOWY DLA WYBRANYCH (ZWIĄZANYCH Z NAJWYŻSZYMI WYDATKAMI) ZADAŃ WŁASNYCH PROGRAMU.....	108

SPIS RYSUNKÓW

RYSUNEK 1 LOKALIZACJA POWIATU TARNOGÓRSKIEGO I GMINY OŻAROWICE NA TLE WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO.....	16
RYSUNEK 2 LOKALIZACJA GMINY OŻAROWICE NA TLE POWIATU TARNOGÓRSKIEGO.....	17
RYSUNEK 3 LICZBA MIESZKAŃCÓW GMINY W LATACH 2000-2008.....	19
RYSUNEK 4 ILOŚĆ URODZEŃ, ZGONÓW I PRZYROST NATURALNY NA TERENIE GMINY OŻAROWICE W LATACH 2000-2008.....	20
RYSUNEK 6 ZMIANY W ILOŚCI PODMIOTÓW GOSPODARZYCH ZAREJESTROWANYCH W SYSTEMIE REGON NA TERENIE GMINY OŻAROWICE.....	21
RYSUNEK 6 MAPA ZASIĘGU DZIAŁANIA RZGW W GLIWICACH.....	40
RYSUNEK 7 MAPA HYDROGRAFICZNA REJONU GMINY OŻAROWICE.....	49
RYSUNEK 8 LOKALIZACJA PUNKTÓW MONITORINGU WÓD POWIERZCHNIOWYCH W WOJEWÓDZTWIE ŚLĄSKIM.....	50
RYSUNEK 9 LOKALIZACJA GŁÓWNYCH ZBIORNIKÓW WÓD PODZIEMNYCH I PUNKTÓW BADAWCZYCH MONITORINGU WÓD PODZIEMNYCH W WOJEWÓDZTWIE ŚLĄSKIM W REJONIE GMINY OŻAROWICE.....	52
RYSUNEK 6 OBSZAR DZIAŁANIA DYSTRYBUTORA ENERGII ENION S.A.	64
RYSUNEK 7 MAPA DYSPERSJI DLA DWUTLENKU SIARKI.....	65
RYSUNEK 8 MAPA DYSPERSJI DLA PYŁU PM10.....	65
RYSUNEK 9 MAPA DYSPERSJI DLA TLENKÓW AZOTU.....	66
RYSUNEK 10 MAPA DYSPERSJI DLA BENZENU.....	66
RYSUNEK 11 ZESTAWIENIE BUDYNKÓW I MIESZKAŃ NA TERENIE GMINY OŻAROWICE POD WZGLĘDEM ICH OKRESU BUDOWY (STAN NA KONIEC 2008 ROKU).....	67
RYSUNEK 12 STRUKTURA ZUŻYCIA PALIW DLA CELÓW NA CELE GRZEWCZE – ŁĄCZNE ZUŻYCIE W 2008R. – 160,9 TJ.....	68
RYSUNEK 13 STRUKTURA EMISJA ZANIECZYSZCZEŃ W GMINIE OŻAROWICE W 2008 ROKU.....	69
RYSUNEK 14 ROCZNA EMISJA WYBRANYCH SUBSTANCJI SZKODLIWYCH DO ATMOSFERE ZE ŚRODKÓW TRANSPORTU NA TERENIE GMINY OŻAROWICE W 2008 ROKU.....	72
RYSUNEK 15 OPAD PYŁU W SEZONIE GRZEWCZYM W POSZCZEGÓLNYCH GMINACH POWIATU TARNOGÓRSKIEGO W LATACH 2000 – 2003..	73

1 Wstęp

1.1 Podstawa opracowania

Podstawą opracowania jest umowa zawarta w dniu 18 maja 2009 roku między Eko – Team Konsulting z Bielska Białej a Gminą Ożarowice na wykonanie pracy pt.: „Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Ożarowice”.

Program powstał w oparciu o dane pochodzące z licznych źródeł są to przede wszystkim:

1. Opracowania udostępnione przez gminę, a w szczególności:
  - Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000-2020,
  - Program Ochrony Środowiska Województwa Śląskiego do roku 2004 oraz cele długoterminowe do roku 2015,
  - Strategia Rozwoju Powiatu Tarnogórskiego,
  - Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Tarnogórskiego na lata 2007-2015,
  - Plan Gospodarki Odpadami dla Powiatu Tarnogórskiego,
  - Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Ożarowice,
  - Program Ochrony Środowiska dla Gminy Ożarowice,
  - Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Ożarowice,
  - Sprawozdanie w realizacji Planu Gospodarki Odpadami dla Gminy Ożarowice za lata 2005-2006,
  - Sprawozdanie w realizacji Planu Gospodarki Odpadami dla Gminy Ożarowice za lata 2007-2008,
  - Regulamin Utrzymania czystości i Porządku na terenie Gminy Ożarowice,
2. Dane zebrane przez zespół autorów Programu,
3. Opracowania i raporty takich instytucji jak m.in.:
  - Ministerstwo Ochrony Środowiska,
  - Śląski Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska,
4. Materiały konferencyjne,
5. Literatura specjalistyczna.

1.2 Metodologia opracowania, zawartość dokumentu i jego podstawy prawne

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Ożarowice został opracowany zgodnie z zapisami ustawowymi Prawo Ochrony Środowiska z dnia 27.04.2001 (Dz. U. Nr 62, poz. 627 z późn. zm.) jako narzędzie prowadzenia polityki ekologicznej w gminie. Realizacja programu powinna doprowadzić do poprawy stanu środowiska naturalnego, oraz zapewnić skuteczne mechanizmy chroniące środowisko przed degradacją, a także stworzyć warunki dla wdrożenia wymagań prawa.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Ożarowice sporządzony został w 2002 roku przez Beskidzki Fundusz Ekorozwoju S.A. z Bielska – Białej we współpracy z Gminą Ożarowice i przyjęty Uchwałą Rady Gminy Ożarowice (Uchwała w sprawie Programu Ochrony Środowiska), jako realizacja ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo Ochrony Środowiska (Dz. U. nr 62, poz. 627, z późniejszymi zmianami), która w rozdziale III Polityka ekologiczna oraz Programy Ochrony Środowiska art. 17 wprowadza obowiązek opracowania programów ochrony środowiska na szczeblu krajowym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym.

Ustawa – Prawo ochrony środowiska nie określa sztywnych ram programu ochrony środowiska, zwraca jednak uwagę (art. 17 pkt. 1), by uwzględnił on pewne elementy określone w art. 14 wynikające z polityki ekologicznej państwa:

- cele ekologiczne;
- priorytety ekologiczne;
- poziomy celów długoterminowych;
- rodzaj i harmonogram działań proekologicznych;

- środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno ekonomiczne i środki finansowe.

Szczegółowy zakres, sposób oraz forma sporządzania Programu Ochrony Środowiska (POŚ) jest zgodna z przyjętymi 21 grudnia 2002 roku przez Ministerstwo Środowiska „Wytycznymi do sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym”. Wytyczne „... mają charakter ramowy i mogą być wykorzystane, jako materiał pomocniczy przy sporządzaniu programów ochrony środowiska”.

Dokument ten podkreśla, że struktura wojewódzkich powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska powinna nawiązywać do struktury „Polityki ekologicznej państwa”.

Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Ożarówice opracowana została z uwzględnieniem układu strukturalnego „Wytycznych...” i zawiera między innymi elementy takie jak:

- racjonalne użytkowanie zasobów naturalnych,
- poprawa jakości środowiska,
- narzędzia i instrumenty realizacji programu,
- harmonogram realizacji i nakłady na realizację programu,
- kontrola realizacji programu.

Niniejsza aktualizacja Programu Ochrony Środowiska została opracowana ze względu na to, iż mija ustawowy termin wykonania aktualizacji oraz ze względu na wprowadzone zmiany w prawodawstwie.

Nawiązując do układu i zawartości Projektu Polityki ekologicznej Państwa na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016 niniejsze opracowanie zawierało będzie takie elementy jak:

- **OCHRONA DZIEDZICTWA PRZYRODNICZEGO**
  - Ochrona przyrody i krajobrazu,
  - Ochrona i zrównoważony rozwój lasów,
  - Ochrona powierzchni ziemi,
  - Ochrona zasobów kopalin i wód podziemnych,
  - Biotechnologie i organizmy genetycznie zmodyfikowane,
- **ZRÓWNOWAŻONE WYKORZYSTANIE MATERIAŁÓW, WODY I ENERGII**
  - Materiałochłonność, wodochłonność, energochłonność i odpadowość produkcji,
  - Wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych,
  - Kształtowanie zasobów wodnych oraz ochrona przed powodzią i skutkami suszy,
- **ŚRODOWISKO I ZDROWIE. DALSZĄ POPRAWĄ, JAKOŚCI ŚRODOWISKA I BEZPIECZEŃSTWA EKOLOGICZNEGO**
  - Jakość wód,
  - Zanieczyszczenie powietrza,
  - Gospodarka odpadami,
  - Substancje chemiczne w środowisku,
  - Poważne awarie przemysłowe,
  - Oddziaływanie hałasu,
  - Oddziaływanie pól elektromagnetycznych,

Struktura Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Ożarówice obejmuje:

1. Omówienie kierunków ochrony środowiska w gminie w odniesieniu do racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych w tym racjonalnego użytkowania lasów i zasobów przyrodniczych, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, ochrony gleb, ochrony powietrza, ochrony przed hałasem, ochrony przed szkodliwym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych z podaniem ich stanu aktualnego,
2. Ocenę stanu wyjściowego i stanu docelowego umożliwiając tym samym identyfikację potrzeb w tym zakresie. Stan docelowy zostanie osiągnięty po zrealizowaniu zaproponowanych zadań stanowiących zarówno zadania gminy, powiatu tarnogórskiego, a także instytucji i podmiotów działających na analizowanym terenie. Dowodów osiągnięcia stanu docelowego dostarczać będzie ocena efektów działalności środowiskowej, dokonywana okresowo (według ustawy, co 2 lata).

Całość działań proekologicznych zamyka podsumowanie i wnioski, w których wyspecyfikowane zostały najważniejsze informacje i uwagi odnośnie zadań i potrzeb gminy.

Dla każdego kierunku działań utworzony został harmonogram realizacji zadań. Zawiera on wykaz zadań gminy z podziałem na zadania własne, czyli finansowane w większości ze środków własnych i koordynowane, czyli takie, które realizowane są na terenie gminy nie koniecznie ze środków gminnych. Zadania te są realizowane często bez udziału gminy przez przedsiębiorstwa czy mieszkańców. Harmonogram określa termin i jednostkę odpowiedzialną za realizację zadania, planowane efekty ekologiczne oraz planowane szacunkowe koszty przedsięwzięć z propozycjami źródeł ich finansowania.

Pomagają one w realizacji całości zamierzeń inwestycyjnych gminy, zaproponowane w nich zostały jednostki partnerujące z propozycją źródeł finansowania dla każdego z zadań.

Program wspomaga dążenie do ograniczenia negatywnego wpływu na środowisko źródeł zanieczyszczeń, ochronę i rozwój walorów środowiska oraz racjonalne gospodarowanie z uwzględnieniem konieczności ochrony środowiska.

Program Ochrony Środowiska zawiera również omówienie uwarunkowań finansowych gminy. Na podstawie budżetów gminy z ostatnich lat i planu budżetu na rok bieżący 2009 i szacunkowych kosztów zaproponowanych zadań nakreślono ogólną sytuację finansową gminy, przeprowadzono prognozę budżetową oraz przeanalizowano możliwości gminy w zakresie realizacji wszystkich zadań. Dzięki tej analizie wiadomo, jaki procent kosztów na realizację zadań powinien pochodzić z zewnątrz i należy się starać o ich pozyskanie.

W zakresie tej części opracowania przedstawiono również źródła dofinansowania na realizację poszczególnych zadań środowiskowych.

2 Uwarunkowanie zewnętrzne

2.1 Polityka ekologiczna państwa

W dniu 8 maja 2003 r. Sejm RP przyjął dokument „Polityka ekologiczna Państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010”.

W 2006 r. Rada Ministrów przedłożyła Sejmowi RP projekt następnej polityki ekologicznej państwa na lata 2007-2010 z perspektywą do roku 2014, jednakże – ze względu na skrócenie kadencji - parlament nie zdążył jej uchwalić w 2007 r. Analiza tekstu projektu przeprowadzona w 2008 r. wykazała jego nadmierną ogólnikowość, a także nieaktualność wielu istotnych elementów, szczególnie w odniesieniu do prawodawstwa Unii Europejskiej. Konieczna była, zatem jego aktualizacja, co jednak spowodowało nieuniknione opóźnienie w przygotowaniu polityki ekologicznej państwa i w konsekwencji konieczne było przyjęcie nowego horyzontu czasowego. Tak, więc, „Polityka ekologiczna na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016” jest drugim z rzędu tego rodzaju dokumentem strategicznym wymaganymi ustawą – Prawo ochrony środowiska.

Zasady realizacji Polityki Ekologicznej Państwa zostały przyjęte, jako podstawa realizacji opracowania niniejszego dokumentu, jakim jest Program Ochrony Środowiska dla Gminy Ożarówice.

Nadrzędnym, strategicznym celem polityki ekologicznej państwa jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego kraju (mieszkańców, zasobów przyrodniczych i infrastruktury społecznej) i tworzenie podstaw do zrównoważonego rozwoju społeczno - gospodarczego.

Realizacja tego celu osiągnana będzie poprzez niezbędne działania organizacyjne, inwestycyjne (w tym wdrażanie postanowień Traktatu Akcesyjnego), tworzenie regulacji dotyczących zakresu korzystania ze środowiska i reglamentowania poziomu tego wykorzystania w najważniejszych obszarach ochrony środowiska. Stąd celami realizacyjnymi Polityki ekologicznej są:

- wzmacnianie systemu zarządzania ochroną środowiska,
- ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrody,
- zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii,
- dalsza poprawa, jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego dla ochrony zdrowia mieszkańców Polski,
- ochrona klimatu.

Ustawa Prawo ochrony środowiska w art. 13 stwierdza, że polityka ekologiczna państwa ma na celu stworzenie warunków niezbędnych do realizacji ochrony środowiska. We współczesnym świecie oznacza to przede wszystkim, że polityka ta powinna być elementem równoważenia rozwoju kraju i harmonizowania z celami ochrony środowiska celów gospodarczych i społecznych. Oznacza to także, że realizacja polityki ekologicznej państwa w coraz większym stopniu powinna dokonywać się poprzez zmiany modelu produkcji

i konsumpcji, zmniejszanie materiałochłonności, wodochłonności i energochłonności gospodarki oraz stosowanie najlepszych dostępnych technik i dobrych praktyk gospodarowania, a dopiero w dalszej kolejności poprzez typowo ochronne, tradycyjne działania takie jak oczyszczanie gazów odlotowych i ścieków, unieszkodliwianie odpadów.

Oznacza to również, że aspekty ekologiczne powinny być obligatoryjnie włączane do polityk sektorowych we wszystkich dziedzinach gospodarowania, a także do strategii i programów rozwoju na szczeblu regionalnym i lokalnym.

Nadrzędną wartością w polityce ekologicznej państwa jest człowiek, co oznacza, że zdrowie społeczeństwa, komfort środowiska, w którym żyją i pracują ludzie, życie obywatela są głównym kryterium realizacji polityki ekologicznej na każdym szczeblu. Polityka ekologiczna państwa ma służyć zaspokojeniu rosnących potrzeb człowieka.

Wiodącą zasadą polityki ekologicznej państwa jest przyjęta w Konstytucji RP zasada zrównoważonego rozwoju, która uzyskała prawo obywatelstwa wśród społeczeństw świata w wyniku Konferencji Narodów Zjednoczonych w Rio de Janeiro w 1992 r. Istotą zrównoważonego rozwoju jest równorzędne traktowanie racji społecznych, ekonomicznych i ekologicznych.

2.2 Strategia rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000-2020

„Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000-2020” powstała w wyniku przeprowadzenia aktualizacji „Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000 – 2015”. Jedną z podstawowych przesłanek aktualizacji było pojawienie się kilku strategicznych dokumentów szczebla unijnego i krajowego. W wyniku aktualizacji powstał dokument o uproszczonej strukturze, przejrzysty, wykorzystujący doświadczenia minionych lat, uwzględniający zmiany uwarunkowań, które zaszły w otoczeniu, w tym przede wszystkim przystąpienie Polski do Unii Europejskiej

Sejmik Województwa Śląskiego Uchwałą z dnia 4 lipca 2005 nr II/37/6/2005 przyjął „Strategię Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000 – 2020”, dokument ten jest aktualizacją przyjętej we wrześniu 2000 „Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000 – 2015”.

W ramach 3 pól strategicznych, dla których przeprowadzono analizę SWOT, zidentyfikowano po 2 priorytety dziedzinowe:

- w polu Zasoby ludzkie, równość szans i zagadnienia społeczne wyznaczono:
  - priorytet: edukacja, kultura, mobilność i aktywizacja zasobów ludzkich,
  - priorytet: integracja społeczna, bezpieczeństwo i zdrowie,
- w polu Gospodarka, innowacyjność i inne ramowe uwarunkowania wyznaczono:
  - priorytet: restrukturyzacja i rozwój gospodarki,
  - priorytet: innowacje, technologie, działalność B+R,
- w polu Infrastruktura, aspekty przestrzenne, środowisko wyznaczono:
  - priorytet: ochrona i kształtowanie środowiska oraz przestrzeni,
  - priorytet: transport, komunikacja i informacja,

W ramach celu strategicznego IV: „Poprawa jakości środowiska naturalnego i kulturowego oraz zwiększenie atrakcyjności przestrzeni” wyznaczono kierunki działań:

- Wspieranie rozwoju obszarów metropolitalnych
- Zagospodarowanie centrów miast oraz zdegradowanych dzielnic
- Rewitalizacja terenów zdegradowanych
- Kształtowanie ośrodków wiejskich
- Uporządkowanie i wdrożenie systemu gospodarki odpadami
- Utworzenie systemu kształtowania i wykorzystania zasobów wodnych
- Polepszenie jakości powietrza
- Ochrona przed hałasem

2.3 Program Ochrony Środowiska Województwa Śląskiego do roku 2004 oraz cele długoterminowe do roku 2015

W „Programie ochrony środowiska Województwa Śląskiego do roku 2004 oraz cele długoterminowe do roku 2015” zaproponowano cele zaliczające się do każdej z dziedzin ochrony środowiska:

- **Ochrona zasobów wodnych**

Cel długoterminowy do 2015 roku *Przywrócenie wysokiej, jakości wód powierzchniowych oraz ochrona, jakości wód podziemnych i racjonalizacja ich wykorzystania.*

- **Ochrona powietrza atmosferycznego**

Cel długoterminowy do 2015 roku *Polepszenie, jakości powietrza atmosferycznego, a przyjęte kierunki działań to:*

- redukcja niskiej emisji,
- zintegrowanie i rozbudowa systemu ciepłowniczego regionu,
- promocja wykorzystania alternatywnych źródeł energii cieplej

- **Ochrona przed hałasem**

Cel długoterminowy do 2015 roku *Zmniejszenie uciążliwości hałasu dla mieszkańców i środowiska poprzez obniżenie jego natężenia do poziomu obowiązujących standardów. Można to osiągnąć poprzez:*

- eliminacje czynności powodujących hałas,
- stosowanie rozwiązań technicznych i organizacyjnych zapobiegających powstawaniu lub przenikaniu hałasu do środowiska, a także środków zmniejszających poziom hałasu.

- **Ochrona przed niejonizującym promieniowaniem elektromagnetycznym**

Cel długoterminowy do 2015 roku *Kontrola i ograniczenie emisji promieniowania niejonizującego do środowiska. Można to osiągnąć poprzez:*

- wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych ochronie przed promieniowaniem z wyznaczeniem stref ograniczonego użytkowania m.in. wokół urządzeń elektroenergetycznych, radiokomunikacyjnych i radiolokacyjnych gdzie jest rejestrowane przekroczenie dopuszczalnych poziomów promieniowania niejonizującego.
- Podstawowym działaniem będzie prowadzenie badań, które pozwolą na ocenę skali zagrożenia promieniowaniem.

- **Zapobieganie awariom przemysłowym**

Cel długoterminowy do 2015 roku *Eliminowanie i zmniejszanie skutków dla środowiska z tytułu awarii przemysłowych. Zgodnie z prawem ochrony środowiska, większość obowiązków wykonawczych spada na prowadzących dany zakład. I tak:*

- w odniesieniu do zakładów o dużym ryzyku wystąpienia awarii - obowiązek posiadania raportu o bezpieczeństwie i wewnętrznego planu operacyjnego,
- obowiązek dostarczenia Komendantowi Wojewódzkiemu Państwowej Straży Pożarnej informacji niezbędnych do opracowania zewnętrznego planu operacyjno-ratowniczego,
- w odniesieniu do zakładów o zwiększonym i dużym ryzyku wystąpienia awarii obowiązek opracowania programu zapobiegania awariom"

- **Gospodarka odpadami**

Cel długoterminowy do 2015 roku *Minimalizacja ilości powstających odpadów, wzrost wtórnego wykorzystania i bezpieczne składowanie pozostałych odpadów. Cel ten będzie realizowany poprzez działania ukierunkowane na:*

- uporządkowanie obrotu odpadami i stworzenie warunków dla ich bezpiecznego unieszkodliwiania,
- stworzenie infrastruktury recyklingu odpadów,
- usuwanie odpadów niebezpiecznych z terenów objętych ochroną wód,
- utworzenie systemu ponad gminnych wysypisk komunalnych z pełnym wyposażeniem w instalacje segregacji odpadów,

- wzmocnienie i rozbudowę regionalnego monitoringu wytwarzania, unieszkodliwiania i składowania odpadów niebezpiecznych,
  - likwidację składowisk odpadów niebezpiecznych i stworzenie systemu bieżącej utylizacji odpadów,
  - stworzenie regionalnego systemu stacji przeładunkowych odpadów i technologicznych instalacji utylizacji odpadów
- **Tereny przemysłowe**
 Cel długoterminowy, do roku 2015 *Przekształcenie terenów przemysłowych i zdegradowanych województwa śląskiego.*
    - likwidacja negatywnych skutków dawnej działalności przemysłowej
    - zagadnienia rewitalizacji terenów przemysłowych i pogórnicznych.
  - **Ochrona powierzchni ziemi i gleb**
 Cel długoterminowy, do 2015 roku *Racjonalne wykorzystanie zasobów glebowych, zwłaszcza w ujęciu długookresowym, powinno polegać na:*
    - zagospodarowaniu gleb w sposób, który odpowiada w pełni ich przyrodniczym walorom i klasie bonitacji,
    - lepszym dostosowaniu do naturalnego, biologicznego potencjału gleb, formy ich zagospodarowania oraz kierunków i intensywności produkcji,
    - zmniejszeniu skali ograniczeń, jakie dla optymalnego wykorzystania biologicznego potencjału gleb stwarzają procesy degradacji spowodowanej imisją zanieczyszczeń, erozją oraz niewłaściwą agrotechniką,
    - odpowiedniej zmianie struktury upraw, na glebach zanieczyszczonych substancjami niebezpiecznymi dla zdrowia.
  - **Ochrona zasobów kopalin**
 Cel długoterminowy, do 2015 roku *Ochrona zasobów złóż poprzez ich racjonalne wykorzystywanie w koordynacji z planami rozwoju regionu.* Na terenie województwa śląskiego niezbędne są:
    - likwidacja wyrobisk górniczych po eksploatacji łupków karbońskich,
    - zagospodarowanie wyrobisk odkrywkowych po eksploatacji piasku i żwiru, w zależności od charakteru wyrobiska, w kierunku wodnym lub leśnym,
    - preferowanie wydobycia podziemnego z podsadzaniem wyrobisk, dla ograniczenia skali osiadań terenu
    - rekultywacja terenów osiadań spowodowanych podziemną eksploatacją.
  - **Ochrona przyrody**
 Cel długoterminowy do 2015 roku *Ochrona i wzrost różnorodności biologicznej (genetycznej gatunkowej i siedliskowej) i krajobrazowej oraz wzrost lesistości województwa i ochrona lasów.* Podstawą stworzenia warunków do racjonalnego zarządzania ochroną przyrody będzie:
    - wdrożenie systemu monitoringu stanu przyrody,
    - opracowanie i wdrożenie systemu informacji o obiektach i obszarach szczególnie chronionych.

2.4 Strategia Rozwoju Powiatu Tarnogórskiego

Strategia jest rozległym dokumentem o charakterze strategicznym, w którym zawarto deklarację misji powiatu tarnogórskiego:

„POWIAT TARNOGÓRSKI – atrakcyjne miejsce stwarzające przyjazny klimat inwestycyjny dla małych i średnich przedsiębiorstw, wspierany silnymi tradycjami pracy, z wysokim poziomem edukacji, dbałością o środowisko naturalne oraz poszanowaniem wartości etycznych i moralnych. Bogate walory przyrodnicze i historyczne, a także liczne dokonania kulturalne Ziemi Tarnogórskiej stanowią magnes przyciągający gości z kraju i zagranicy. Mieszkańcy mają dostęp do szerokiej sfery usług społecznych podnoszących jakość życia, a ich aktywność i inicjatywy lokalne wzmacniają poczucie tożsamości ze swoją małą ojczyzną oraz integrują wszystkie środowiska powiatu.”.

Strategia zawiera również wiele celów ogólnych i szczegółowych wraz z przedsięwzięciami i zadaniami jakie należy zrealizować by osiągnąć cele główne. Poniżej przedstawiono cele i działania, które dotyczą ochrony środowiska:

Cel operacyjny 1:

Promocja wartości zdrowotnych i rodzinnych oraz świadomości ekologicznej wśród mieszkańców powiatu

Zadania:

- Organizacja imprez sportowych, rekreacyjnych, kulturalnych, festynów, happeningów i konkursów o charakterze międzygminnym, propagujących zasady zdrowego stylu życia i ekologii,
- Prowadzenie szerokiego zakresu działań mających na celu zwiększenie poczucia bezpieczeństwa publicznego wśród mieszkańców powiatu,
- Prowadzenie wspólnych działań z mediami lokalnymi i regionalnymi w celu propagowania i upowszechniania zdrowego stylu życia mieszkańców oraz zwiększenia poczucia bezpieczeństwa publicznego.

Cel operacyjny 2:

Prowadzenie działań służących poprawie stanu środowiska przyrodniczego powiatu

Zadania:

- Wprowadzenie zintegrowanego zarządzania środowiskowego,
- Koordynacja i organizacja gospodarki odpadami,
- Ochrona i poprawa jakości zasobów wód podziemnych i wód powierzchniowych,
- Współpraca samorządów gminnych z samorządem powiatowym w działaniach zmierzających do aktywnej ochrony wartościowych elementów krajobrazu i różnorodności przyrodniczej oraz rekultywacji terenów zdegradowanych wskutek niewłaściwego deponowania odpadów przemysłowych,
- Poprawa jakości powietrza atmosferycznego Rozwój edukacji ekologicznej.

2.5 Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Tarnogórskiego na lata 2007-2015

Dnia 27 listopada 2007 roku Uchwałą nr XVI/177/2007 Rady Powiatu Tarnogórskiego został przyjęty Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Tarnogórskiego na lata 2017-2015.

W „Programie ...” zaproponowano cele nadrzędne i cele szczegółowe zaliczające się do każdej z dziedzin ochrony środowiska. Niezależnie od celów i zadań do realizacji na poziomie powiatu Tarnogórskiego wyznaczono wytyczne do tworzenia programów na szczeblu gminnym, są to między innymi:

- W zakresie ochrony powietrza
  - Rozbudowa sieci gazowych, zmiana systemu ogrzewania.
  - Wsparcie przedsięwzięć mających na celu ograniczenie niskiej emisji.
  - Wprowadzenie stref ograniczonego ruchu pojazdów spalinowych.
  - Modernizacja kotłowni w obiektach komunalnych (przebudowa na gaz, ropę, biopaliwo).
  - Likwidowanie uciążliwości zapachowych spowodowanych hodowlą na terenach zabudowy mieszkaniowej.
  - Opracowanie planu wykorzystania różnych technologii w zakresie termomodernizacji budynków.
  - Opracowanie programów likwidacji tzw. „niskiej emisji”.
- W zakresie ochrony zasobów wodnych:
  - Rozbudowa sieci wodociągowej.
  - Uporządkowanie Gospodarki Wodno – Ściekowej na terenie zlewni rzeki Mała Panew, Drama i Brynica.
  - Rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnych z odprowadzeniem do lokalnych oczyszczalni.
  - Budowa kanalizacji deszczowej oraz systemów oczyszczania wód opadowych i spływających z dróg gminnych.

- Budowa oczyszczalni ścieków.
- Pełna inwentaryzacja sieci wodociągowych i kanalizacyjnych.
- Sukcesywna modernizacja stacji uzdatniania wody.
- Wzmoczenie działań kontrolnych i egzekucyjnych w celu eliminacji nielegalnego zrzutu ścieków komunalnych.
- Objęcie ochroną obszarów źródłiskowych cieków.
- W zakresie ochrony powierzchni ziemi:
  - Upowszechnianie zasad dobrej polityki rolniczej.
  - Rozwój rolnictwa ekologicznego.
  - Uwzględnianie w planowaniu przestrzennym ochrony gruntów wartościowych z punktu widzenia gospodarki rolnej.
  - Ochrona i wprowadzenie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych oraz przydrożnych spełniających rolę przeciwoerozyjną.
  - Uwzględnienie w planowaniu przestrzennym ochrony naturalnego ukształtowania powierzchni ziemi.
- W zakresie ochrony zasobów kopalin
  - Racjonalizacja wykorzystania kopalin w planach zagospodarowania przestrzennego.
  - Rekultywacja terenów zdegradowanych i zdewastowanych eksploatacją kruszyw naturalnych.
- W zakresie ochrony przed hałasem
  - Modernizacja dróg gminnych celem uzyskania lepszych parametrów akustycznych.
  - Wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zasad kształtowania komfortu akustycznego dla obszaru gminy.
  - Ograniczanie hałasu komunikacyjnego poprzez: (budowanie obwodnic, rond, ekranów akustycznych, pasów zieleni izolacyjnej, zmiany nawierzchni oraz eliminacji pojazdów emitujących nadmierny hałas).
- W zakresie ochrony przed promieniowaniem niejonizującym
  - Minimalizowanie liczb wysokich konstrukcji antenowych i lokalizowanie urządzeń nadawczych kilku użytkowników na jednej konstrukcji wspornej ze względu na ochronę krajobrazu.
  - Wprowadzenie do planów zagospodarowania przestrzennego zasad lokalizacji instalacji emitujących fale elektromagnetyczne.
  - Zachowanie terenu wolnego od zabudowy mieszkaniowej lub innej przeznaczonej na stały pobyt ludzi w odległościach od stacji i linii elektromagnetycznych ustalonych odpowiednimi decyzjami i uchwałami.

2.6 Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Ożarówice

Zawarta w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Ożarówice misja gminy to: "działania ukierunkowane na podniesienie poziomu życia społeczności lokalnej poprzez realizację zadań związanych z ochroną środowiska, pobudzanie aktywności, wspieranie przedsiębiorczości oraz organizację współdziałania pomiędzy różnymi jednostkami i organizacjami w układzie lokalnym i ponadlokalnym".

Studium przewiduje wykreowanie do 2015 roku Gminy, która wykorzysta atrakcyjne turystycznie i gospodarczo położenie, a także uwzględni w swym rozwoju połączenia lądem i powietrzem.

Cele strategiczne zapisane w „Studium...” mające zapewnić osiągnięcie celu nadrzędnego to przede wszystkim:

- Poprawa stanu środowiska naturalnego w gminie.
- Rozwój działalności małych i średnich przedsiębiorstw. Rozwój ten nie może pogorszyć stanu środowiska (rozwój zgodny z zasadami ekorozwoju).

- Rozwój Międzynarodowego Portu Lotniczego oraz stref ekonomicznych związanych z funkcjonowaniem tego portu.
- Unowocześnienie rolnictwa w kierunku produkcji zdrowej żywności oraz powstania gospodarstw wielofunkcyjnych, nie tylko produkujących płody rolne, ale i przetwarzających je.
- Rozwój gospodarki turystycznej z zachowaniem zasad ekorozwoju.
- Poprawa kondycji społecznej ludności gminy.

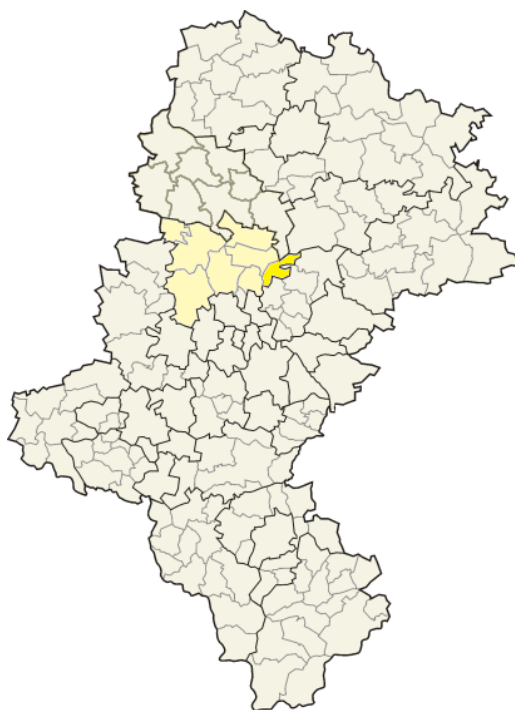
W ramach celów strategicznych wyznaczono cele operacyjne, te, które dotyczą ochrony środowiska to przede wszystkim:

- uregulowanie gospodarki wodno-ściekowej na terenie gminy;
- zorganizowanie selektywnej zbiórki odpadów;
- organizowanie okresowej zbiórki odpadów niebezpiecznych;
- likwidacja nielegalnych składowisk odpadów;
- obniżenie niskiej emisji;
- zwiększenie lesistości gminy;
- współpraca z sąsiednimi gminami i innymi organami w celu ochrony wód powierzchniowych i wglębnych (w tym gospodarka wodno-ściekowa) oraz organizacji gospodarki odpadami.

3 Ogólna charakterystyka gminy Ożarowice

3.1 Położenie

Gmina Ożarowice położona jest w północno-wschodniej części województwa śląskiego, w powiecie Tarnogórskim, na wschód od Tarnowskich Gór.

Rysunek 1 Lokalizacja Powiatu Tarnogórskiego i Gminy Ożarowice na tle województwa Śląskiego

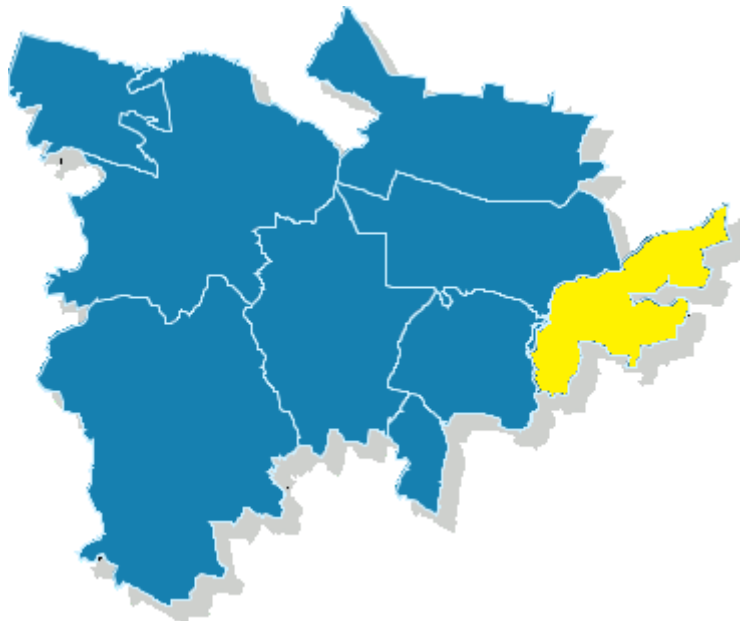
Źródło: www.silesia-region.pl

Gmina Ożarowice graniczy:

- od zachodu z Gminą Świerklaniec,
- od północy z Gminami Miasteczko Śl. i Woźniki i Koziegłowy,

- od wschodu z Miastem i Gminą Siewierz i Mierzęcice,
- od południa z Gminą Bobrowniki
- od północnego zachodu z Tarnowskimi Górami.

Rysunek 2 Lokalizacja Gminy Ożarówice na tle powiatu tarnobrzeżskiego

Źródło: <http://wybory2006.pkw.gov.pl>

Gmina jest usytuowana w następujących odległościach od dużych ośrodków miejskich:

- Tarnowskie Góry - 15 km;
- Bytom - 30 km.
- Miasto wojewódzkie - Katowice usytuowane jest w odległości ok. 40 km od gminy.

W skład gminy wchodzi siedem sołectw:

- Ożarówice,
- Zendek,
- Tąpkowice,
- Pyrzowice,
- Niezdara,
- Ossy,
- Celiny.

Na terenie Pyrzowic zlokalizowany jest port lotniczy. Lotnisko to uzyskało status Lotniska Międzynarodowego.

Gmina ma dobrze rozwiniętą sieć dróg powiatowych i gminnych. W listopadzie 2006 oddano do użytku jeden pas drogi ekspresowej S1, łączący Port Lotniczy Katowice-Pyrzowice z drogą krajową 1 oraz drogą krajową 86 w węźle drogowym Podwarpie. Droga ma być rozbudowywana w kolejnych latach. W jej pobliżu zaprojektowany został również przebieg autostrady A1 wraz z węzłem, w którym połączy się zarówno drogę ekspresową S1, jak i kolejną projektowaną drogę ekspresową S11 w kierunku Poznania.

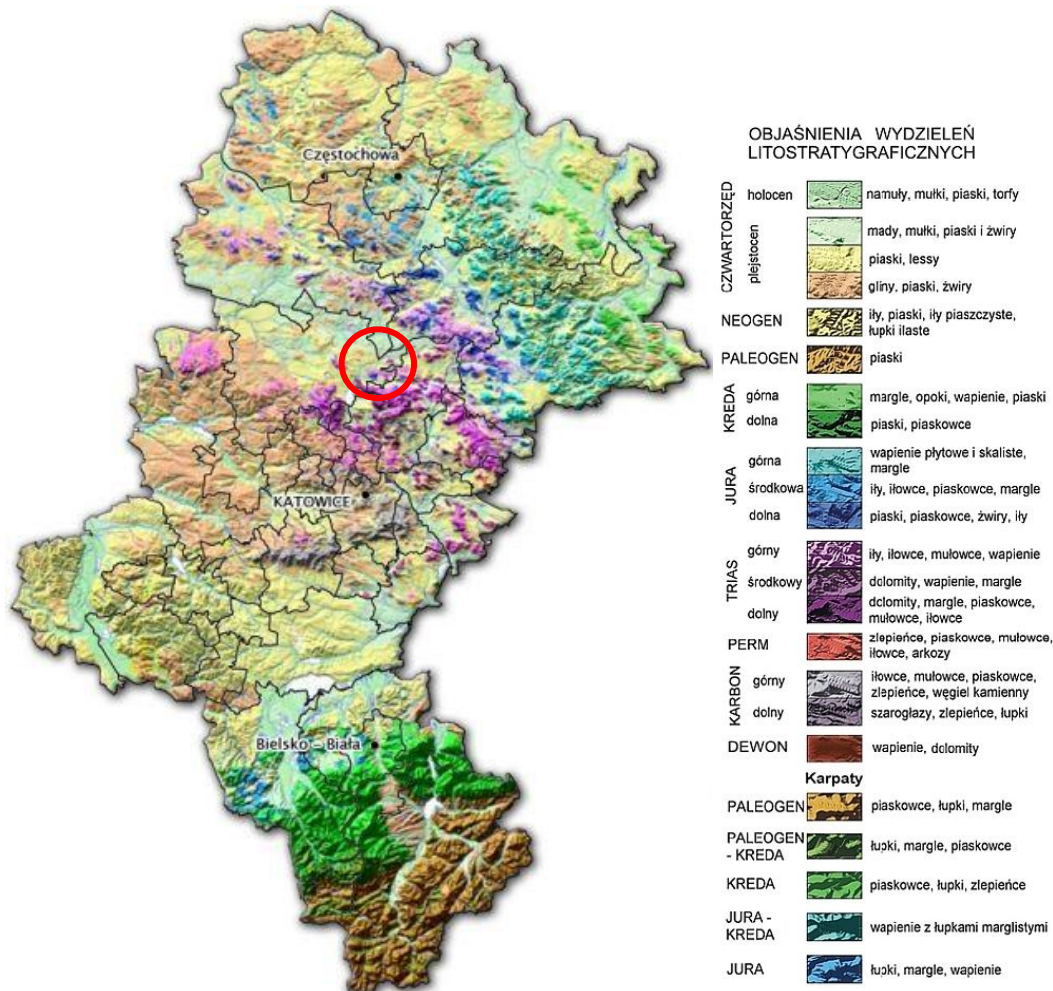
Gmina ma charakter rolniczy, uzupełniającymi funkcjami są mieszkalnictwo, usługi, komunikacja i transport, co wynika z lokalizacji na terenie Gminy lotniska i autostrady A1.

Istniejące zainwestowanie oraz bogactwo kulturowe i przyrodnicze czyni Gminę Ożarówice atrakcyjną do stałego zamieszkania, dla turystyki i wypoczynku, prowadzenia działalności gospodarczej, w tym dla obsługi ruchu tranzytowego.

3.2 Ukształtowanie terenu i budowa geologiczna

Wg podziału geomorfologicznego Polski południowej, Gmina Ożarówice leży w obrębie północnej części Wyżyny Śląskiej, w granicach dwóch regionów Doliny Małej Panwi i Progu Środkowo triasowego. Zbudowana jest z utworów czwartorzędowych pozostałych z zlodowacenia krakowskiego, podczas którego zostały wypiętrzone góry Świętokrzyskie.

Przeważająca część obszaru, która obejmuje północny, zachodni i wschodni oraz środkowy rejon gminy, znajduje się w obrębie doliny rzeki Brynicy oraz Czarnej Przemszy. Granica tej doliny od strony południowej przebiega u podnóża wzniesień w rejonie Niezdary i Tąpkowic.

Rysunek 3 Gmina Ożarówice na tle budowy geologicznej województwa śląskiego

Źródło: strona internetowa – www.geosilesia.pl

3.3 Klimat

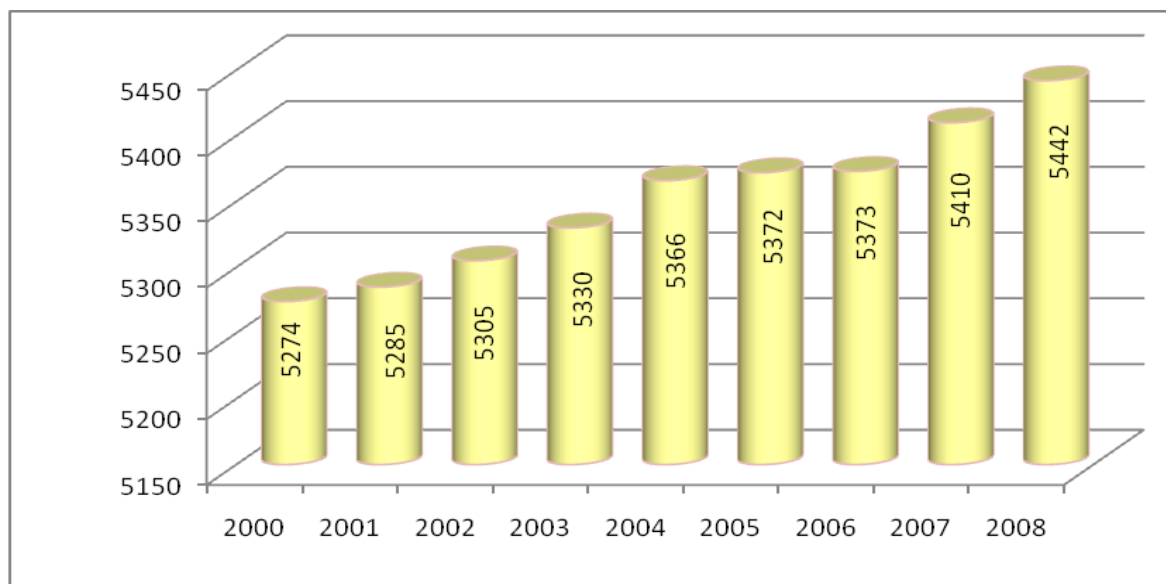
Obszar Gminy Ożarówice charakteryzuje klimat wyżynny. Średnia roczna temperatura powietrza wynosi około 7,5°C, lipca poniżej 18°C, stycznia -2,5 °C.

Średnio w roku występuje około 120 dnia z przymrozkami, w dolinach ich ilość wzrasta. Okres bezprzymrozkowy trwa średnio w roku 160-170 dni. Dni zimowe występują od listopada do marca. Okres wegetacyjny trwa średnia około 210 dni. W ciągu roku najwyższa wilgotność względna występuje od marca do sierpnia, z maksimum w maju, natomiast najniższa w listopadzie, grudniu i styczniu. Z dużą wilgotnością powietrza wiąże się duża częstotliwość występowania mgieł. Średnio w roku spada około 690-720 mm opadów atmosferycznych. Na obszarze Gminy Ożarówice dominują wiatry z zachodniej połowy horyzontu. Wiatry południowo - zachodnie przeważają zimą i jesienią, natomiast północno – zachodnie wiosną i latem.

3.4 Otoczenie społeczno gospodarcze

Gmina Ożarowice ma powierzchnię 43,72 km². Stan ludności zamieszkującej gminę w grudniu 2008 roku wynosił 5442 mieszkańców, co oznacza, że średnie zaludnienie w gminie wynosi około 124 mieszkańców na kilometr kwadratowy.

Według danych statystycznych liczba ludności na terenie Gminy Ożarowice na przestrzeni ostatnich ośmiu lat stale się nieznacznie zwiększa. W roku 2000 teren gminy zamieszkiwało około 5274 ludzi, w latach 2000-2008 liczba ta zwiększyła się o około 173 osoby w skali niewielkiej podmiejskiej gminy (jest średnio rocznie o około 21 mieszkańców).

Rysunek 4 Liczba mieszkańców Gminy w latach 2000-2008

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zamieszczonych w gazecie gminnej „Nasze Gminne Sprawy”, 2009

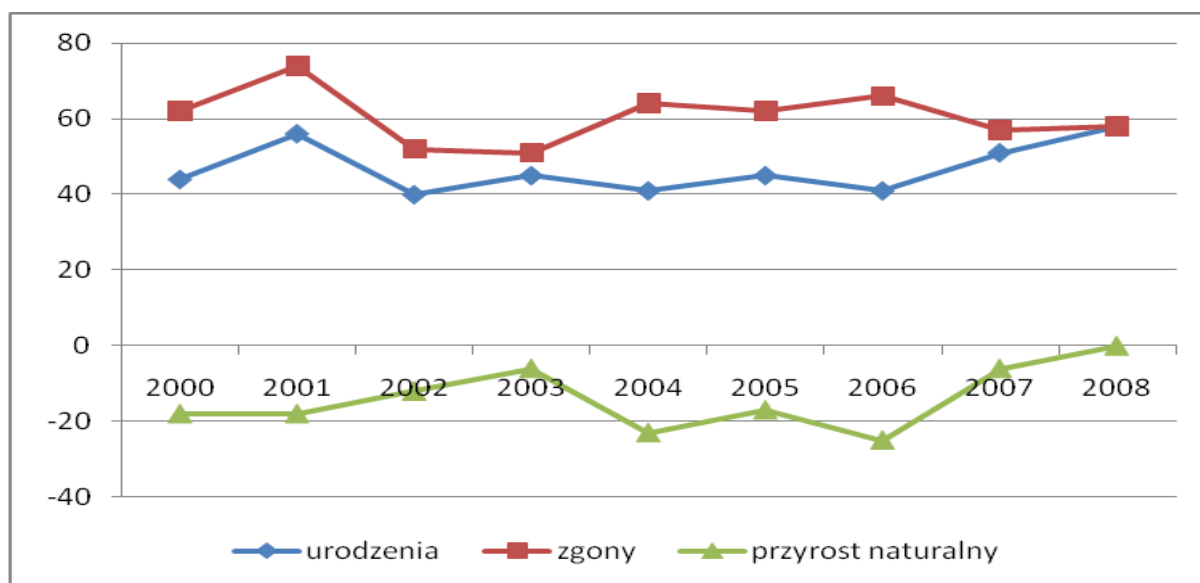
Według analizy liczby ludności zamieszkującej poszczególne sołectwa Gminy Ożarowice wynika, iż liczba ta stale nieznacznie rośnie, tylko w sołectwach Celiny, Zendek i Tąpkowice liczba mieszkańców utrzymuje się na stałym poziomie.

Tabela 1 Liczba mieszkańców w poszczególnych sołectwach Gminy Ożarowice w latach 2000-2008

Sołectwa	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Ożarowice	1508	1504	1502	1501	1528	1532	1532	1546	1557
Zendek	1083	1093	1097	1093	1097	1095	1091	1090	1093
Tąpkowice	991	982	991	1011	1007	1004	1006	1002	997
Pyrzowice	548	562	561	569	569	572	565	567	574
Niezdara	508	503	504	503	504	508	516	525	541
Ossy	391	397	400	406	411	415	425	433	435
Celiny	245	244	250	247	250	246	238	247	245
OGÓŁEM	5247	5285	5305	5330	5366	5372	5373	5410	5442

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zamieszczonych w gazecie gminnej „Nasze Gminne Sprawy”, 2009

Wzrosty liczby ludności zamieszkującej Gminę Ożarowice są odzwierciedleniem liczby urodzeń i zgonów, a także salda migracji. Zestawienie liczby urodzeń i zgonów zestawiono na wykresie poniżej. Wynika z niego iż przyrost demograficzny nie jest przyczyną wzrostu liczby mieszkańców Gminy Ożarowice.

Rysunek 5 Ilość urodzeń, zgonów i przyrost naturalny na terenie Gminy Ożarówice w latach 2000-2008

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zamieszczonych w gazecie gminnej „Nasze Gminne Sprawy”, 2009

Wzrost poziomu liczby ludności wynika z salda migracji. Z analiz danych statystycznych wynika, iż corocznie liczba zameldowań jest około 20-50 większa od liczby wymeldowań.

Tak wysokie saldo migracji wynika z tego że gminy położone w niedalekiej odległości od większych miast w ostatnich latach stają się sypialnią większych miast. Są to głównie mieszkańcy Tarnowskich Gór, którzy pragnąc zaznać ciszy i spokoju przenoszą się do spokojnych zakątków położonych w niewielkiej odległości.

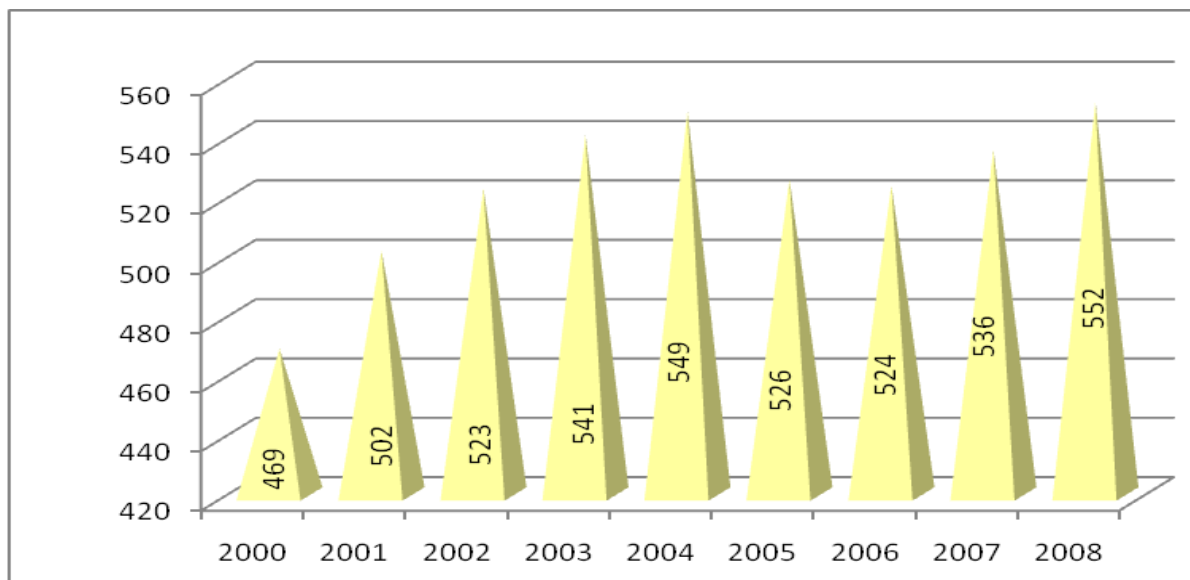
Ludność w wieku produkcyjnym stanowi około 63,3% całej populacji mieszkańców gminy, ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowi około 18,7%, a w wieku poprodukcyjnym około 18,9% mieszkańców.

Ludność chłopsko-robotnicza zatrudniona jest w pobliskich zakładach pracy i kopalniach. W ostatnim czasie nastąpił rozwój miejscowej przedsiębiorczości przede wszystkim w postaci drobnych zakładów, jak również dużych przetwórci mięsnych. Proces ten rozpoczął się w roku 1990. Najbardziej dynamicznym zakładem rozwijającym się na terenie Gminy jest port lotniczy w Pyrzowicach o statusie lotniska międzynarodowego. Rozbudowa Międzynarodowego Portu Lotniczego „Katowice” w Pyrzowicach stanowi zadanie Samorządu Województwa Śląskiego wpisane do Wojewódzkiego Rejestru.

Największym przedsiębiorstwem działającym na terenie Gminy Ożarówice jest Górnośląskie Towarzystwo Lotnicze S.A. zarządzające Międzynarodowym Portem Lotniczym „Katowice” w Pyrzowicach. W Ożarówicach siedzibę mają między innymi Zakłady Mięsne „HAM” posiadające rozbudowaną sieć sprzedaży w całym województwie śląskim.

W 2005 roku na terenach po byłej jednostce wojskowej w Pyrzowicach utworzono strefę aktywności gospodarczej.

Na obszarze gminy zarejestrowanych w systemie REGON w 2008 roku było 552 podmioty gospodarcze. Ilość podmiotów i ich ilość w skali ostatnich 8 lat w stale nieznacznie wzrastała. Strukturę podmiotów gospodarczych zobrazowano na poniższym wykresie.

Rysunek 6 Zmiany w ilości podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON na terenie gminy Ożarówice

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.stat.gov.pl, 2009

Dominującą formę własności stanowi sektor prywatny. Z 552 zarejestrowanych działalności gospodarczych:

- 541 stanowią podmioty gospodarki narodowej,
- 435 to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą,
- 34 to spółki handlowe,
- 1 spółdzielnie,
- 18 fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne

Liczba bezrobotnych w Gminie Ożarówice w ostatnich latach spada, końcem 2008 roku wynosiła 118 osób, z czego 71 stanowiły kobiety. W latach 2004-2008 według stanu na dzień 31 grudnia danego roku wynosiła jak w tabeli poniżej.

Tabela 2 Struktura bezrobotnych w latach 2004-2008

2004		2005		2006		2007		2008	
ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety
211	102	207	111	188	112	119	73	118	17

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zamieszczonych w gazecie gminnej „Nasze Gminne Sprawy”, 2009

Z charakterystyk bezrobocia PUP na terenie gminy można wyciągnąć następujące wnioski:

- największą grupę wśród bezrobotnych stanowią kobiety,
- bezrobociem dotknięte są osoby głównie młode w wieku nie przekraczającym 30 lat życia, a więc w okresie pełnej zdolności do pracy o podstawowym i średnim poziomie wykształcenia,
- jako pozytywną cechę obecnego bezrobocia w gminie należy uznać fakt, że są to osoby głównie z krótkim stażem pracy lub bez stażu pracy, w wieku mobilnym, a więc podatne jeszcze na różne formy przekwalifikowania zawodowego
- jako pozytywną cechę należy uznać fakt, że zarówno globalna wielkość jak i skala natężenia obecnego bezrobocia w Ożarówicach i w gminach Powiatu Tarnogórskiego,
- za cechę negatywną należy uznać również ograniczenie perspektyw dla znacznej liczby młodych mieszkańców gminy z powodu braku pracy.

3.5 Inwestycje gminne

Gmina Ożarowice od 2000 roku na bieżąco stara się pozyskiwać środki finansowe na realizację różnych gminnych inwestycji. Tygodnik samorządowy „Wspólnota” sporządził w 2007 roku ranking wykorzystania środków zagranicznych na 1 mieszkańca. Gmina Ożarowice znalazła się na 3 miejscu w województwie i na 10 miejscu w kraju.

Od kilku lat Gmina Ożarowice należy do złotej setki Samorządów wyłanianej przez „Rzeczpospolitą”.

W kategorii Najlepsza Gmina Wiejska w roku 2004 Gmina Ożarowice zajęła 53 miejsce w kraju i 6 miejsce w Województwie Śląskim, ponadto Ożarowice znalazły się na 11 miejscu w kraju w kategorii Europejski Samorząd i na 30 miejscu w kategorii Innowacyjny Samorząd – gminy wiejskie.

W latach 2001-2008 największą inwestycją oświatową był remont i rozbudowa budynku gimnazjum oraz budowa hali sportowej w tej szkole. We wszystkich szkołach wymieniono okna i drzwi wejściowe. Kotły węglowe zamieniono na gazowe i elektryczne. Wykonano również remont przedszkoli. W latach 2000-2004 władze Gminy Ożarowice przeprowadziły remont placówki podstawowej opieki medycznej podlegającej Samodzielnemu Publicznemu Zakładowi Opieki Zdrowotnej w Tąpkowicach, a także wyposażoną tą placówkę w sprzęt medyczny.

W latach 2006-2008 wybudowano nowe ogólnodostępne place zabaw w każdym sołectwie. Powstały nowe odcinki oświetlenia ulicznego, a także przybyło wiele punktów oświetlenia w Gminie. Obecnie znajduje się 925 lamp ulicznych w tym:

- w Celinach - 71 sztuk,
- w Niezdarze – 78 sztuk,
- w Ossach – 61 sztuk,
- w Ożarowicach – 291 sztuk,
- w Pyrzowicach – 156 sztuk,
- w Tąpkowicach -161 sztuk,
- w Zendku – 107 sztuk.

W latach 2000-2008 zmodernizowano ogółem 22,38 km dróg w tym:

- 8,48 km pokrytych asfaltem,
- 1,10 km pokrytych kostką brukową,
- 12,8 km pokrytych tłuczniem lub frezem,
- 1,28 km chodników,
- 300 mb rowów,
- 8455 m² parkingów (w tym 3755 m² wyłożonych kostką).

W 2005 roku została oddana do użytku hala sportowa przy Gimnazjum w Ożarowicach, która służy nie tylko uczniom, ale wszystkim mieszkańcom. Na przełomie lat 2007/2008 powstało w Ożarowicach boisko sportowe o nawierzchni ze sztucznej trawy.

Obecnie Gmina Ożarowice przygotowuje się do największej inwestycji – do budowy sieci kanalizacji sanitarnej. Na tą budowę przyznane są już środki pochodzące z Unii Europejskiej. Zadanie będzie realizowane w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013.

W najbliższym czasie realizowane również ze środków unijnych będzie zadanie polegające na budowie parkingów dla samochodów ciężarowych, w realnie bliskich planach jest również:

- Rozbudowa budynku Szkoły Podstawowej w Zendku,
- Budowa Sali gimnastycznej przy tej szkole w Zendku,
- Modernizacja budynku Szkoły Podstawowej w Tąpkowicach,
- Budowa kompleksu boisk zewnętrznych,
- Budowa krytej pływalni,
- Budowa strażnicy dla Ochotniczej Straży Pożarnej w Celinach

4 Ochrona dziedzictwa przyrodniczego

4.1 Ochrona przyrody i krajobrazu

4.1.1 Charakterystyka i ocena stanu aktualnego

4.1.1.1 Charakterystyczne elementy przyrody żywej w strukturze przestrzennej zagospodarowania terenu Gminy Ożarówice

Charakterystyczny krajobraz Gminy Ożarówice, położonej w przeważającej części w środkowo – wschodniej części obszaru mezoregionu Garbu Tarnogórskiego, stanowiącego północną część makroregionu Wyżyny Śląskiej, reprezentują lekko pofałdowane formy terenu, oddzielone od siebie dolinami i kotlinami rzek i potoków. Od strony północnej i wschodniej Garbu Tarnogórskiego wcinają się do niego kotlinowe obniżenia górnej Brynicy i innych cieków wodnych.

W krajobrazie naturalnym, otwartym Gminy Ożarówice dominujące akcenty tworzą ważne elementy lokalnej sieci hydrograficznej, tj: dolina rz. Brynicy, stanowiąca północno – zachodnią i zachodnią granicę Gminy i jej główne lewobrzeżne dopływy: Potok Ożarówicki, Cieczówka i Trzonka, mające układ równoleżnikowy, fragment dużego kompleksu leśnego w północno – wschodniej części Gminy oraz liczne zwarte tereny zielone (ok. 800 ha) w zachodniej i środkowej części Gminy.

Uzupełnienie krajobrazu otwartego stanowią strefy funkcjonalne w zabudowie osiedleńczej Gminy, tj: strefa północno – wschodnia: Zendek - Straków ; strefa środkowo – zachodnia: Ożarówice z koloniami; strefa środkowo – wschodnia: Pyrzowice i Celiny ; strefa południowo – zachodnia: Niezdara, Tąpkowice, Ossy oraz strefa portu lotniczego i lotniska w Pyrzowicach.

Południowo – zachodnie obrzeża Gminy znajdują się w bliskim sąsiedztwie Zbiornika „ Kozłowa Góra”. Średnie deniwelacje terenu w obrębie Garbu Tarnogórskiego wynoszą od 340 – 380 m n.p.m. i są reprezentatywne również dla terenu Gminy.

Specyfiką Gminy jest praktycznie brak innych większych kompleksów leśnych – kilkadziesiąt niewielkich, rozproszonych enklaw leśnych i zadrzewień skupia się w dolinach rzek i potoków i w niewielkich jarach – głównie jako mocno zubożone gatunkowo lasy gospodarcze. Znikoma lesistość powoduje „ zubożenie ” walorów krajobrazowych gminy, choć jest częściowo rekompensowana przez dużą powierzchnie terenów zielonych (ok. 800 ha).

Uzupełnieniem przedstawionych wyżej form krajobrazu są tereny upraw rolnych z rozdrobnioną zabudową zagrodową i mieszkaniową jednorodzinną oraz wyraźnie zaznaczające się pasy terenu, objęte realizacją odcinka autostrady A1 i drogi ekspresowej S1 na terenie Gminy.

Należy podkreślić, iż dokumenty planistyczne, kształtujące sposób zagospodarowania przestrzennego Gminy, powinny zwracać szczególną uwagę m.in. na estetykę krajobrazu i zabudowy, co można realizować np. poprzez tworzenie tzw. „ sfer przyrodniczej i przestrzennej przydatności do zagospodarowania ” - dla wszelkich typów obszarów, zlokalizowanych zwłaszcza wzdłuż cieków wodnych (strefa otuliny rz. Brynicy, otuliny lokalnych cieków wodnych) - traktując je jako szansę rozbudowy układu przyrodniczego Gminy oraz atrakcyjny ciąg potencjalnych terenów turystyki, rekreacji i wypoczynku, niekolizyjnych ze środowiskiem.

4.1.1.2 Siedliska przyrodnicze

Bardzo urozmaicone środowisko geograficzne spowodowało, iż makroregion Wyżyny Śląskiej pokryty jest bogatą i oryginalną roślinnością. Ogółem na tym obszarze stwierdzono obecność ok. 800 gatunków roślin naczyniowych, reprezentujących następujące typy siedlisk:

- mezofilnych lasów liściastych,
- łąk świeżych i okresowo zalewanych,
- lasów i zarośli bagiennych,
- muraw kserotermicznych i piaszkowych,
- wodnych.

Roślinność na terenie Gminy, pozostającej na obrzeżach najcenniejszych przyrodniczo terenów Wyżyny Śląskiej, jest bardzo zróżnicowana ze względu na dużą mozaikowość i rozdrobnienie różnych form zagospodarowania terenu w poszczególnych sołectwach. Zarówno tereny leśne, jak i rolnicze, są mocno zróżnicowane pod względem siedliskowym i bonitacyjnym gleb. Związane jest z tym duże zróżnicowanie fitosocjologiczne i florystyczne występujących zbiorowisk leśnych i nieleśnych, niestety często mocno zubożonych – biorąc pod uwagę występowanie rzadkich i zagrożonych gatunków flory i fauny. Pomimo iż

na terenie Wyżyny Śląskiej stwierdzono występowanie szeregu siedlisk, uwzględnionych w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 16 maja 2005r. w sprawie typów siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, wymagających ochrony w formie wyznaczenia obszarów Natura 2000 (Dz.U.Nr 94 poz. 795), to na terenie gminy Ożarowice występują one w znikomej części.

Do siedlisk o znaczeniu europejskim, występujących w niewielkich fragmentach w północno - wschodniej części Wyżyny Śląskiej, zaliczamy:

- łągi: wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (kod 91E0)
- łąki świeże, użytkowane ekstensywnie (kod 3510)
- grąd subkontynentalny (kod 9170)

Mając na uwadze stan zbiorowisk roślinnych, spotykanych na terenie Gminy Ożarowice, należy stwierdzić ich ogólnie wysoki stopień degeneracji, z zastrzeżeniem, iż istnieją płaty roślinności o dużej różnorodności gatunkowej, z udziałem rzadkich i chronionych gatunków.

Do grupy interesujących zbiorowisk roślinności nieleśnej rzeczywistej zaliczyć należy: *zespół włosienicznika krążkolistnego*, *zbiorowisko śmiałka darniowego*, *zespół sitowia leśnego*, *szuwar wielkoturzycowy* i *zespół kwaśnej młaki niskoturzycowej* – posiadających średnie i wysokie walory przyrodnicze i zlokalizowanych na terenie proponowanych obszarów chronionych oraz w rejonie doliny rz. Brynicy i potoku Trzonia.

W grupie zbiorowisk leśnych najlepiej zachowane fragmenty stanowią zbiorowiska borowe: *boru bagiennego*, *subatlantyckiego boru sosnowego świeżego* i *środlądowego boru wilgotnego* – skupionych na północ od potoku Trzonia.

Spotyka się również drzewostany mieszane z udziałem świerka, dębu i brzozy, nawiązujące do płatów naturalnych kontynentalnych borów mieszanych. Na tym obszarze spotyka się również monokultury leśne: modrzewiowe, dębu czerwonego, jaworowe – drzewostany sztuczne z ubogim składem gatunkowym w warstwie runa i podszytu.

4.1.1.3 Chronione i ginące elementy flory i fauny

Stan rozpoznania środowiska przyrodniczego Gminy Ożarowice pod kątem występowania rzadkich i ginących gatunków flory i fauny jest stosunkowo dobry. Szczególnie związane jest to z licznymi opracowywanymi w latach 80 – i 90 - tych XX. wieku monografiami florystycznymi i fitosocjologicznymi z terenu Wyżyny Śląskiej, wykonywanymi przez pracowników naukowych Uniwersytetu Śląskiego.

Ogółem na tym obszarze nie stwierdzono, co prawda żadnego gatunku z tzw. Załącznika nr 2 Dyrektywy Siedliskowej, mogącego decydować o wyznaczeniu potencjalnej Ostoi Siedliskowej NATURA 2000, natomiast zanotowano stanowiska kilkunastu gatunków roślin, objętych w Polsce ochroną prawną oraz gatunków zagrożonych, występujących na stanowiskach naturalnych. Niemal 100% potwierdzonych stanowisk tych gatunków roślin skupiona jest w północnej i północno - wschodniej części gminy (zbiorowiska leśne i nieleśne w dolinie rz. Brynicy i na obszarze większych enklaw leśnych, przylegających do kompleksów lasów lublinieckich i lasów siewierskich.)

Wykaz chronionej i zagrożonej flory na terenie Gminy obejmuje następujące gatunki:

- *widłak jałowcowaty* – proponowany rezerwat przyrody „ Bór wilgotny ”,
- *kalina koralowa* - proponowany rezerwat przyrody „ Bór wilgotny ”,
- *kruszyna pospolita* – licznie w lasach,
- *bagno zwyczajne* - proponowany użytek ekologiczny, „ Bór wilgotny ”, proponowany użytek ekologiczny „ Torfowisko przejściowe ”,
- *borówka bagienna* - proponowany użytek ekologiczny, „ Bór wilgotny ”, proponowany użytek ekologiczny „ Torfowisko przejściowe ”,
- *dziewięciornik błotny* - proponowany użytek ekologiczny „ Torfowisko przejściowe ”,
- *rutewka orlikolistna* – proponowany zespół przyrodniczo – krajobrazowy „ Obszar leśno – łąkowy Zendek ”,
- *włosienicznik krążkolistny* – wody potoku Trzonia w północnej części Gminy.

Podstawowe zagrożenie dla większości spośród ww. gatunków stanowi ekspansja gatunków synantropijnych w zbiorowiskach roślinności leśnej i nieleśnej.

Na podstawie przeprowadzonych badań naukowych stwierdzono występowanie licznych kręgowców, których obecność również świadczy o wysokich walorach przyrodniczych proponowanych form ochrony przyrody.

Na szczególną uwagę zasługują liczne gatunki ptaków, których występowanie i gniazdowanie potwierdzono głównie w proponowanym rezerwacie przyrody „Bór wilgotny” i obu użytkach ekologicznych, tj: *bocian biały, czajka, drozd śpiewak, dzięcioł duży, dzięcioł zielony, dzięciołek, grubodziób, kwiczoł, muchołówka żałobna, pełzacz leśny, pokrzewka czarnołbista, pleszka, pokląskwa, pustułka, rudzik, skowronek polny i świergotek łąkowy*.

Stosunkowo liczne jest występowanie gatunków drobnych drapieżników (kuna domowa. łasica, tchórz, sporadycznie jenot), gryzoni, gatunków z rodziny owadożernych (ryjówka aksamitna), a mniej liczna jest populacja zwierzyny łownej: płowej i grubej (jeleń, sarna, dzik) - są to głównie gatunki przechodnie, przemieszczające się z sąsiadujących dużych kompleksów leśnych, położonych na północ, zachód i północny wschód od granic Gminy. Wyróżniające się płazy i gady to: *żaba moczarowa, żaba trawna, żaba wodna, salamandra plamista i kumak nizinny* oraz zaskroniec i licznie występująca *jaszczurka zwinka*.

Na obszarze Wyżyny Śląskiej w granicach Gminy brak jest znaczącej populacji gatunków ryb – wskutek rzadkiej sieci hydrograficznej na tym terenie (spotyka się popularne gatunki ryb: *karp, leszcz, płoć*, oraz ryby drapieżne – *sandacz, szczupak, okoń i lin* – efekt licznych akcji zarybieniowych).

Spośród zinwentaryzowanych przedstawicieli bezkręgowców na terenie ww. obszaru na szczególną uwagę zasługują gatunki owadów, w tym – chronionych - głównie: chrząszczy, motyli dziennych i błonkówek, związanych z siedliskami wilgotnymi.

4.1.1.4 Formy ochrony przyrody na terenie Gminy

Spośród form ochrony przyrody ożywionej i nieożywionej, wymienionych w ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. (Dz.U.Nr 92 poz. 880 z późn. zm.), do chwili obecnej na terenie gminy Ożarówice nie utworzono żadnych obiektów i obszarów chronionych, w tym – obszarów NATURA 2000, zarówno w oparciu o Dyrektywę Siedliskową i Dyrektywę Ptasią.

Na terenie gminy w dalszym ciągu brak jest objętych ochroną prawną małoobszarowych form ochrony przyrody, chroniących całe ekosystemy, natomiast aktualny stan rozpoznania walorów przyrody ożywionej w dalszym ciągu pozwala realnie planować objęcie ochroną prawną następujących obszarów, zgłoszonych już we wcześniejszym opracowaniu „POŚ Gminy Ożarówice” w 2002r., tj: 1 zespołu przyrodniczo – krajobrazowego i 3 użytków ekologicznych.

Tabela 3 Proponowane formy ochrony przyrody na terenie gminy Ożarówice

L.P	Nazwa obiektu	Forma ochrony	Cel ochrony	Lokalizacja
1	Obszar leśno – łąkowy „Zendek ” (fragment)	Zespół przyrodniczo – krajobrazowy	Dobrze zachowane zbiorowiska borowe, bogate florystycznie łąki zróżnicowane siedliskowo od mokrych do świeżych oraz torfowisko przejściowe	Zendek
2	„ Bór bagienny ” - fragment (w obrębie zespołu przyrodniczo – krajobrazowego wym. w pkt.1)	Użytek ekologiczny	Naturalne zbiorowiska borowe, należące do trzech zespołów roślinnych – zgodnie z uwarunkowaniami siedliskowymi: bor świeży, bór bagienny, bor wilgotny	Zendek
3	„ Wilgotne łąki ” - fragment (w obrębie zespołu przyrodniczo – krajobrazowego wym. w pkt.1)	Użytek ekologiczny	Dobrze zachowane fragmenty zbiorowisk łąkowych szuwarowych, zróżnicowanych siedliskowo	Zendek
4	„ Torfowisko przejściowe ”	Użytek ekologiczny	Dobrze zachowany fragment zbiorowiska roślinnego o charakterze torfowiska przejściowego	Zendek

* propozycje wg „ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Ożarówice ”

Wobec braku zgłoszeń propozycji pomników przyrody na terenie Gminy w dalszym ciągu praktycznie należy prowadzić monitoring obiektów przyrody ożywionej (pojedyncze drzewa, grupy drzew, aleje, szpalery) - w terenach leśnych, zadrzewieniach przydrożnych, zieleni przyzagrodowej, itp. - kwalifikujących się do objęcia ochroną prawną, jako „pomniki przyrody”.

Zmiana obowiązujących przepisów prawnych z dniem 1 sierpnia 2009r. spowodowała przekazanie pełni kompetencji samorządom gminnym w zakresie powoływania nowych form ochrony przyrody, natomiast wprowadzenie ochrony prawnej dla obiektów i obszarów przyrodniczo cennych może być jednak

utrudnione – przede wszystkim ze względu na: nieuregulowany stan własności gruntów, nadrzędność prywatnej własności gruntów, pogarszający się stan zdrowotno – sanitarny drzew oraz zmieniające się przeznaczenie nieruchomości w planie zagospodarowania przestrzennego.

4.1.1.5 Zieleń urządzona

Zieleń urządzona, w tym: parki, zieleńce, skwery, zieleń przyzagrodowa w zabudowie mieszkaniowej, izolacyjno – osłonowa wzdłuż ciągów komunikacyjnych i wokół zabudowy usługowo – przemysłowej, w tym – obiektów użyteczności publicznej oraz zabytkowe zespoły zieleni parkowej w strefach ochrony konserwatorskiej - to jeden z istotnych elementów Ekologicznego Sytemu Obszarów Chronionych (ESOCH) Gminy Ożarówice.

W dotychczas obowiązującym opracowaniu „POŚ dla Gminy Ożarówice” zwrócono uwagę na zapisy w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego ówczesnej gminy Tąpkowice (ob. Ożarówice), wskazujące na konieczność ochrony wszystkich terenów zielonych, jako istniejących i potencjalnych obszarów rekreacyjno – wypoczynkowych (parki, zieleńce, boiska sportowe) oraz wszelkich form zieleni zabytkowej, pozostających w wyznaczonych konserwatorskich strefach ochrony krajobrazu. Przedstawiono również szczegółową strukturę terenów zieleni w poszczególnych sołectwach Gminy, określając powierzchnię wszelkich istniejących i projektowanych form zieleni urządzonej oraz zestawiono obszary zieleni nieurządzonej (zieleń łąkowa, niska, skupiona głównie w dolinie Brynicy i jej dopływów). Wg ww. opracowania planistycznego największy potencjał terenów zieleni urządzonej znajduje się w Tąpkowicach, Ożarówicach i Zendku (3 – 6 ha), natomiast tereny zieleni nieurządzonej dominują w Zendku – Strąkowie (ok. 250 ha) i Ożarówicach (ok. 350 ha).

Dokonana wówczas ocena zasobów zieleni urządzonej w poszczególnych sołectwach wskazała na następujące wnioski:

- potrzeba maksymalnego wykorzystania do celów rekreacyjno – wypoczynkowych oraz sportowych – rozproszonych i niewielkich obszarowo terenów zieleni urządzonej, w tym – wokół obiektów użyteczności publicznej i w obszarach ochrony konserwatorskiej,
- wzrost powierzchni zieleni urządzonej izolacyjno – osłonowej wzdłuż realizowanych priorytetowych inwestycji drogowych, tj: odcinka autostrady A1, przecinającej teren Gminy w kierunku ; południkowym i odcinka drogi ekspresowej S1, przecinającej teren Gminy w kierunku równoleżnikowym, a także rozbudowywanego Międzynarodowego Portu Lotniczego „Pyrzowice”,
- konieczność uzupełnienia lub wymiany składu gatunkowego zieleni przydrożnej.

„Wieloletni Plan Inwestycyjny dla Gminy Ożarówice na lata 2009 – 2014 ” wskazał na dwa priorytetowe zadania z zakresu infrastruktury rekreacyjno – wypoczynkowej i sportowej, obejmujące m.in. kształtowanie terenów zieleni urządzonej, tj:

- realizacja gminnego kompleksu sportowo – rekreacyjnego (rewitalizacja terenów powojennych; 2010 – 2012r.) - koszt ok. 10 mln zł;
- odnowa centrum wsi Niezdara wraz z modernizacją placu św. Floriana i zagospodarowaniem terenu przy kapliczce św. Floriana ; 2010 – 2011r.) - koszt ok. 1,25 mln zł.

W „Studium uwarunkowań...” znalazły się również ogólne zapisy, dotyczące pozostałych stref polityki przestrzennej, w nim wyznaczonych, wskazujące na istotną rolę kształtowania w ich obrębie terenów zieleni. W szczególności dotyczy to stref:

- tereny zabudowy mieszkaniowo – usługowej: o cechach i standardach osiedlowych (zieleni przydomowa – min. 30% pow. działki); zabudowa mieszkaniowa o niskiej intensywności (min. 60 – 70%),
- tereny usług publicznych (użyteczności publicznej),
- tereny osadnictwa wiejskiego – z możliwością przekształcenia zabudowy dla potrzeb agroturystyki i rekreacji,
- tereny potencjalnego rozwoju zabudowy produkcyjno - usługowej,

Gmina Ożarówice w perspektywie działań krótko – i długoterminowych w sposób szczególny pragnie realizować tereny zieleni urządzonej wraz z infrastrukturą towarzyszącą, jako element zagospodarowania obiektów rekreacji, sportu i wypoczynku – również w terenach przyrodnych i w sąsiedztwie kompleksów leśnych.

Przyszła lokalizacja na terenie Gminy odcinka autostrady A1 w układzie południkowym, realizacja odcinka drogi ekspresowej S1 w układzie równoleżnikowym oraz rozbudowa infrastruktury technicznej Międzynarodowego Portu Lotniczego „Pyrzowice” stwarza pilną konieczność opracowania koncepcji zieleni izolacyjno – osłonowej wzdłuż ww. priorytetowych arterii komunikacyjnych, – jako „osłony przyrodniczej” dla rozdzielonych ekosystemów.

Zielen przydrożna, rosnąca w pasie drogowym wszystkich kategorii dróg, poza aktualnie prowadzoną – w miarę potrzeb i dostępnych środków - bieżącą pielęgnacją, wymaga częściowej wymiany składu gatunkowego drzew oraz nowych nasadzeń.

Duży potencjał zieleni nieurządzonej niskiej na terenach potencjalnie zalewowych w dolinie Brynicy i jej lokalnych dopływów sprawia, iż istotne są zalecenia utrzymania stanu istniejącego (zadrzewienia przywodne, zielen trawiasta), w tym – kształtowania terenów zieleni, podtrzymujących funkcje korytarzy migracyjnych.

4.1.2 Identyfikacja potrzeb

Główne cele ekologiczne w rozwoju Gminy Ożarowice można określić jako: zachowanie istniejących walorów przyrodniczych obszaru ; zwiększenie powierzchni terenów zieleni urządzonej i lasów – w tym zieleni izolacyjnej od obiektów uciążliwych oraz ochrona „ korytarza ekologicznego ” i krajobrazu otwartego doliny rz. Brynicy i jej dopływów - o znaczeniu ponadlokalnym.

Wprowadzenie ochrony prawnej obszarów przyrodniczo cennych na terenie Gminy, ustalenie spójnej koncepcji zagospodarowania pozostałości zabytkowych założeń zieleni parkowej, wyznaczenie terenów zieleni, towarzyszących obszarom rozwoju funkcji rekreacyjno – wypoczynkowych, jak również inwestycjom komunikacyjnym, uciążliwym dla środowiska (drogi szybkiego ruchu, port lotniczy) – to główne wskaźniki osiągnięcia stanu docelowego w dziedzinie ochrony przyrody i krajobrazu.

Stworzenie sieci ESOCH zaliczone zostało do celów krótkoterminowych w działaniach samorządu Gminy Ożarowice, natomiast pozostałe zaliczyć należy do długoterminowych.

W szczególności do realizacji ww. postawionych celów należy podjąć następujące działania:

- stworzenie systemu ogólnodostępnych terenów gminnej zieleni urządzonej z ich akomodacją głównie do funkcji rekreacyjno – wypoczynkowych (skwery, zieleńce, gminne wielofunkcyjne tereny rekreacji i wypoczynku) ; zagospodarowanie zielenią otoczenia gminnych obiektów użyteczności publicznej,
- realizacja terenów zieleni izolacyjnej w obszarach uciążliwej działalności gospodarczej, usługowej i potencjalnych terenach o dużym natężeniu ruchu komunikacyjnego,
- zachowanie różnorodności biologicznej ekstensywnie użytkowanych agrocenoz – wdrażanie przedsięwzięć rolnośrodowiskowych na obszarach wiejskich w ramach Planu Rozwoju Obszarów Wiejskich: 2007 – 2013, promocja agroturystyki, kwalifikowanych form rekreacji, turystyki pieszej, rowerowej, ukierunkowanej na aktywny odbiór walorów przyrodniczych i krajobrazowo – kulturowych (ścieżki przyrodniczo – dydaktyczne; punkty ekspozycji widokowych),
- wsparcie działań organizacji ekologicznych, instytucji naukowych w zakresie ochrony czynnej wybranych gatunków fauny i flory (m.in. ochrona płazów, obserwacje ornitologiczne, akcje edukacyjne w szkołach, promujące np. ideę „społecznych opiekunów przyrody”).

Dla osiągnięcia stanu docelowego w zakresie ochrony przyrody niezbędne staje się również stałe podnoszenie świadomości ekologicznej społeczności lokalnej: dzieci, młodzieży i dorosłych poprzez programy zintegrowanej edukacji ekologicznej, koordynowanej przez lokalne organizacje i stowarzyszenia lub własną aktywność Gminy w tym zakresie.

Zabezpieczenie realizacji ww. potrzeb umożliwi pozyskania środków z zewnętrznych pomocowych funduszy ekologicznych: WFOŚiGW, NFOŚiGW oraz środków UE (Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego, Plan Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007 – 2013).

4.1.3 Cele i zadania środowiskowe do roku 2012 i do roku 2016

Cel	Cele długoterminowe do roku 2016	Cel	Cele krótkoterminowe do roku 2012	Zadanie	Zadanie	Jednostka odpowiedzialna
OPK.1	Zachowanie i wzbogacanie walorów przyrodniczych na terenie Gminy Ożarowice	OPK.1.1	Tworzenie Ekologicznego Systemu Obszarów Chronionych i ochrona czynna cennych przyrodniczo obiektów i obszarów na terenie Gminy Ożarowice	OPK.1.1.1	Tworzenie małoobszarowych form ochrony przyrody (użytki ekologiczne, zespół przyrodniczo – krajobrazowy) - w oparciu o dokonane rozpoznanie przyrodnicze (4 obiekty)	Gmina Ożarowice, Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Katowicach
				OPK.1.1.2	Objęcie ochroną prawną drzew – propozycji pomników przyrody oraz prowadzenie prac pielęgnacyjno – konserwacyjnych proponowanych pomników przyrody	Gmina Ożarowice, Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Katowicach
				OPK.1.1.3	Program ochrony czynnej wybranych gatunków fauny i flory (np. obserwacje ornitologiczne, ochrona płazów); idea włączenia szkół, jako społecznych opiekunów przyrody – np. drzew pomnikowych	Gmina Ożarowice, lokalne stowarzyszenia ekologiczne, szkoły, N. Siewierz, Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Katowicach
				OPK.1.1.4	Wdrażanie programów rolnośrodowiskowych dla rolników w ramach PROW: 2007 - 2013	Gmina Ożarowice, Wojewódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (biuro powiatowe w Tarnowskich Górach)
OPK.2	Zagospodarowanie zieleni terenów antropogenicznych - rozszerzenie oferty rekreacyjno - turystycznej Gminy Ożarowice	OPK.2.1	Kształtowanie terenów zieleni urządzonej i nieurządzonej; aktywna edukacja ekologiczna	OPK.2.1.1	Przebudowa i częściowa wymiana składu gatunkowego zadrzewień przydrożnych wzdłuż odcinków dróg, nowe nasadzenia zieleni wysokiej, prace pielęgnacyjne zieleni przydrożnej (także na odcinku nowobudowanej autostrady A1 i drogi ekspresowej S1)	Gmina Ożarowice, Zarząd Dróg Wojewódzkich w Katowicach, GDDKiA w Warszawie, Starostwo Powiatowe w Tarnowskich Górach
				OPK.2.1.2	Realizacja terenów zieleni urządzonej w ramach istniejących i projektowanych gminnych obiektów rekreacyjno – wypoczynkowych, wokół obiektów użyteczności publicznej	Gmina Ożarowice, lokalne stowarzyszenia, rady sołeckie
				OPK.2.1.3	Realizacja platform widokowych w punktach ekspozycji widokowych na terenie Gminy (dolina rz. Brynicy, obrzeża Zbiornika „ Kozłowa Góra „)	Gmina Ożarowice, lokalne stowarzyszenia, Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Katowicach
				OPK.2.1.4	Proekologiczne rozwiązania w zakresie kształtowania zieleni nieurządzonej w dolinie rz. Brynicy wraz z jej dopływami	Gmina Ożarowice; lokalne stowarzyszenia ekologiczne; administratorzy stawów hodowlanych i cieków wodnych

				OPK.2.1.5	Tworzenie wybranych ścieżek przyrodniczo - dydaktycznych w obrębie obszarów przyrodniczo cennych i atrakcyjnych krajobrazowo oraz miejsc dziedzictwa kulturowego; (ok. 3 obiekty)	Gmina Ożarowice, lokalne stowarzyszenia ekologiczne
--	--	--	--	-----------	--	---

4.1.4 Harmonogram zadań

L.P.	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane efekty ekologiczne	Planowane koszty ogółem (PLN).*	Partnerzy
ZADANIA WŁASNE							
OPK.1.1.1	Tworzenie małoobszarowych form ochrony przyrody (użyci ekologiczne, zespół przyrodniczo – krajobrazowy) - w oparciu o dokonane rozpoznanie przyrodnicze (4 obiekty)	2009	2013	Gmina Ożarowice	Tworzenie Ekologicznego Systemu Obszarów Chronionych na terenie Gminy Ożarowice	40.000	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Katowicach, lokalne organizacje ekologiczne
OPK.1.1.2	Objęcie ochroną prawną drzew – propozycji pomników przyrody oraz prowadzenie prac pielęgnacyjno – konserwacyjnych proponowanych pomników przyrody (ok.10 obiektów)	2009	2013	Gmina Ożarowice	Wzrost różnorodności biologicznej na terenie Gminy	10.000	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Katowicach, lokalne organizacje ekologiczne
OPK.2.1.2	Realizacja terenów zieleni urządzonej w ramach istniejących i projektowanych gminnych obiektów rekreacyjno – wypoczynkowych, wokół obiektów użyteczności publicznej	2009	2019	Gmina Ożarowice	Kształtowanie terenów zieleni urządzonej i nieurządzonej; poprawa „ estetycznego wizerunku Gminy	1.000.000*	Lokalne stowarzyszenia, rady sołeckie
OPK.2.1.5	Tworzenie wybranych ścieżek przyrodniczo - dydaktycznych w obrębie obszarów przyrodniczo cennych i atrakcyjnych krajobrazowo oraz miejsc dziedzictwa kulturowego – z wyłączeniem terenów leśnych	2009	2019	Gmina Ożarowice	Aktywna edukacja ekologiczna	75.000	Lokalne organizacje ekologiczne
OPK.2.1.3	Realizacja platform widokowych w punktach ekspozycji widokowych na terenie Gminy (dolina rz. Brynicy, obrzeża Zbiornika „ Kozłowa Góra „)	2009	2019	Gmina Ożarowice	Kształtowanie terenów zieleni urządzonej i nieurządzonej; poprawa „ estetycznego wizerunku ” Gminy	200.000	Lokalne stowarzyszenia, Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Katowicach
OPK.2.1.1	Przebudowa i częściowa wymiana składu gatunkowego zadrzewień przydrożnych wzdłuż odcinków dróg, gminnych, nowe nasadzenia zieleni wysokiej, prace pielęgnacyjne zieleni przydrożnej	2009	2019	Gmina Ożarowice	Kształtowanie terenów zieleni urządzonej i nieurządzonej	500.000	Rady sołeckie
ZADANIA KOORDYNOWANE							
OPK.1.1.3	Program ochrony czynnej wybranych gatunków	2009	2019	Lokalne stowarzyszenia	Aktywna edukacja ekologiczna i	100.000	Gmina Ożarowice, szkoły,

	fauny i flory (np. obserwacje ornitologiczne, ochrona płazów); idea włączenia szkół, jako społecznych opiekunów przyrody – np. drzew pomnikowych			ekologiczne, Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Katowicach	kwalifikowana turystyka przyrodnicza		Nadleśnictwo Siewierz
OPK.2.1.1	Przebudowa i częściowa wymiana składu gatunkowego zadrzewień przydrożnych wzdłuż odcinków dróg, nowe nasadzenia zieleni wysokiej, prace pielęgnacyjne zieleni przydrożnej (także na odcinku nowobudowanej autostrady A1 i drogi ekspresowej S1)	2009	2019	GDDKiA w Warszawie, Zarząd Dróg Wojewódzkich w Katowicach, inni administratorzy dróg	Kształtowanie terenów zieleni urządzonej i nieurządzonej	1.500.000	Gmina Ożarówice
OPK.2.1.4	Proekologiczne rozwiązania w zakresie kształtowania zieleni nieurządzonej w dolinie rz. Brynicy wraz z jej dopływami	2009	2019	Administratorzy cieków wodnych	Wzrost różnorodności biologicznej na terenie Gminy, utrzymanie lokalnych „korytarzy ekologicznych”	750.000	Gmina Ożarówice; lokalne stowarzyszenia ekologiczne
OPK.2.1.5	Tworzenie wybranych ścieżek przyrodniczo-dydaktycznych w obrębie przyrodniczo cennych terenów leśnych (1 obiekt)	2009	2013	Nadleśnictwo Siewierz	Aktywna edukacja ekologiczna	25.000	Gmina Ożarówice, lokalne organizacje ekologiczne
OPK.1.1.4	Wdrażanie programów rolnośrodowiskowych dla rolników w ramach PROW: 2007 - 2013	2009	2019	Wojewódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego; Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa	Wzrost świadomości ekologicznej w społeczeństwie; wzbogacanie walorów przyrodniczych Gminy	100.000	Gmina Ożarówice, lokalne organizacje ekologiczne, rady sołeckie
OPK.1.1.3	Realizacja terenów zieleni urządzonej w ramach istniejących i projektowanych obiektów rekreacyjno – wypoczynkowych – niebędących w gestii Gminy	2009	2019	Inwestorzy sektora prywatnego	Poprawa „ estetycznego wizerunku ” Gminy	250.000	Gmina Ożarówice, rady sołeckie
RAZEM ZADANIA WŁASNE						1.825.000	
RAZEM ZADANIA KOORDYNOWANE						2.725.000	

* w planowanych kosztach ujęto zadania wpisane do Wieloletniego Planu Inwestycyjnego dla Gminy Ożarówice na lata 2009 – 2014, związane z tworzeniem terenów rekreacyjno – wypoczynkowych
Pozostałe zadania – na podstawie własnej oceny planowanych kosztów, dokonanej przez autora rozdziału

4.1.5. Wnioski

Korzystne uwarunkowania w realizacji programu ochrony przyrody:

- Występowanie obszarów cennych pod względem przyrodniczo - krajobrazowym, duża podaż terenów otwartych – także, jako potencjał do zagospodarowania rekreacyjno - turystycznego, zwłaszcza w kontekście bezpośredniego sąsiedztwa ośrodków miejskich Górnego Śląska,
- Dolina rz. Brynicy, jako ważny ponadlokalny „korytarz ekologiczny”,
- Potencjalne możliwości rozwoju rolnictwa ekologicznego i agroturystyki oraz różnych form kwalifikowanej turystyki przyrodniczej,
- Stosunkowo dobre rozpoznanie walorów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych terenu Gminy.

Ograniczenia w realizacji ww. programu (elementy ryzyka):

- Niski wskaźnik lesistości gminy; znikome zaawansowanie zalesiania gruntów porolnych,
- Realizacja strategicznych w skali regionu inwestycji drogowych oraz rozbudowa portu lotniczego wraz z infrastrukturą towarzyszącą - kolidujące z zachowaniem ciągłości istniejących ekosystemów,
- Brak aktualnie wyrazistego rozpoznawalnego „elementu przyrodniczego” Gminy do wykorzystania w promocji ekologicznej np. w formie „logo ” w wizualnych materiałach promocyjnych,
- Bardzo niski udział wydatków budżetu Gminy na przedsięwzięcia związane z ochroną przyrody i krajobrazu.
- Brak samodzielnie funkcjonujących ogólnodostępnych terenów rekreacyjno – wypoczynkowych; niewielka powierzchnia terenów zieleni urządzonej,
- Brak lokalnych partnerów w dziedzinie ochrony przyrody (współpraca z organizacjami i stowarzyszeniami ekologicznymi ma charakter okazjonalny),
- Znikome zainteresowanie programem rolnośrodowiskowym, skierowanym do rolników w ramach PROW: 2007 – 2013.

4.2 Ochrona i zrównoważony rozwój lasów

4.2.1 Charakterystyka i ocena stanu aktualnego

4.2.1.1 Obszary leśne

Ogólna powierzchnia lasów na terenie gminy Ożarówice – na podstawie aktualnej informacji uzyskanej w Nadleśnictwach : Siewierz i Świerklaniec. - wynosi: 535 ha, co stanowi około 12,4% jej powierzchni. Lasy prywatne, tj. należące do osób fizycznych i wspólnot gruntowych, zajmują ok. 275 ha w tym – ok. 142 ha stanowią większe kompleksy leśne, dla których zostały sporządzone uproszczone plany urządzania lasu , a pozostałą część stanowią niewielkie enklawy leśne w poszczególnych sołectwach o powierzchni do 10 ha, objęte inwentaryzacją stanu lasu, W administracji Lasów Państwowych, Nadleśnictwo Siewierz, obręb: Łysa Góra - pozostaje ogółem ok. 260 ha. Zarówno tereny lasów państwowych, jak i prywatnych skupione są w następujących rejonach Gminy:

- północna część Ożarówic (Kol. Podłączna, Kol. Przysieki),
- północna i południowo – wschodnia część m. Zendek,
- dolina Potoku Ożarówickiego pomiędzy Ożarówicami i Tąpkowicami,

Lasy niepaństwowe występują głównie, jako niewielkie rozproszone enklawy, często przylegające do lasów państwowych, natomiast lasy państwowe, wchodzące w północną i wschodnią część Gminy stanowią fragment większych kompleksów leśnych lasów lublinieckich i siewierskich, o powierzchni powyżej 100 ha, co wskazuje w nich na wysoką racjonalność – z przyrodniczego i ekonomicznego punktu widzenia – gospodarki leśnej.

4.2.1.2 Racjonalne gospodarowanie zasobami leśnymi

Na terenie Nadleśnictwa Siewierz w aktualnie obowiązującym planie urządzania lasów wyróżniono ogółem 17 nizinnych i wyżynnych typów siedliskowych lasu. Dominują siedliska borowe: bór świeży (39, 4% powierzchni), bor mieszany świeży (21,8%), bór mieszany wilgotny (10,3%) - łącznie zajmując niemal 70% powierzchni leśnej. Siedliska lasowe zajmują ok. 30% powierzchni. Dominującym gatunkiem lasotwórczym

jest sosna zwyczajna (78% powierzchni leśnej oraz ok. 70% masy drewna). Przeciętna zasobność drzewostanów Nadleśnictwa wynosi ok. 162 m³/ha, wiek – 53 lata, a przyrost ok. 3,0 m³/ha/rok.

W lasach nadleśnictwa zwiększa się udział procentowy dębu i brzozy kosztem sosny. Średni wiek drzewostanów w Nadleśnictwie kształtuje się w przedziale: 55 - 60 lat.

Lasy na terenie Nadleśnictwa Siewierz wykazują zbliżony udział siedlisk lasów liściastych oraz gatunków drzew liściastych w stosunku do średniej RDLP w Katowicach.

Całość lasów Nadleśnictwa Zarządzeniem Nr 139 Ministra Ochrony Środowiska Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z września 1996r. zaliczona została do I. kategorii lasów ochronnych.

Analiza gospodarki leśnej w zakresie pozyskania drewna na terenie Nadleśnictwa w ostatnim 10 – leciu skłania do następującego głównego wniosku, iż zwiększa się rozmiar pozyskania drewna z cięć przygodnych (wiatrołomy, śniegołomy, cięcia sanitarne) w użytkowaniu przedrębnym – w stosunku do realizowanego etatu cięć rębnych (w końcu lat 90-tych stanowiło ok. 50% pozyskania drewna z cięć rębnych planowych). Duże pozyskanie drewna w użytkowaniu rębnym wiąże się z koniecznością przebudowy istniejących osłabionych drzewostanów monokultur sosnowych – w kierunku lasu mieszanego i zwiększania powierzchni dolesień i odnowień dębu i modrzewia.

Powyższe wskaźniki charakteryzują tzw. „ proekologiczny model gospodarki leśnej ” w administracji Lasów Państwowych, wdrażany zgodnie z wytycznymi i zarządzeniami Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych (m.in. z 1995r.), których głównym celem jest zrównoważenie zadań z zakresu pozyskania drewna z ochroną i hodowlą lasu oraz zagospodarowaniem rekreacyjno – turystycznym i edukacją ekologiczną, w tym:

- dostosowanie składu gatunkowego drzewostanów do lokalnych warunków siedliskowo – glebowych,
- wzmacnianie biologicznej odporności lasu przez wprowadzanie gatunków biocenotycznych i ochronę pożytecznej fauny,
- ochrona rzadkich typów siedliskowych lasów,
- wykorzystanie w maksymalnym stopniu odnowień naturalnych,
- zastosowanie rębni częściowych i stopniowych w celu uzyskania zróżnicowanej struktury gatunkowej, wiekowej i pionowej drzewostanów,
- dążenie do kształtowania struktury przestrzennej drzewostanów, charakteryzującej się istnieniem „ biogrup drzew ”,
- tworzenie we wszystkich rodzajach cięć na obrzeżach lasów, wzdłuż cieków i szerokich dróg stref ekotonowych,
- utrzymanie i ochronę enklaw gruntów nieleśnych wśród lasów.

Lasy prywatne (osób fizycznych i wspólnot gruntowych) na terenie Gminy stanowią ok. 52% ogólnej powierzchni leśnej i w całości są objęte nadzorem ze strony Starostwa Powiatowego w Tarnowskich Górach oraz Nadleśnictwa Świerklaniec, działającego w ramach podpisanego porozumienia ze Starostą Tarnogórskim. Całość lasów niepaństwowych objęta jest aktualnie opracowanymi planami urządzania lasu i inwentaryzacją stanu lasu, zatwierdzonymi przez ww. Starostę. Stanowią one podstawowy dokument, określający niezbędne do wykonania przez właściciela lasu zadania gospodarcze i ochronne w cyklu 10 - letnim. Zakres niezbędnych prac dotyczy głównie założenia upraw leśnych na powierzchniach zrębowych, zadań z zakresu ochrony lasu, pielęgnacji upraw i drzewostanów, a także wykonania decyzji nakazanych dotyczących usuwania posuszu czynnego.

Spośród biotycznych czynników środowiska oddziałujących na istniejące drzewostany, sukcesywne gradacje szkodników pierwotnych drzewostanów sosnowych w ostatnich 20 latach były jednym z istotnych czynników wymuszających przebudowę drzewostanów (monokultur) sosnowych, w celu dostosowania do warunków siedliskowych, natomiast uaktywniły się choroby grzybowe w uprawach, młodnikach i drzewostanach starszych (głównie – huba korzeni i opieńkowa zgnilizna korzeni). W drzewostanach liściastych (głównie dębowych, bukowych, jesionowo- olchowych) olchowych mieszanych, intensywne żerowanie zwójek i miernikowców wpływa na spadek przyrostu masy i owocowania drzew.

Spośród biotycznych czynników środowiska, powodujących ogólne osłabienie części istniejących drzewostanów, istotne znaczenie posiadają szkody ze trony zwierzyny płowej (jeleniowate) w uprawach, młodnikach i starszych drzewostanach liściastych (jesion, jawor, buk – około: 20 – 80% powierzchni danej uprawy). Ochrona upraw to głównie grodzenia, palikowanie sadzonek oraz chemiczne zabezpieczanie repelentami.

4.2.1.3 Ustalenia w zakresie prognozowania zalesiania gruntów porolnych i rekultywacji zdegradowanych terenów poeksploatacyjnych

Gmina Ożarówice położona jest w przeważającej części w niemal bezleśnym pasie pomiędzy zwartymi kompleksami lasów Nadleśnictw: Świerkianiec, Lubliniec i Siewierz, wobec czego lesistość Gminy jest niewielka (ok. 12,6%) i znacznie odbiega od wartości wskaźnika lesistości, zarówno dla terenu powiatu tarnogórskiego, województwa śląskiego, jak również średniej ogólnopolskiej.

Stan taki wynika ze stosunkowo dużej powierzchni terenów użytkowanych rolniczo oraz terenów zabudowy poszczególnych sołectw, terenu portu lotniczego z lotniskiem, terenów komunikacyjnych, co pozostawia miejsce dla terenów leśnych i zadrzewień jedynie wzdłuż pasmowo przebiegających dolin cieków wodnych, jarów i wąwozów oraz rozrzuconych punktowo „ wysp ” zadrzewień śródpolnych. W skali ogólnej powierzchni Gminy charakterystyczny jest duży udział otwartych terenów łąki pastwisk w dolinie Brynicy i jej dopływów (ok. 800 ha). Istnieje potrzeba zalesiania gruntów porolnych , tj. nieuprawianych rolniczo i nieprzydatnych dla rolnictwa o niskich klasach bonitacyjnych (V,VI klasa) w oparciu o opracowany projekt granicy polno – leśnej – zwłaszcza w północnej i południowo – wschodniej części m. Zendek i północnych Ożarówic.

Gmina Ożarówice posiada opracowany projekt granicy rolno – leśnej, lecz dokument ten nie został wprowadzony do ustaleń m.p.z.p. Gminy. Ogólnie zaleca się wprowadzanie dolesień w rejonach wskazanych w „ Studium...” oraz zalesianie i zadrzewianie gruntów nie wskazanych w w. dokumencie – pod warunkiem, iż szerokość działki wynosi powyżej 25 m, a jej powierzchnia – powyżej 0,5 ha. Grunty do zalesienia winny przylegać do kompleksu leśnego lub gruntu do zalesienia; wprowadza się bezwzględny wymóg zachowania w naturalnym stanie potencjalnych użytków ekologicznych.

Główne zasady, jakie powinny być stosowane przy realizacji zalesień, to:

- możliwe zalesianie odłogów porolnych i innych nieużytków po szczegółowym rozpoznaniu potrzeb, wynikających z funkcjonowania kompleksów przyrodniczych oraz z uwzględnieniem potrzeb ochrony krajobrazu i ochrony ekspozycji widokowych (gatunki rodzime, zgodne z siedliskiem),
- pożądane wprowadzanie zalesień na gruntach niskich klas bonitacyjnych (V, VI), jako wzbogacenie wielkoobszarowych terenów rolnych,
- wykluczenie plantacyjnej uprawy drzew szybko rosnących,
- wykluczenie zalesiania obszarów, określonych w graficznych opracowaniach planistycznych, jako kompleksy o najwyższej przydatności rolniczej, wyłączone z zalesień oraz obszarów, położonych w strefie oznaczonych punktów widokowych.

Dotychczasowe zainteresowanie właścicieli gruntów rolnych ich zalesianiem – wg informacji uzyskanych w Starostwie Powiatowym w Tarnowskich Górach, Nadleśnictwie Siewierz i powiatowym biurze Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa – jest sporadyczne (bardzo mała ilość wniosków o opracowanie planu zalesienia i związane z tym ubieganie się o dopłaty z tytułu założenia uprawy leśnej i jej pielęgnaacji).

4.2.2 Identyfikacja potrzeb

Niewielka lesistość Gminy sprawia wrażenie „zubożenia” krajobrazu i nadmierne wyeksponowanie nieestetycznych elementów krajobrazu kulturowego, związanego z terenami zabudowy mieszkaniowo - usługowej, terenami komunikacyjnymi wraz z towarzyszącą im infrastrukturą techniczną. Zamierzenia gminy i samorządu powiatowego, określone w „Strategii rozwoju ...” dla poszczególnych jednostek samorządowych, są zbieżne w tym zakresie i dotyczą wsparcia wszelkich działań w kierunku zagospodarowania nieużytków w kierunku przyrodniczym (leśnym lub zadrzewieniowym) oraz zalesienia i zadrzewienia obszarów o małej przydatności dla rolnictwa.

Nadleśnictwo Siewierz, administrujące całością lasów państwowych na terenie Gminy realizuje „proekologiczny model” gospodarki leśnej, tj. trwałego zachowania lub odtwarzania naturalnych walorów lasu metodami racjonalnej gospodarki leśnej. Praktycznie dotyczy to bieżącej realizacji zapisów planów urządzania lasów Nadleśnictwa oraz „Programu ochrony przyrody”, zsynchronizowanego z cyklem 10-letniego okresu obowiązywania ww. planu. Wszystkie zadania gospodarcze, hodowlane i ochronne, jako działania długoterminowe, powinny być podporządkowane „ochronności” Lasów Państwowych. Potrzeby ochrony przyrody, określone już w Zarządzeniu Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z 1994r., nakazują ponadto wyodrębnienie i inwentaryzację wszelkich obiektów i tworów przyrody, zasługujących na szczególną ochronę w ramach racjonalizacji wielofunkcyjnej gospodarki leśnej i oznaczenia ich na mapach

przeładowych i gospodarczych wraz z syntetycznym opisem. Należy dążyć jednak ze strony administracji powiatowej i służb Nadleśnictwa Świerklaniec – w ramach sprawowanego nadzoru – do skutecznej współpracy z właścicielami lasów prywatnych w zakresie bieżącej realizacji zapisów uproszczonych planów urządzania lasów w trakcie ich 10-letniego okresu obowiązywania.

Równocześnie należy dążyć do uzyskania statusu „lasów ochronnych” w lasach prywatnych poprzez stosowne zapisy w operatach urzędzeniowych.

Z uwagi na to, iż Gmina Ożarówice nie leży w granicach żadnego parku krajobrazowego oraz Obszaru NATURA 2000, nie zachodzi dodatkowy obowiązek dla administracji leśnej uzgadniania, bądź realizacji dodatkowych zadań, wynikających z ochrony przyrody na terenach leśnych.

W zakresie realizacji docelowych zalesień gruntów porolnych wskazany jest aktywny udział Nadleśnictwa w zabezpieczeniu sadzonek dla zainteresowanych właścicieli gruntów oraz fachowe doradztwo w zakresie doboru sadzonek w realizacji planów zalesień i zakładania i pielęgnacji nowych upraw leśnych w terenie.

4.2.3 Cele i zadania środowiskowe do roku 2012 i do roku 2016

Cel	Cele długoterminowe do roku 2016	Cel	Cele krótkoterminowe do roku 2012	Zadanie	Zadanie	Jednostka odpowiedzialna
ZRL.1	Zachowanie istniejących zasobów leśnych oraz zwiększenie powierzchni lasów i wzrost ich bioróżnorodności	ZRL.1.1	Wdrażanie proekologicznego modelu gospodarki leśnej	ZRL.1.1.1	Realizacja zadań: gospodarczych, hodowlanych i ochronnych – zgodnie z planami urządzania lasów niepaństwowych (prywatnych i wspólnot leśnych)	Starostwo Powiatowe w Tarnowskich Górach., N. Świerklaniec, właściciele lasów
				ZRL.1.1.2	Realizacja zadań: gospodarczych, hodowlanych i ochronnych – zgodnie z planami urządzania lasów państwowych: przebudowa drzewostanów ochrona cennych ekosystemów, itp.	N. Siewierz, Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Katowicach, RDOŚ w Katowicach, organizacje i stowarzyszenia ekologiczne
				ZRL.1.1.3	Zalesianie gruntów porolnych (nieuprawianych rolniczo i nieprzydatnych dla rolnictwa , o niskich klasach bonitacyjnych)	Starostwo Powiatowe w Tarnowskich Górach., Nadleśnictwo Świerklaniec, właściciele gruntów

4.2.4 Harmonogram zadań

L.P.	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane efekty ekologiczne	Planowane koszty ogółem (PLN) *	Partnerzy
ZADANIA KOORDYNOWANE							
ZRL.1.1.1.	Realizacja zadań: gospodarczych, hodowlanych i ochronnych – zgodnie z planami urządzania lasów niebędących w administracji Lasów Państwowych - ok.275 ha	2009	2019	Starostwo Powiatowe w Tarnowskich Górach., Właściciele lasów	Wzrost różnorodności biologicznej na terenie Gminy	750.000	Gmina Ożarowice; Nadleśnictwo Świerklaniec
ZRL.1.1.2	Realizacja zadań: gospodarczych, hodowlanych i ochronnych – zgodnie z planem urządzania lasów państwowych i „ Programem ochrony przyrody ”: przebudowa drzewostanów ochrona cennych ekosystemów, itp. (ok.260 ha)	2009	2019	Nadleśnictwo Siewierz	Wzrost różnorodności biologicznej na terenie Gminy	520.000	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Katowicach, RDOŚ w Katowicach, organizacje i stowarzyszenia ekologiczne
ZRL.1.1.3	Zalesianie gruntów porolnych (nieuprawianych rolniczo i nieprzydatnych dla rolnictwa , o niskich klasach bonitacyjnych) - ok. 30 ha	2009	2019	Starostwo Powiatowe w Tarnowskich Górach, właściciele gruntów	Wzrost różnorodności biologicznej na terenie Gminy	225.000	Gmina Ożarowice, Nadleśnictwo Świerklaniec
ZRL.1.1.1	Aktualizacja dokumentacji planów urzędzenia lasów niepaństwowych i inwentaryzacji stanu lasu (ok. 275 ha)	2009	2019	Starostwo Powiatowe w Tarnowskich Górach, właściciele lasów	Wzrost różnorodności biologicznej na terenie Gminy	15.000	Gmina Ożarowice; Nadleśnictwo Świerklaniec
RAZEM ZADANIA KOORDYNOWANE						1.510.000	

4.2.5 Wnioski

Korzystne uwarunkowania w realizacji ochrony i zrównoważonego rozwoju lasów:

- Proekologiczny model gospodarki leśnej Nadleśnictwa Siewierz,
- Łatwa dostępność przeważającej części obszarów leśnych, administrowanych przez Lasy Państwowe,
- Aktualny plan zarządzania lasu Nadleśnictwa oraz praktycznie całości lasów niepaństwowych.

Ograniczenia w realizacji ochrony i zrównoważonego rozwoju lasów (elementy ryzyka):

- Niska świadomość właścicieli lasów prywatnych w zakresie prowadzenia racjonalnej gospodarki leśnej,
- Brak projektu granicy rolno – leśnej w m.p.z.p. Gminy Ożarowice, istotnej dla kształtowania polityki zagospodarowania przestrzennego terenów rolnych niskich klas bonitacyjnych,
- Niewielka lesistość Gminy.

4.3 Zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii

Dokumentami, które wyznaczają kierunki w opracowywaniu Programów Ochrony Środowiska są Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016 oraz „Wytyczne do sporządzania Programów ochrony środowiska” zatwierdzone przez Ministerstwo Środowiska w grudniu 2002 roku.

Zapisy w obu tych dokumentach sugerują, iż struktura POŚ powinna nawiązywać do układu zawartego w Polityce Ekologicznej. Proponuje umieszczenie w Programie, jako jeden z elementów zrównoważonego wykorzystania materiałów, wody i energii oraz w tym zakresie umieszczone zostaną podrozdziały:

- materiałochłonność, wodochłonność, energochłonność i odpadowość produkcji,
- wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych,
- kształtowanie zasobów wodnych oraz ochrona przed powodzią i skutkami suszy.

4.3.1 Materiałochłonność, wodochłonność, energochłonność i odpadowość produkcji

Działania przyczyniające się do zmniejszenia materiałochłonności, wodochłonności i energochłonności powinny zapewnić wzrost efektywności wykorzystania surowców, wody i energii poprzez zmniejszenie ich zużycia na jednostkę produktu, jednostkową wartość usługi statystycznego konsumenta bez pogarszania standardu życiowego ludności i perspektyw rozwojowych gospodarki. Oszczędność dóbr powinna dotyczyć wszystkich sektorów, ale koncentrować się głównie w sektorze przemysłowym, energetycznym oraz budownictwie i gospodarce komunalnej.

Działania dla racjonalizowania użytkowania wód powinny objąć wszystkie dziedziny gospodarki korzystające z zasobów wód przede wszystkim poprzez zastosowanie najlepszych dostępnych technik produkcji przemysłowej i praktyk rolniczych, aby doprowadzić do zmniejszenia zapotrzebowania na wodę i do ograniczenia ładunków odprowadzanych do odbiorników zanieczyszczeń.

Powinno się unikać nieuzasadnionego wykorzystywania wód podziemnych na cele przemysłowe. Zmniejszenie wodochłonności w działaniach związanych z gospodarką wodno-ściekową realizowane jest przez zmniejszenie strat wody, poprzez modernizację ujęć, modernizację sieci wodociągowej oraz edukację ekologiczną. Racjonalizacja zużycia wody w gospodarstwach domowych powinna polegać przede wszystkim na:

- ograniczeniu marnotrawstwa wody,
- stosowania wodoszczędnej aparatury czerpalnej i sprzętu gospodarstwa domowego,
- dalszego rozwoju pomiaru zużycia wody,
- podjęcia działań w celu ograniczenia strat w systemach rozprowadzania wody.

Głównym kierunkiem działań nieinwestycyjnych jest wprowadzenie normatywów zużycia wody, do pozwoleń zintegrowanych dla wodochłonnych dziedzin produkcji.

W zakresie działań inwestycyjnych zakłada się wprowadzenie zamkniętych obiegów wody w przemyśle, wodoszczędnych technologii produkcji i przedsięwzięcia modernizacyjne w systemach zaopatrzenia w wodę ukierunkowane na zmniejszenie strat wody.

Materiałochłonność to wielkość nakładów materiałowych poniesionych na wytworzenie określonych dóbr użytkowych, wyznaczana przez ilość materiału zużytego na wytworzenie określonej wartości użytkowej. Zmniejszenie materiałochłonności i odpadowości, a co za tym idzie likwidacji zanieczyszczeń uciążliwości i zagrożeń u źródła pozwoli na uzyskanie większych korzyści gospodarczych poprzez zmniejszenie nakładów na produkcję, a w konsekwencji poprawę jakości życia mieszkańców poprzez ograniczenie wykorzystania zasobów naturalnych i ochrony środowiska.

Bardzo istotnym elementem jest zagospodarowywanie wycofanych z użytkowania substancji i materiałów niebezpiecznych oraz stosowanie najlepszych dostępnych technik (BAT) zmniejszających materiałochłonność i odpadowość produkcji i poprawiających efektywność ekonomiczną procesów wytwórczych.

Energochłonność ujmuje się, jako relację wielkości zużycia energii w procesie produkcyjnym w przemyśle czy gospodarce w odniesieniu do odpowiedniej wielkości produkcji, w której uczestniczy ta energia, czyli inaczej, jako relację nakładów do efektów. O poziomie energochłonności decydują głównie: struktura gałęziowa przemysłu, stosowane technologie wytwarzania, ceny energii, jakość produkcji.

Działaniom w zakresie zmniejszenia energochłonności powinno towarzyszyć kontynuowanie przedsięwzięć zmieniających sposób zaspokajania istniejących potrzeb energetycznych. Zmianom powinna podlegać przede wszystkim struktura wykorzystania nośników energii w kierunku zwiększenia udziału energii elektrycznej w ogólnym zużyciu energii. Zwiększenie udziału produkcji energii z gazu w miejsce węgla, poprawy jakości węgla i innych paliw, a także wzrostu udziału w produkcji energii elektrycznej i ciepłej z energetycznych nośników odnawialnych (energia wody i wiatru, energia geotermalna, energia słoneczna, energia z biomasy) oraz pochodzących z odpadów. Dla zmniejszenia energochłonności niezbędna jest wymiana urządzeń o niskiej sprawności na nowe zużywające mniej energii elektrycznej.

W zakresie zaopatrzenia w wodę temu celowi służą modernizacje: ujęć wody, stacji uzdatniania, pompowni i hydroforni oraz pośrednio wymiana odcinków sieci wodociągowej znajdujących się w złym stanie technicznym, która będzie wpływać na zmniejszenie ilości tłoczony wody.

Realizowane w ramach modernizacji obiektów termomodernizacje, polegające na ociepleniu ścian obiektów kubaturowych i wymianie stolarki również przyczynia się do zmniejszenia energochłonności przez zmniejszenie zapotrzebowania na energię ciepłą. W zakresie odprowadzenia i oczyszczania ścieków korzystnie wpłynie budowa kolektora kanalizacyjnego i pompowni sieciowych a także budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w terenie rozproszonym.

4.3.2 Wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych

Użytkowanie odnawialnych źródeł energii umożliwia osiągnięcie korzyści ekologicznych, gospodarczych i społecznych. Wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych powinien stać się integralnym elementem zrównoważonego rozwoju gminy.

Działania w zakresie zrównoważonego rozwoju przynoszące efekty ekologiczne – energetyczne powinny być kierowane na produkcję energii „ekologicznie czystej” ze źródeł odnawialnych, to jest wykorzystujących naturalne źródła, jakimi są energia spiętrzeń wodnych, promieniowania słonecznego, wód geotermalnych, biomasy i wiatru.

Z analizy uwarunkowań krajowych wynika, że w najbliższych latach wzrastać będzie wykorzystanie biomasy i siły wiatru.

Na obszarach o dużych wartościach przyrodniczych i ciekach będących siedliskiem ryb wędrownych dąży się do tego by nie lokalizować elektrowni wodnych. Przy każdej lokalizacji powinny być zachowane uwarunkowania wynikające z położenia w istniejących lub projektowanych obszarach ochrony przyrody i krajobrazu.

Na analizowanym obszarze możliwe jest wykorzystywanie energii słonecznej, co obserwuje się już od kilku lat wśród mieszkańców gminy. Obecnie na obszarze gminy na budynkach mieszkalnych zamontowanych jest kilkadziesiąt sztuk kolektorów słonecznych służących do ogrzewania ciepłej wody użytkowej. Obserwuje się rozwój tego sposobu ogrzewania wody. W związku z tym przewiduje się, że w ciągu najbliższych pięciu lat liczba kolektorów powiększy się o 200%.

4.3.3 Wnioski

Mając na uwadze priorytety i zadania nakreślone w dokumentach planistycznych wyższego szczebla zaproponowano plan realizacji „Programu Ochrony środowiska dla gminy Ożarówice” w zakresie

racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych określając cele krótkoterminowe i wynikające z nich działania zmierzające do osiągnięcia celu długoterminowego.

Założone zadanie zostanie osiągnięte poprzez następujące kierunki działań ekologicznych:

- racjonalizacja użytkowania wody,
- wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych.

Osiągnięcie określonego celu za pomocą wyznaczonych kierunków działań powinno być realizowane przez konkretne zadania ekologiczne.

Zadania ekologiczne w zakresie racjonalizacji zużycia wody prowadzące do realizacji tego kierunku działań to:

- ograniczenie wykorzystywania zasobów wód podziemnych do celów przemysłowych (poza przemysłem spożywczym i niektórymi specjalnymi działami produkcji rolnej),
- wspieranie działań mających na celu zagospodarowanie wód opadowych w gospodarstwach domowych;
- realizacja przez zakłady planów racjonalnego gospodarowania wodą (np. wprowadzających zamknięte obiegi wody).

Realizacji kierunku działania, jakim jest zmniejszenie energochłonności gospodarki i wzrost wykorzystania energii i ze źródeł odnawialnych nastąpi poprzez następujące zadania ekologiczne:

- zmniejszenie strat energii w systemach przesyłowych poprzez uszczelnienie rurociągów oraz ich właściwą eksploatację,
- poprawa parametrów energetycznych budynków – termomodernizacja,
- zwiększenie udziału energii otrzymywanej z surowców odnawialnych w całkowitym zużyciu energii.

Spełnienie tych celów i zadań przez gminę powinno koncentrować się na realizacji następujących zadań:

- Wzrost świadomości mieszkańców w zakresie korzystania z zasobów naturalnych oraz OZE
- Ograniczenie zużycia wody i zapobieganie przenikaniu zanieczyszczeń do gleb i wód

Takie działania jak zmniejszenie zużycia wody, materiałów i energii oraz wykorzystywanie surowców wtórnych nie tylko przyczynia się do zmniejszenia presji na środowisko, ale również jest bardzo racjonalnym podejściem w dziedzinie ekonomiki produkcji.

Zmniejszenie energochłonności wodochłonności i odpadowości produkcji zależy przede wszystkim od działań podejmowanych przez przemysł i energetykę zawodową, a także przez sferę komunalną. Dlatego wskazane jest uczestnictwo gminy i jej mieszkańców w doskonaleniu organizacji rynku energii, promowanie energooszczędnych urządzeń, rozszerzenie działań w zakresie inwestycji termomodernizacyjnych.

Harmonogram działań w tym zakresie znajduje się w rozdziałach gospodarka wodna oraz ochrona powietrza.

4.4 Kształtowanie zasobów wodnych oraz ochrona przed powodzią i skutkami suszy

4.4.1 Ochrona przed powodzią i suszą

Ramowa Dyrektywa Wodna 2000/60/WE, sporządzona 23 października 2000r., ma za zadanie stworzenie ram dla wspólnotowych działań w dziedzinie polityki wodnej i zarządzania zasobami wodnymi Europy. Ma na celu m.in. dążenie do zmniejszania skutków powodzi i suszy, przez co osiągnięte zostaną wymierne korzyści:

- zapewnione zostanie odpowiednie zaopatrzenie w dobrej jakości wodę powierzchniową i podziemną, co jest niezbędne dla zrównoważonego i sprawiedliwego korzystania z wód,
- ulegnie redukcji ilość zanieczyszczeń wód podziemnych,
- zapewniona będzie ochrona wód terytorialnych i morskich,
- wypełnione zostaną odpowiednie umowy międzynarodowe, w tym te traktujące o ochronie środowiska morskiego i zapobiegające zanieczyszczaniu.

Ramowa Dyrektywa Wodna została wprowadzona w życie na obszarze RP pod postacią wielu aktów prawnych. Aktem odnoszącym się do zakresu ochrony przeciwpowodziowej i zmniejszania skutków suszy

jest Ustawa Prawo wodne (ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. z późniejszymi zmianami)¹, która weszła w życie 1 stycznia 2002 r. Uregulowania obejmują m.in.: zachowanie i tworzenie systemów retencji wód, racjonalne retencjonowanie wód i użytkowanie budowli przeciwpowodziowych, funkcjonowanie systemu ostrzegania przed niebezpiecznymi zjawiskami oraz kształtowanie zagospodarowania przestrzennego dolin rzecznych i terenów zalewowych. Ustawa zawiera również zapisy dotyczące prac ratowniczych i zabezpieczających oraz kompetencji i obowiązków urzędów i instytucji zajmujących się ochroną przeciwpowodziową oraz zarządzających ciekami wodnymi.

Z kolei ustawa z dnia 18 kwietnia 2002 r. o stanie klęski żywiołowej (Dz.U.02.62.558) definiuje stan klęski żywiołowej, katastrofy naturalnej i awarii technicznej, określa warunki jego wprowadzenia i obszar, na którym może zostać wprowadzony oraz prawa i obowiązki organów władz oraz obywateli.

Obszar Gminy Ożarówice pod względem hydrograficznym należy w całości do zlewni Wisły. Obszar ten jest zagrożony powodzią. Zagrożenie to może być wywołane silnymi ulewami i deszczami nawalnymi połączonymi z burzami, które generują lokalne wezbrania na rzece Brynicy i potokach przepływających przez teren Gminy (Ożarówicki, Czeczówka i Trzonia). Do najgroźniejszych zjawisk należą duże powodzie letnie, zwykle na przełomie czerwca i lipca, wywołane kilkudniowymi intensywnymi opadami. Dodatkowo zimowe roztopy oraz specyfika zlewni sprawiają, iż jest to obszar o pewnym potencjale zagrożenia powodziowego (dochodzi do wylewów, co prowadzi do lokalnych podtopień dróg i pól uprawnych). Równocześnie na terenie Gminy obserwuje się występowanie terenów podmokłych w pobliżu lokalnych cieków.

Gmina Ożarówice nie posiada na swoim terenie zbiorników wodnych, jednakże graniczy ze Zbiornikiem Kozłowa Góra, zlokalizowanym w Świerklańcu. Zbiornik stanowi rezerwuuar wody dla celów zaopatrzenia w wodę Górnego Śląska, a jego dodatkową funkcją jest ochrona doliny Brynicy przed powodzią. Jezioro Świerkłanieckie (Zbiornik Kozłowa Góra) powstało w 1939 r., wskutek przegrodzenia doliny rzeki Brynicy w km 28 + 000, zaporą ziemną o wysokości 8 m i długości ok. 800 m. Podstawowe parametry morfometryczne zbiornika Kozłowa Góra przedstawiają się następująco:

- minimalny poziom piętrzenia - 275,10 m n.p.m.,]
- normalny poziom piętrzenia - 278,56 m n.p.m.,
- maksymalny poziom piętrzenia - 278,93 m n.p.m.,
- powierzchnia zbiornika przy minimalnym poziomie piętrzenia - 1,40 km²,
- powierzchnia zbiornika przy normalnym poziomie piętrzenia - 5,50 km²,
- pojemność martwa zbiornika - 0,67 mln m³,
- pojemność przy normalnym poziomie piętrzenia - 13,05 mln m³,
- pojemność przy maksymalnym poziomie piętrzenia (całkowita) - 15,30 mln m³,

Przy normalnym poziomie piętrzenia pozostałe parametry morfometryczne wynoszą:

- głębokość średnia zbiornika - 2,4 m,
- głębokość maksymalna - 4,5 m,
- długość zbiornika - 3,6 km,
- średnia szerokość zbiornika - 1,5 km,
- wskaźnik wydłużenia zbiornika - 2,40,
- długość linii brzegowej - 12,5 km,
- uwypienienie - 0,0%,
- wskaźnik odsłonięcia zbiornika - 229,
- wskaźnik rozwinięcia objętości zbiornika - 1,60,

¹ Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne Dz.U. 2001 nr 115 poz. 1229, Ustawa z dnia 21 grudnia 2001 r. o zmianie ustawy - Prawo wodne Dz.U. 2001 nr 154 poz. 1803, Ustawa z dnia 23 listopada 2002 r. o zmianie ustawy - Prawo ochrony środowiska i ustawy - Prawo wodne Dz.U. 2002 nr 233 poz. 1957, Ustawa z dnia 5 grudnia 2002 r. o zmianie ustawy - Prawo wodne Dz.U. 2002 nr 238 poz. 2022, Ustawa z dnia 29 sierpnia 2003 r. o zmianie ustawy - Prawo wodne Dz.U. 2003 nr 165 poz. 1592, Ustawa z dnia 12 grudnia 2003 r. o zmianie ustawy - Prawo wodne Dz.U. 2003 nr 228 poz. 2259, Ustawa z dnia 3 czerwca 2005 r. o zmianie ustawy - Prawo wodne oraz niektórych innych ustaw Dz.U. 2005 nr 130 poz. 1087, Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 18 listopada 2005 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu - Prawo wodne Dz.U. 2005 nr 239 poz. 2019, Ustawa z dnia 16 grudnia 2005 r. o zmianie ustawy - Prawo wodne Dz.U. 2005 nr 267 poz. 2255, Ustawa z dnia 4 marca 2010 r. o zmianie ustawy - Prawo wodne Dz.U. 2010 nr 44 poz. 253

- wskaźnik kształtu misy zbiornika (wskaźnik głębokościowy) - 0,53.²

Prawo wodne stanowi, że ochrona przed powodzią jest zadaniem organów administracji rządowej i samorządowej. Gmina Ożarówice położona jest na obszarze Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gliwicach (RZGW), w całości w regionie wodnym Małej Wisły. W ramach ochrony przed powodzią w strukturach RZGW wyodrębniono Ośrodek Koordynacyjno – Informacyjny Osłony Przeciwpowodziowej, w którym prowadzone są przede wszystkim podstawowe działania związane z tą ochroną. Działania te, realizowane również na terenie Gminy Ożarówice, prowadziły i w dalszym ciągu prowadzą do zmniejszenia tragicznych skutków wystąpienia ewentualnych powodzi w tym rejonie.

Zasięg działania RZGW w Gliwicach przedstawiono na poniższym rysunku.

Rysunek 7 Mapa zasięgu działania RZGW w Gliwicach

Źródło: www.rzgwgliwice.pl

Zapewnienie bezpieczeństwa powodziowego wymaga ścisłej współpracy Gminy z administratorami wszystkich urządzeń melioracji podstawowych położonych na terenie Gminy. Najistotniejsza jest modernizacja obwałowań oraz korekta profili koryt cieków powierzchniowych. W pierwszej kolejności należy objąć ochroną te odcinki, na których w terenach zalewowych znajdują się obiekty budowlane, odcinki dróg itp. Pozostałe dna dolinne (przeważnie zagospodarowane jako łąki) należałoby pozostawić jako tereny zalewowe wyłączony z zabudowy.

4.4.1.1 Ochrona przed suszą

Susze spowodowane są długotrwałym ograniczeniem opadów. Jeśli w Polsce, w okresie wegetacyjnym, przez 20 dni nie ma opadów, uznaje się, że nastąpił początek suszy atmosferycznej. Dalszy brak opadów powoduje suszę glebową, która wpływa niekorzystnie na wzrost roślin. Nawet jeśli w tym czasie opady są minimalne, efekty suszy glebowej mogą zostać złagodzone, lecz mimo to susza może przejść w stan suszy hydrologicznej. Susze atmosferyczna i glebowa zanikają stosunkowo szybko, natomiast susza hydrologiczna, której efektem jest niżówka hydrologiczna (czyli obniżenie się poziomu wód powierzchniowych i podziemnych) trwa na ogół długo, nawet kilka sezonów, bowiem odbudowa zasobów

² <http://pl.wikipedia.org>

wodnych wymaga obfitych oraz długotrwałych opadów deszczu i śniegu. Rozpatrując zjawisko suszy w kategoriach poza przyrodniczych, możemy mówić również o suszy społeczno-ekonomicznej. Brak wody w rzekach i obniżenie się poziomu wód gruntowych, będące skutkiem suszy, mają bardzo poważne konsekwencje dla całej gospodarki, szczególnie tych gałęzi przemysłu, które potrzebują większych ilości wody. Konieczne jest uwzględnianie wystąpienia suszy w planach reagowania kryzysowego, opracowywanych na wszystkich szczeblach administracji. Jednym z ważnych elementów takiego planu jest rozwiązanie sposobów reglamentowania wody dla różnych stopni zagrożenia suszą.

W zakresie ochrony przed suszą meteorologiczną nie istnieje system zabezpieczeń. Możliwe jest natomiast łagodzenie jej skutków dla środowiska gruntowo-wodnego. W związku z tym konieczne jest podejmowanie działań w zakresie retencji powierzchniowej i podziemnej, w tym małej retencji (tereny trwałych użytków zielonych, łąki, obniżenia terenowe z uwagi na pokrywą roślinną względnie dobrze zniosą krótkotrwałe okresy zalewowe) oraz zwiększanie lesistości dorzecza. Istotna jest również racjonalizacja zużycia wody i zachowania jej dobrej jakości, a także inwentaryzacja, odbudowa i regulacja oraz prawidłowa eksploatacja urządzeń melioracji wodnych.

4.4.2 Cele i zadania środowiskowe do roku 2012 i do roku 2016

Cel	Cele długoterminowe do roku 2018	Cel	Cele krótkoterminowe do roku 2012	Zadanie	Zadanie	Jednostka odpowiedzialna
PS.1	Zmniejszenie zagrożenia powodzią i suszą	PS.1.1	Zmniejszenie ryzyka wystąpienia powodzi i suszy	PS 1.1.1	Rozpoznanie dalszych potrzeb w zakresie zabezpieczenia przeciwpowodziowego i ochrony przed suszą	Gmina Ożarowice
				PS.1.1.2	Inwentaryzacja, odbudowa i regulacja oraz prawidłowa eksploatacja urządzeń melioracji wodnych	RZGW Gliwice, Śląski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Katowicach Biuro Terenowe w Gliwicach, Gmina Ożarowice

4.4.3 Harmonogram zadań

L.P.	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane efekty ekologiczne	Planowane koszty ogółem (PLN) tys.	Partnerzy
ZADANIA WŁASNE							
PS 1.1.1	Rozpoznanie dalszych potrzeb w zakresie zabezpieczenia przeciwpowodziowego i ochrony przed suszą	2012	2014	Gmina Ożarowice	Ochrona przed powodzią i suszą	35	
ZADANIA KOORDYNOWANE							
PS.1.1.2	Inwentaryzacja, odbudowa i regulacja oraz prawidłowa eksploatacja urządzeń melioracji wodnych	2010	2016	RZGW Gliwice, Śląski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Katowicach Biuro Terenowe w Gliwicach, Gmina Ożarowice	Minimalizacja strat spowodowanych powodzią i suszą	Brak danych kosztowych	Gmina Ożarowice
RAZEM ZADANIA WŁASNE						35	
RAZEM ZADANIA KOORDYNOWANE						b.d.	

4.4.4 Wnioski

„Program Ochrony Środowiska dla Gminy Ożarowice” w zakresie ochrony przed powodzią i suszą wskazuje jednoznacznie na konieczność kontynuacji rozpoczętych już przez Gminę działań.

Gmina kładzie nacisk na rozpoznanie potrzeb w zakresie zabezpieczenia przeciwpowodziowego swoich terenów i podejmuje odpowiednie działania w kierunku utrzymania właściwego stanu urządzeń melioracyjnych. Wytyczone cele i zadania środowiskowe są realizowane w ścisłej współpracy z odpowiednimi kompetentnymi jednostkami.

Ponadto Gmina powinna starać się o wyeliminowanie utrzymującej się eutrofizacji wód, zwiększać retencję powierzchniową i podziemną oraz zapobiegać dewastacji drobnych zbiorników wodnych na obszarach użytkowanych rolniczo w celu łagodzenia skutków ewentualnej suszy.

4.5 Ochrona powierzchni ziemi

Gleba jest układem dynamicznym, a związki mineralne znajdujące się w niej ulegają ciągłym przemianom, co prowadzi do ich zwiększenia lub do ubytków, aż do całkowitego zubożenia gleby. Ubytki związków mineralnych w glebach powodowane głównie przez pobieranie składników pokarmowych przez rośliny, wypłukiwanie rozpuszczalnych składników do głębszych warstw gleby, tworzenia się pod wpływem różnych czynników związków nierozpuszczalnych, niedostępnych dla roślin.

Urodzajność gleb zależy również od odczynu gleby. Kwaśny odczyn gleby obniża jej żyzność prowadząc do degradacji urodzajności. Ze względu na różną reakcję roślin na odczyn gleb, przemiany pH mają znaczenie wskaźnikowo – porównawcze. Łatwo na tej podstawie określić potrzebę uregulowania odczynu, trudniej jednak ocenić przyczynę i stopień degradacji gleby. Jedyną metodą, która przynosi rezultaty są systematyczne pomiary odczynu pH prowadzone systematycznie w ciągu odpowiednio długiego czasu. Znaczną rolę w procesie zanieczyszczenia i degradacji środowiska odgrywają metale ciężkie. Zaliczamy do nich pierwiastki, wśród których najczęściej wymienia się kadm, miedź, nikiel, ołów, cynk. Ich cechą charakterystyczną jest zdolność do systematycznego nagromadzania się w środowisku, co zwiększa intensywność oddziaływania.

Jako zasadniczy element litosfery gleba jest jednym z najważniejszych komponentów ekosystemów lądowych i wodnych. Znajomość gleb niezbędna jest w planowaniu właściwego ich wykorzystania dla potrzeb człowieka, przy założeniu zrównoważonego rozwoju. Jest ona również potrzebna dla racjonalnego użytkowania przestrzeni produkcyjnej, rejonizacji roślin uprawnych, opracowywania planów gospodarczych, układania płodozmianów i ustalania sposobu uprawy roli.

4.5.1 Charakterystyka i ocena stanu aktualnego

Na powierzchni 4372 ha w gminie użytki rolne zajmują 2899 ha, co stanowi około 66% powierzchni gminy, bardzo małą powierzchnię jak na gminę o walorach turystyczno – rekreacyjnych stanowią lasy i grunty leśne – około 109 ha to ok 13% powierzchni gminy.

Szczegółowe zestawienie struktury użytkowania terenów przedstawiono w tabeli.

Tabela 4 Struktura użytkowania gruntów w gminie

L.p.	Wyszczególnienie	Powierzchnia w ha	Udział procentowy
1	Powierzchnia całkowita Gminy Ożarowice	4372	100
2	Użytki rolne	2899	66,31
3	Grunty orne	2621	59,95
4	Łąki	1130	25,85
5	Pastwiska	123	2,81
6	Sady	25	0,57
7	Lasy i grunty leśne	569	13,01
8	Pozostałe	904	20,68

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych www.stat.gov.pl 2007

Grunty orne zbudowane są z gleb klas od IVa do VIz. Klasa IVa są to gleby orne średnie. Plony roślin są na ogół średnie nawet gdy gleby znajdują się w dobrej kulturze, zależą jednak od ilości i rozkładu opadów atmosferycznych. Gleby tej klasy są albo za ciężkie albo za lekkie. W sprzyjających warunkach atmosferycznych, dobrych warunkach wilgotnościowych i dobrej kulturze mogą dać zadowalające plony pszenicy, buraków cukrowych i koniczyzny. Klasa VIz znaczy, że część tych ziem zakwalifikowano do zalesienia. Łąki występujące w Gminie Ożarówice pokryte są glebami torfami atlantyckimi i glebami murszowymi, co czyni je podmokłymi w czasie deszczu i suchymi w porze bezdeszczowej. Na pozostałym obszarze Gminy występują gleby klas IV, V i VI.

Występuje duże rozdrobnienie gospodarstw rolnych. Średnio na jedno gospodarstwo przypada od kilku do kilkunastu pól. Ogólnie na obszarze Gminy Ożarówice panuje przekonanie, że rolnictwo upada. Według danych z 2002 roku tylko 12 gospodarstw przekracza powierzchnię 10 ha, natomiast około 70% gospodarstw nie przekracza powierzchni 1 ha. Aktualnie bardzo duża ilość gospodarstw (około 63%) nie prowadzi produkcji, jest to niekorzystne zjawisko, ze względu na odłogowanie pól, co powoduje ubożenie gleby i zmniejszanie się wartości uprawowej gruntów ornych. W około 35% gospodarstw prowadzona jest produkcja wyłącznie i głównie na własne potrzeby.

Uprawiane są przede wszystkim ziemniaki żyto, mieszanki zbożowe, ziemniaki, jęczmień jary i owies.

W gospodarstwach prowadzona jest hodowla:

- bydła – 904 szt (w tym krowy - 304 szt),
- trzody chlewnej - 345 szt
- kur – 58 829 szt (w tym nioski o 3 413 szt).

Z danych wynika zamieszczonych w Programie Ochrony Środowiska z roku 2002 roku wynika, iż większa część gleb na terenie Gminy wykazywała odczyn kwaśny i bardzo kwaśny, co spowodowane było zanieczyszczeniami pochodzącymi z Huty Cynku z Miasteczka Śląskiego oraz niewłaściwym używaniem nawozów mineralnych przez rolników. Trzeba jednak pamiętać, iż gleby żyzne a niedostatecznie i nieumiejętnie nawożone oraz źle uprawiane mogą stracić swoją żyzność i odwrotnie gleby dotychczas słabe mogą stać się żyznymi przez regularne i właściwe nawożenie oraz właściwą uprawę roli. W latach 2002-2009 nie były przeprowadzane żadne badania gruntów rolnych na poziom metali ciężkich ani na kwasowość. Dlatego aktualnie są w trakcie realizacji badania gleb użytkowanych rolniczo.

4.5.2 Identyfikacja potrzeb

Oceniając środowisko przyrodnicze Gminy Ożarówice można stwierdzić, że w ciągu ostatnich czterech lat pod względem, jakości gleb stan się nie zmienił, nie mniej jednak powinno się w dalszym ciągu podejmować środki przeciwdziałające chemicznym skażeniom gleb. Ważnym zadaniem w zakresie ochrony powierzchni ziemi i gleb jest coroczna kontrola stosowanych nawozów i środków ochrony roślin przez samych rolników. Realizacja tych zadań przyczyni się do ograniczenia zanieczyszczenia i niepotrzebnej degradacji środowiska glebowego na terenie gminy. Istotnym jest także przeprowadzenie badań gleb na zawartość metali ciężkich i kontrola odczynu pH.

Należy doprowadzić do odbudowy biologicznej terenu za pomocą zabiegów fitomelioracyjnych, przywrócić rangę zabiegom agrotechnicznym, rozwinąć biologiczne metody ochrony roślin, stosować metody integrowane, tj. łączące zabiegi agrotechniczne, biologiczne i chemiczne.

Właściwa polityka rolna powinna również uwzględniać działania zapobiegawcze polegające na stosowaniu odpowiednich płodozmianów, stosowanie zadrzewień i zakrzaceń, a także stałe utrzymywanie gleby pod pokrywą roślinną, co zapobiega nadmiernym zjawiskom erozyjnym.

Na obszarze gminy, która ma niski w skali powiatu i województwa stopień lesistości właściciele lasów niepaństwowych powinni starać się o dopłaty do zalesień i próbować zwiększyć lesistość gminy poprzez nowe nasadzenia.

Ponadto w Gminie Ożarówice istnieją tereny, na których istnieje i nadal powinien być kontynuowany rozwój działalności agroturystycznej, na którą wciąż wzrasta zapotrzebowanie wśród konsumentów. Małe gospodarstwa rodzinne, bo głównie w takich prowadzona jest produkcja rolnicza metodą ekologiczną, są miejscem kultywowania rodzimych tradycji, edukacji ekologicznej młodzieży i miejscem wypoczynku turystów. Tereny gminy położone są w niedużej odległości od większych miast Aglomeracji Śląskiej, dlatego turystyka letnia i weekendowa ma szansę rozwoju gmina ma wiele potencjalnych możliwości zagospodarowania wolnego czasu turystów, jest to między innymi jeździectwo, wędrowni piesze i inne.

Rolnictwo wymaga stałego wspierania ze strony gminy, podaż produktów rolnych stale się zmienia i wymusza na rolnikach stałą dbałość o jakość produktów rolnych.

Zadaniem, które zarówno teraz, jak i w przyszłości może się przyczynić do poprawy stanu nie tylko gleb, ale i całego środowiska jest edukacja ekologiczna dzieci i młodzieży. Zadanie to będzie realizowane przez Urząd Gminy, a także Szkoły i Przedszkola na terenie Gminy Ożarówice.

4.5.3 Cele i zadania środowiskowe do roku 2012 i do roku 2016

Cel	Cele długoterminowe do roku 2016	Cel	Cele krótkoterminowe do roku 2012	Zadanie	Zadanie	Jednostka odpowiedzialna
OG.1	Racjonalne wykorzystanie zasobów glebowych	OG.1.1.	Zagospodarowanie terenu w sposób racjonalny	OG.1.1.1	Promocja poprawy struktury gospodarstw rolnych wśród rolników	Gmina Ożarówice, Ośrodek Doradztwa Rolniczego
				OG.1.1.2	Aktualizacja map glebowych	Urząd Wojewódzki
				OG.1.1.3	Organizacja wychowania ekologicznego dla dzieci i dorosłych w zakresie gospodarowania zasobami glebowymi	Gmina Ożarówice, organizacje ekologiczne
				OG.1.1.4	Promocja agroturystyki i rolnictwa ekologicznego	ODR
		OG.1.2	Przywrócenie wartości biologicznych gleb	OG1.2.1	Okresowa kontrola zawartości metali ciężkich oraz poziomu pH gruntów użytkowanych rolniczo	Gmina Ożarówice, właściele gruntów rolnych
				OG1.2.2	Promocja wykorzystania nieużytków na cele energetyczne	ODR, organizacje ekologiczne

4.5.4 Harmonogram zadań

L.P.	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane efekty ekologiczne	Planowane koszty ogółem (PLN)	Partnerzy
ZADANIA WŁASNE							
OG.1.1.1	Promocja poprawy struktury gospodarstw rolnych wśród rolników	2009	2016	Gmina Ożarowice, Ośrodek Doradztwa Rolniczego	Zachowanie różnorodności biologicznej	16.000	Właściciele gospodarstw rolnych, ODR
OG.1.1.4	Organizowanie wychowania ekologicznego dla dzieci i dorosłych w zakresie gospodarowania zasobami glebowymi	2009	2016	Gmina Ożarowice, organizacje ekologiczne	Wyrobienie w dzieciach i młodzieży świadomości ekologicznej, doskonalenie wiedzy dorosłych	20.000	Organizacje ekologiczne
OG1.2.1	Okresowa kontrola zawartości metali ciężkich oraz poziomu pH gruntów użytkowanych rolniczo	2009	2016	Gmina Ożarowice, właściele gruntów rolnych	Kontrola stanu gleb	50.000	ODR, rolnicy
OG1.2.2	Promocja wykorzystania nieużytków na cele energetyczne	2009	2016	Gmina Ożarowice, organizacje ekologiczne	Zachowanie właściwości gleb, przeciwdziałanie zubożeniu gleby	20.000	ODR, Stowarzyszenia ekologiczne, rolnicy
ZADANIA KOORDYNOWANE							
OG.1.1.2	Aktualizacja map glebowych	2009	2016	Urząd Wojewódzki	Zachowanie bezpieczeństwa mieszkańców	50.000	Gmina Ożarowice,
OG.1.1.5	Promocja wykorzystania nieużytków na cele energetyczne	2009	2016	ODR, organizacje ekologiczne	Zachowanie bezpieczeństwa mieszkańców	20.000	Gmina Ożarowice,
RAZEM ZADANIA WŁASNE						106.000	
RAZEM ZADANIA KOORDYNOWANE						470.000	

4.5.5 Wnioski

Stan gleb wywiera bezpośredni wpływ na inne elementy środowiska jak stan wód, przydatność rolniczą, różnorodność florystyczną i architekturę krajobrazu, a także na zdrowotność jej mieszkańców, dlatego też, ochrona gruntów jest bardzo istotnym elementem ochrony środowiska.

W ramach pielęgnacji walorów glebowych należy:

- Kształtować właściwy odczyn gleb. Istnieje potrzeba monitoringu stanu gleb pod względem kwasowości periodycznie, co 3-5 lat.
- Promować restrukturyzację rolnictwa z uwzględnieniem kierunku ekologizacji.

4.6 Gospodarowanie zasobami geologicznymi

Zasady poszukiwania, dokumentowania oraz korzystania z kopalni regulowane są przepisami ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. - prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. 1994, nr 27, poz. 96 z późn. zm.). W ustawie tej rozstrzygnięto sprawę własności złóż kopalni oraz uregulowano problem ochrony zasobów złóż poprzez wymóg ujmowania ich w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz obowiązek kompleksowego i racjonalnego wykorzystania kopalni.

Dla prawidłowego gospodarowania zasobami przyrody (tj., między innymi, kopalinami) ustala się w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego szczególne warunki zagospodarowania terenów. Również podjęcie działalności w zakresie wydobywania kopalni jest uzależnione, przez możliwość odpowiednich zapisów w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, od Rady Gminy, która podejmuje uchwały o zmianie planu oraz od społeczności lokalnej, która na tym etapie może wносить uwagi i protesty.

4.6.1 Charakterystyka i ocena stanu aktualnego

Na terenie Powiatu Tarnogórskiego występują następujące grupy surowców naturalnych:

- surowce ilaste reprezentowane przez ility, łupki karbońskie, ility triasowe i czwartorzędowe eksploatowane przez przemysł do produkcji wyrobów ceramiki budowlanej oraz do uszczelniania składowisk odpadów,
- surowce okrucowe, na które składają się złoża piaskowców i pospółek pochodzenia czwartorzędowego – eksploatowane są tylko złoża piasków,
- surowce wapienne, z których wapienie wykorzystywane są do produkcji wapna budowlanego i rolniczego, a także dolomity wieku triasowego wykorzystywane w przemyśle hutniczym.

Na obszarze Gminy Ożarówice nie ma udokumentowanych i opisanych złóż surowców nadających do wydobywania. Aktualnie na terenie Gminy nie jest prowadzona eksploatacja żadnych kopalni.

4.6.2 Identyfikacja potrzeb

Aktualnie w zakresie ochrony zasobów kopalni nie wyznacza się żadnych zadań.

4.6.5 Wnioski

Jakość terenów położonych na obszarze gminy w części zależy od warunków naturalnych i ukształtowania terenu, ogromny jednak wpływ na stan powierzchni ziemi ma człowiek i jego racjonalne bądź lekkomyślne i nierozważne postępowanie wynikające w dużej mierze z nieznaności obowiązujących przepisów. Dlatego tak ważnym jest, aby korzystanie z warunków naturalnych takich jak w tym przypadku surowce mineralne odbywało się w zgodzie z przepisami i racjonalnym myśleniem, które nakazuje zostawić teren w takim stanie porównywalnym do tego przed eksploatacją. Zadanie to należy do firm, które być może w przyszłości będą prowadziły wydobywanie złóż.

Organy samorządowe mają możliwość ochrony nieużytkowanych zasobów poprzez stosowne zapisy w planach zagospodarowania przestrzennego.

5 Dalsza poprawa, jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego na obszarze gminy Ożarowice

5.1 Gospodarka wodno – ściekowa

5.1.1 Charakterystyka i ocena stanu aktualnego

5.1.1.1 Hydrografia

Wody powierzchniowe

Gmina Ożarowice położona jest w zlewni rzeki Brynicy, należącej do zlewni Małej Wisły.

Brynica stanowi prawy, przy tym główny dopływ Czarnej Przemszy. Bierze swój początek w Mysłowie, na wysokości 350 m n.p.m., uchodzi w Mysłowicach przy granicy z Katowicami i Sosnowcem. Płyne przez Bobrowniki, Piekary Śląskie, Wojkowice, Czeladź, Siemianowice Śląskie, Świerklaniec, Katowice, Sosnowiec i Mysłowice. Brynica przeżywała parokroć pewne zmiany m.in: w 1840 roku koryto rzeki na terenie dzisiejszego Sosnowca przesunięto w kierunku zachodnim, a w 1935 roku w Kozłowej Górze zbudowano na niej zbiornik wody pitnej. Długość Brynicy wynosi ok. 55 km, powierzchnia dorzecza - 482,7 km².

Przez teren Gminy przepływa również potok Ożarowicki (długość ok. 6 km, powierzchnia całkowita zlewni 30,2 km²) oraz mniejsze potoki: Czeczówka i Trzonia, które są lewobrzeżnymi dopływami potoku Ożarowickiego.

Poniższy rysunek przedstawia hydrografię przedmiotowego terenu.

Rysunek 8 Mapa hydrograficzna rejonu Gminy Ożarowice

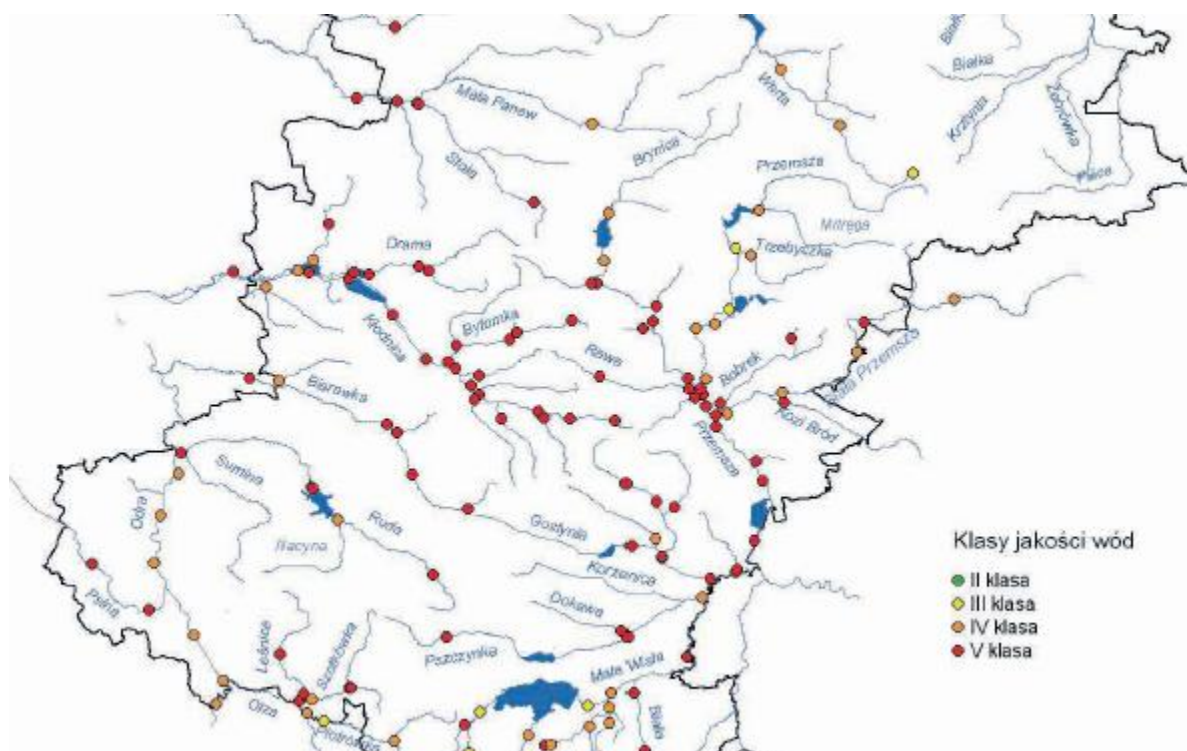
Źródło: Program Ochrony Środowiska Gminy Ożarowice, Beskidzki Fundusz Ekorozwoju, Bielsko-Biała, maj 2002r.

Program Państwowego Monitoringu Środowiska dla województwa śląskiego na lata 2007-2009 w zakresie wód powierzchniowych realizowany był przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach. System monitoringu tych wód oraz systemu klasyfikacji ich stanu ekologicznego i chemicznego wdrażany był stopniowo, do końca roku 2009 miał odpowiadać w pełni wymaganiom Ramowej Dyrektywy Wodnej.

Celem wykonywania badań jest stworzenie podstaw do podejmowania działań na rzecz poprawy stanu wód oraz ich ochrony przed zanieczyszczeniem, w tym ochrony przed eutrofizacją powodowaną wpływem sektora bytowo-komunalnego i rolnictwa oraz ochrony przed zanieczyszczeniami przemysłowymi, w tym zasoleniem i substancjami szczególnie szkodliwymi dla środowiska wodnego.³

³ Program Państwowego Monitoringu Środowiska na lata 2007-2009, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach, Katowice, grudzień 2006

Poniższy rysunek przedstawia punkty monitoringu wód powierzchniowych na terenie województwa śląskiego w rejonie Gminy Ożarowice.

Rysunek 9 Lokalizacja punktów monitoringu wód powierzchniowych w województwie śląskim

Źródło: „Stan środowiska w województwie śląskim w 2005 roku” Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach

Na terenie Gminy Ożarowice występuje jeden stały punkt monitoringu jakości wód powierzchniowych województwa śląskiego – na odcinku rzeki Brynicy od ujścia do Zbiornika Kozłowa Góra. W poniższej tabeli zestawiono wskaźniki czystości wód oznaczone w 2009 roku dla w/w punktu pomiarowego.

Tabela 5 Ocena jakości wód powierzchniowych rzeki Brynicy w 2009 roku, w punkcie monitoringu zlokalizowanym powyżej Zbiornika Kozłowa Góra

L.p.	Nazwa cieku	Kilometr rzeki	Nazwa punktu monitoringu (lokalizacja: gmina, powiat)	Klasa jakości wody w 2006r.*	Klasa jakości wody w 2007r.*	Wskaźniki występujące w IV i V klasie jakości wód w 2007 roku	
						IV klasa	V klasa
1	Brynica (od źródeł do Zbiornika Kozłowa Góra)	32,2	Brynica powyżej Zbiornika Kozłowa Góra (gmina Ożarowice, powiat tarnogórski)	poza A3***	ChZT-Cr	N****	azotyny, tlen rozpuszczony

* Ocena wg Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 27 listopada 2002r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia (Dz.U. nr 204, poz. 1728)

** Ocena wg Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 4 października 2002r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody śródlądowe będące środowiskiem życia ryb w warunkach naturalnych (Dz.U. nr 176, poz. 1455)

*** Poza kategorię A3

**** Nie spełnia wymagań rozporządzenia

Źródło: „Informacja o stanie środowiska w województwie śląskim w 2009 roku” Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach, marzec 2010r.

Analiza wyników badań jakości wód powierzchniowych w wybranym punkcie monitoringowym wskazuje, iż rzeka Brynica przepływająca przez teren Gminy Ożarowice prowadziła w 2007 roku wody niezadawalającej jakości - IV klasa. Wpływ na przedstawioną ocenę miały głównie wskaźniki tlenowe, związki organiczne i biogenne oraz wskaźniki bakteriologiczne, których głównym źródłem są nawozy sypujące z pól uprawnych i ścieki bytowe.

Jakość wód powierzchniowych prowadzonych przez rzekę Brynicę w roku 2007, w porównaniu z ich jakością w roku 2006, nie uległa zmianie.

Wody podziemne

Zasoby wód podziemnych w Gminie Ożarówice ściśle związane są z występującym na obszarze powiatu tarnogórskiego Głównym Zbiornikiem Wód Podziemnych (GZWP). Jest to zbiornik triasowy, oznaczony numerem 327 o nazwie Lubliniec – Myszków, zlokalizowany pomiędzy Lublińcem a Myszkowem oraz Toszkiem i Tarnowskimi Górami.

W obrębie województwa śląskiego głównymi poziomami wodonośnymi w triasowym piętrze są poziomy wapienia muszlowego i retu rozdzielone marglistymi utworami dolnej części warstw gogolińskich. Ponieważ utraciły one, na znacznych obszarach, swój izolujący charakter na skutek redukcji miąższości, dyslokowania, dolomityzacji oraz sztucznie wywołanych połączeń hydraulicznych, dlatego zwykle traktuje się je jako jeden kompleks wodonośny zwany serią węglanową triasu. Kolektorem wód są tutaj wapienie i zdolomityzowane wapienie z przewarstwieniami margli. Poziom jest zasilany bezpośrednio opadami – na wychodniach oraz pośrednio poprzez przesączanie z innych warstw np. czwartorzędowych lub jurajskich. Poziom ten stanowi podstawę do zaopatrzenia w wodę szeregu miast Górnego Śląska.⁴

Charakterystyka GZWP 327:

- powierzchnia zbiornika w granicach RZGW: 218 km²,
- moduł zasobów dyspozycyjnych: 2,09 dm³/s xkm²,
- nakład warstwy wodonośnej: wapienie, piaski,
- zasilanie pionowe warstwy wodonośnej: bezpośrednie,
- klasa zagrożenia wód podziemnych – AB,
- typ ośrodka – szczelinowo krasowy.

Na terenie Gminy Ożarówice znajduje się ujęcie wód podziemnych w Pyrzowicach, dwie studnie głębinowe o wydajności 115 m³/h oraz jedna studnia zakładu Uboju i Przetwórstwa Mięsnego H.A.M., o wydajności 6,6 m³/h.⁵

Monitoring jakości wód podziemnych

Program Państwowego Monitoringu Środowiska dla województwa śląskiego na lata 2007-2009 w zakresie wód podziemnych realizowany był przez Państwowy Instytut Geologiczny oraz Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach. PiG prowadzi monitoring diagnostyczny obejmujący wszystkie jednolite części wód podziemnych i operacyjny obejmujący jednolite części wód zagrożone nie osiągnięciem dobrego stanu. WIOŚ prowadzi badania uzupełniające, które obejmują wody podziemne Głównych Zbiorników Wód Podziemnych, wykorzystywane do zapatrzenia ludzi w wodę do picia oraz zagrożone azotanami pochodzącymi z rolnictwa. Badania prowadzone są w oparciu o krajową sieć pomiarową pod kątem dostosowania do wymagań Ramowej Dyrektywy Wodnej.

Celem wykonywania badań jest dostarczenie informacji o stanie chemicznym wód podziemnych, śledzenie jego zmian oraz sygnalizacja zagrożeń w skali kraju, na potrzeby zarządzania zasobami wód podziemnych i oceny skuteczności podejmowanych działań ochronnych.⁶

Poniższy rysunek przedstawia lokalizację Głównych Zbiorników Wód Podziemnych na terenie województwa śląskiego w rejonie Gminy Ożarówice oraz lokalizację punktów badawczych monitoringu wód podziemnych

⁴ Śląski Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach.

⁵ Program Ochrony Środowiska Gminy Ożarówice, Beskidzki Fundusz Ekorozwoju, Bielsko-Biała, maj 2002r.

⁶ Program Państwowego Monitoringu Środowiska na lata 2007-2009, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach, Katowice, grudzień 2006

Ścieki socjalno-bytowe, pochodzące z zabudowy mieszkaniowej, odprowadzane są często do osadników przydomowych, które są przez mieszkańców celowo rozszczelniane, aby ich zawartość filtrowała bezpośrednio do ziemi, co umożliwi rzadsze ich opróżnianie (wywóz nagromadzonego osadu raz na kilka lat). Obserwuje się również przypadki wykonywania przez mieszkańców odpływów z przydomowych osadników i prowadzenie ścieków kanałami bezpośrednio do przydrożnych rowów melioracyjnych lub cieków wodnych. Ścieki te są źródłem zanieczyszczeń wyrażającym się w związkach takich jak BZT₅, ChZT, azot amonowy i fosforany.

Dodatkowo istotnym zagrożeniem, dla jakości wód są substancje ropopochodne splukiwane podczas opadów deszczu z nawierzchni dróg, parkingów czy placów stacji paliw.

Poważne źródło zanieczyszczeń wód podziemnych i powierzchniowych stanowią też związki biogenne spływające z pól uprawnych w okresach po nawożeniu gruntów rolnych.

5.1.1.3 Zaopatrzenie w wodę

Źródła zaopatrzenia w wodę Gminy Ożarówice

Zaopatrzenie w wodę Gminy Ożarówice realizowane jest za pośrednictwem niżej wymienionych instytucji i źródeł:

- Górnośląskie Przedsiębiorstwo Wodociągów S.A. w Katowicach – Sołectwa Tąpkowice, Niezdary i Ossy zasilane są w wodę z ujęcia wody Bibiela, znajdującego się poza granicami Gminy, na podstawie umowy z GPW S.A. w Katowicach, które jest właścicielem i administratorem ujęcia. Ujęcie w Bibieli, o wydajności 3400 m³/h, składa się z 22 studni głębinowych, z czego 11 studni jest czynnych. Woda pitna doprowadzana jest do odbiorców wodociągami rozdzielczymi o długości ok. 22,2 km. Od sieci do odbiorców poprowadzonych jest 576 podłączeń domowych o łącznej długości 9,9 km.⁷
- Ujęcie wody podziemnej w Pyrzowicach, zlokalizowane przy ul. Krótkiej – zaopatruje w wodę mieszkańców sołectw Ożarówice, Pyrzowice, Celiny i Zendek. Właścicielem ujęcia jest Gmina Ożarówice, a jej użytkownikiem Zakład Gospodarki Komunalnej w Ożarówicach. Woda z poziomu triasowego (utwory pstręgo piaskowca) dostarczana jest do odbiorców ze studni głębinowych S1 i S2 poprzez sieć główną o długości ok. 50,9 km. Ujęcie w Pyrzowicach, o wydajności 115 m³/h, pracuje bez stacji uzdatniania wody. Początkowo, po odwierceniu woda charakteryzowała się wysokimi walorami jakościowymi. W trakcie eksploatacji, ze względu na zawartość azotu azotanowego, jakość wody okazała się niższa. Ujęcie posiada pozwolenie wodno-prawne nr GOŚR/G.6223 - 31/03.⁸
- Ujęcie wody podziemnej w Tąpkowicach, zlokalizowane przy ul. Kopernika - właścicielem ujęcia jest Gmina Ożarówice, a jej użytkownikiem Zakład Gospodarki Komunalnej w Ożarówicach. Woda z poziomu triasowego (utwory pstręgo piaskowca) dostarczana jest do odbiorców ze studni głębinowej S1. Ujęcie posiada pozwolenie wodno-prawne nr GOŚR/G.6223 - 56/00/01.⁹
- Indywidualne studnie gospodarskie (ujęcia własne wody pitnej).

Charakterystyka Stacji Uzdatniania Wody Bibiela – właściciel GPW S.A.

Stacja wodociągowa Bibiela została zbudowana w 1954 r., bazuje na wodach z utworów triasowych w obrębie głównego zbiornika wód podziemnych "Lubliniec - Myszków" - trias północny. Ujęcie składa się z 22 studni głębinowych, z czego 11 studni jest czynnych. Stacja jest zasilana z dwóch układów studni głębinowych. Jeden układ stanowią studnie dostarczającą wodę niewymagającą uzdatniania. Jest ona dostarczana rurociągiem żeliwnym, o zmiennej średnicy, do dwóch zbiorników wody czystej. Stąd woda tłoczona jest do sieci magistralnej rurociągiem. Drugi układ stanowią studnie z ponadnormatywną zawartością żelaza w wodzie surowej, która doprowadzana jest do bloku technologicznego rurociągiem również o zmiennej średnicy. Woda wymagająca uzdatniania kierowana jest na aeratory typu "U", skąd po napowietrzeniu jest podawana filtracji. Na stacji jest 8 komór filtracyjnych, z czego 3 posiadają drenaż typu TRITON z wypełnieniem antracytowo-żwirowym i 5 komór z drenażem grzybkowym o wypełnieniu żwirowo-piaskowym. Woda przefiltrowana zbiera się w zbiorniku wody czystej znajdującym się pod filtry. Woda uzdatniona dezynfekowana jest podchlorynem sodu dozowanym do zbiorników wody

⁷ Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Ożarówice

⁸ Dane Zakładu Gospodarki Komunalnej w Ożarówicach

⁹ Dane Zakładu Gospodarki Komunalnej w Ożarówicach

przefiltrowanej. Woda uzdatniona i nieuzdatniana tłoczona jest za pomocą pomp II° dwoma rurociągami w kierunku Bytomia, Piekar Śląskich, Świętochłowic i Chorzowa.¹⁰

Woda ze stacji uzdatniania wody jest na bieżąco badana. Jakość wody do picia w Polsce jest aktualnie uregulowana przepisami prawnymi zawartymi w Ustawie z dnia 7 czerwca 2001r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (tekst jednolity Dz.U. z 2006r nr 123 poz.858) oraz Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2007r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz.U. nr 61 poz.417). Zgodnie z zapisami w/w aktów prawnych, w przebadanym zakresie fizyko-chemicznym, badana woda odpowiada warunkom sanitarnym i może być używana do picia i na potrzeby gospodarcze.

Charakterystyka sieci wodociągowej na terenie Gminy Ożarowice

Właścicielem i administratorem większości sieci wodociągowej na terenie Gminy jest Zakład Gospodarki Komunalnej z siedzibą w Ożarowicach przy ul. Staszica 1.

Stopień zwodociągowania Gminy Ożarowice wynosi niemal 100%. Łączna długość sieci rozdzielczej wraz z przyłączami wodociągowymi na terenie Gminy Ożarowice wynosi ok. 73,2 km. Do sieci wodociągowej przyłączonych jest 1450 gospodarstw domowych oraz 12 podmiotów usługowo-produkcyjnych.¹¹

Ogólny stan techniczny sieci wodociągowej na terenie Gminy Ożarowice określa się obecnie jako dobry. Występujące straty wody w sieci powodowane są złym stanem istniejącej sieci wodociągowej oraz przyłączy wykonanych ze stali i żeliwa (liczne awarie). Rurociągi te wymagają wymiany i renowacji. Stanowią one ok. 40% całkowitej długości sieci wodociągowej na terenie Gminy Ożarowice.

W latach 1999-2008 na terenie Gminy Ożarowice wykonano 12 km sieci wodociągowej, z czego część powstała na terenach dotychczas niezwodociągowanych (m.in. ul. Jeziorna w Ossach, ul. Spokojna, Bukowa i Grabowa w Zendku). Pozostałe inwestycje obejmowały wymianę istniejącej sieci wodociągowej. Największą inwestycją było wykonanie w 2004 roku 3756 m sieci łączącej ul. Tarnogorską w Ożarowicach z Hydrofornią w Tąpkowicach. Zadanie to zostało sfinansowane ze środków SAPARD (50%), WFOŚiGW w Katowicach (40%) i środków własnych Gminy. Dzięki tej inwestycji połączone zostały dwie, dotychczas osobne, sieci – jedna z nich związana ze studnią w Tąpkowicach, a druga – ze studnią w Pyrzowicach. W ramach tego zadania wykonano 1650 m nowej sieci wzdłuż ul. Królewiec w Ożarowicach, ponadto wymieniono w Tąpkowicach starą sieć wraz z przyłączami wzdłuż ul. Jana Pawła II, Zwycięstwa i Kopernika.¹²

Poniższa tabela zawiera wykaz wszystkich odcinków sieci wodociągowej wykonanych na terenie Gminy Ożarowice w latach 1999-2008.

Tabela 7 Charakterystyka sieci wodociągowej wybudowanej i zmodernizowanej na terenie Gminy Ożarowice w latach 1999-2008

L.p.	Budowa i modernizacja sieci wodociągowej w latach 1999-2008		
	Nazwa sołectwa	Nazwa ulicy	Długość sieci [m]
1	Celiny	Kamienna	300
2	Niezdara	Gen. Świerczewskiego	100
		Zawadzkiego	450
3	Ossy	Jeziorna	320
		Piaskowa	100
		Droga transportu rolnego	150
4	Ożarowice	Brzozowa	100
		Jagodowa	250
		Ogrodowa	239
		Oparowa	70
		Przysieki	300

¹⁰ <http://www.gpw.katowice.pl/>

¹¹ Program Ochrony Środowiska Gminy Ożarowice, Beskidzki Fundusz Ekorozwoju, Bielsko-Biała, maj 2002r.

¹² „Nasze Gminne Sprawy”, 1/2009

		Wojska Polskiego	196
5	Pyrzowice	Centralna	663
		Kolejowa – Wolności	665
		Równoległa	665
		Siedliska	369
		Kaczyńców - Wolności	273
		Wolności - Ułanów	100
		Ułanów	150
6	Tąpkowice	Chrobrego	550
		Generała Maczka	853
		Zwycięstwa	300
7	Zendeck	Bukowa, Grabowa, Spokojna	1173
8	Hydrofornia Tąpkowice - Ożarowice, ul. Tarnogórska	Kopernika, Zwycięstwa, Jana Pawła II, Królewiec	3756
Suma			12 092

Źródło: „Nasze Gminne Sprawy”, 1/2009

5.1.1.4 Odprowadzanie ścieków

Charakterystyka gospodarki ściekowej prowadzonej na terenie Gminy Ożarowice

Gmina Ożarowice na swoim terenie nie posiada w chwili obecnej kanalizacji sanitarnej.

Kanalizacja występuje natomiast na terenie byłej jednostki wojskowej, przejętym przez Urząd Gminy w Ożarowicach, a także na terenie Osiedla Mierzęcice. W Mierzęcicach stacjonowała Jednostka Wojskowa (JW 4208), pozostały po niej dotychczasowo niezagospodarowane zabudowania koszarowe oraz zamieszkałe przez większą część populacji Gminy osiedle. Długość kanalizacji wynosi ok. 79,4 km. Jej właścicielem jest w pewnej części Urząd Gminy Ożarowice – teren po byłej jednostce wojskowej, jak również Urząd Gminy Mierzęcice – Osiedle w Mierzęcicach. Administratorem całej kanalizacji jest natomiast Zakład Gospodarki Komunalnej w Ożarowicach. Do kanalizacji podłączonych jest 8 budynków na terenie Gminy Ożarowice oraz 22 budynki na terenie Gminy Mierzęcice. Przepompownia ścieków zlokalizowana jest na terenie Gminy Mierzęcice.¹³

Sposoby oczyszczania i gromadzenia ścieków na terenie Gminy Ożarowice

Ścieki ze skanalizowanych terenów będących w eksploatacji Gminy Ożarowice odprowadzane są na istniejącą oczyszczalnię ścieków w Pyrzowicach, zlokalizowaną przy ulicy Transportowej (teren po byłej jednostce wojskowej). Oczyszczalnia ta jest obiektem o przestarzałej technologii W70, typu BIOBLOK 2 X WS 400, o przepustowości 800 m³/d. Stan techniczny oczyszczalni jest bardzo zły.

W poprzednich latach na oczyszczalni powstały następujące ilości osadów ściekowych:

- 2004 rok – 13,00 mg,
- 2005 rok – 12,50 mg,
- 2006 roku – 11,50 mg,
- 2007 roku 10,00 mg,
- 2008 roku – 12,00 mg.¹⁴

Pozostałe ścieki komunalne gromadzone są w zbiornikach bezodpływowych. W przypadku szczelnych zbiorników ścieki są z nich okresowo wywożone wozami asenizacyjnymi do w/w oczyszczalni ścieków. Do wywozu nieczystości płynnych od mieszkańców Gminy Ożarowice uprawnione są następujące firmy:

- “Remondis”, ul. Nakielska 1- 3, 42 – 600 Tarnowskie Góry,
- Usługi Asenizacyjne M. Małota, ul. Buczka 2, 42 – 460 Boguchwałowice,
- WPTUHPH A. Frączek, ul. Stawowa 10, 41 – 625 Ożarowice,

¹³ Dane Zakładu Gospodarki Komunalnej w Ożarowicach

¹⁴ Dane Zakładu Gospodarki Komunalnej w Ożarowicach

- Firma Usługowo – Handlowa I. Skupień, ul. Niepieńko 27, 42 – 504 Będzin,
- GZGWik, ul. Wolności 133, 42 – 460 Mierzęcice.

Najczęstszym jednak sposobem odprowadzenia ścieków z indywidualnej zabudowy mieszkaniowej jest ich odprowadzanie do zbiorników przydomowych, z których ścieki trafiają wprost do gruntu lub cieków powierzchniowych poprzez rozszczelnienia w zbiornikach bądź poprzez kanały odprowadzające.

5.1.1.5 Odprowadzanie wód opadowych

Gmina Ożarowice nie posiada uregulowanego systemu kanalizacji deszczowej. Najpoważniejszy problem stanowi odwodnienie dróg powiatowych i gminnych, z których wody deszczowe odprowadzane są głównie do przydrożnych rowów, stanowiąc istotne zagrożenie (szczególnie substancjami ropopochodnymi) dla czystości wód podziemnych i powierzchniowych.

5.1.2 Identyfikacja potrzeb

W oparciu o analizę stanu istniejącego gospodarki wodno-ściekowej Gminy Ożarowice zdefiniowano podstawowe potrzeby inwestycyjne i koncepcyjne w tym zakresie. Konieczne jest podjęcie następujących działań:

- Sukcesywna wymiana i modernizacja istniejącej na terenie Gminy Ożarowice sieci wodociągowej wraz z przyłączami wykonanej z rur stalowych i żeliwnych – łączna długość ok. 15 km.
- Rozbudowa sieci wodociągowej w pozostałych rejonach, dotychczas niezwodociągowanych, w szczególności przeznaczonych w planie zagospodarowania przestrzennego Gminy Ożarowice pod budownictwo mieszkaniowe i komercyjne – ok. 3,0 km.
- Budowa sieci kanalizacji sanitarnej oraz oczyszczalni ścieków w ramach zadania ujętego w Wieloletnim Planie Inwestycyjnym na lata 2009-2014 „Infrastruktura okołolotniskowa Międzynarodowego Portu Lotniczego Katowice w Pyrzowicach – gospodarka wodno-ściekowa” – inwestycja realizowana będzie z udziałem środków unijnych (Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego).

Porozumienie Partnerskie w sprawie powyższego projektu zostało zawarte między trzema gminami w dniu 20.06.2007r. w Ożarowicach, a jego realizacja będzie polegać na:

- budowie systemu kanalizacji sanitarnej grawitacyjno – tłocznej w gminach Ożarowice i Mierzęcice oraz sołectwie Brynica (gm. Miasteczko Śląskie), obejmującego swym zasięgiem 14.061 mieszkańców stałych i sezonowych (RLM) oraz podmioty gospodarcze, w tym obiekty Portu Lotniczego Katowice zlokalizowanego na terenie gm. Ożarowice; łączna długość sieci głównej wyniesie – 147 km,
- budowie zbiorczej oczyszczalni ścieków dopływających i dowożonych taborem asenizacyjnym o przepustowości Qdśr=2.200m³/d, zlokalizowanej w gm. Ożarowice, w widłach rzeki Brynicy i potoku Ożarowickiego, która przejmie wszystkie ścieki z gmin Ożarowice, Mierzęcice i sołectwa Brynica (gmina Miasteczko Śl.).

Liderem projektu (Partnerem) jest Gmina Ożarowice, a Partnerami – Gmina Mierzęcice i Gmina Miasteczko Śląskie.

- Budowa systemu odwodnienia dróg i placów w systemie grawitacyjnym, z odprowadzeniem do lokalnych cieków oraz uwzględnieniem zastosowania odpowiednich urządzeń podczyszczających - łączna długość ok. 5,0km.
- Dalsza edukacja ekologiczna przedsiębiorców, rolników i mieszkańców Gminy Ożarowice w zakresie ochrony jakości i zasobów wód powierzchniowych i podziemnych.
- Wzmożenie skuteczności działań organów samorządowych w zakresie egzekwowania Ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w Gminach.
- Współfinansowanie przez Gminę Ożarowice inwestycji proekologicznych mieszkańców w zakresie gospodarki wod.-kan. oraz pomoc w pozyskiwaniu środków pomocowych na ich realizację.

5.1.3 Cele i zadania środowiskowe do roku 2012 i do roku 2016

Cel	Cele długoterminowe do roku 2018	Cel	Cele krótkoterminowe do roku 2012	Zadanie	Zadanie	Jednostka odpowiedzialna
WŚ.1	Osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego i chemicznego wód, zapewnienie wszystkim mieszkańcom gminy odpowiedniej jakości wody do picia	WŚ.1.1	Ograniczenie zanieczyszczenia środowiska przyrodniczego nieoczyszczonymi ściekami	WŚ.1.1.1	Organizacja cyklu spotkań z mieszkańcami Gminy w zakresie egzekwowania „Ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w Gminach” (w tym obowiązku opróżniania bezodpływowych osadników ścieków)	Gmina Ożarowice
				WŚ.1.1.2	Organizacja cyklu spotkań z rolnikami w zakresie propagowania tzw. dobrych praktyk rolniczych w celu zmniejszenia zanieczyszczeń obszarowych przez związki biogenne	Ośrodek Doradztwa Rolniczego
				WŚ.1.1.3	Budowa kanalizacji sanitarnej oraz oczyszczalni ścieków w ramach zadania ujętego w Wieloletnim Planie Inwestycyjnym na lata 2009-2014 „Infrastruktura okołolotniskowa Międzynarodowego Portu Lotniczego Katowice w Pyrzowicach – gospodarka wodno-ściekowa” – inwestycja realizowana z udziałem środków unijnych (Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego)	Gmina Ożarowice, Gmina Mierzęcice, Gmina Miasteczko Śląskie
				WŚ.1.1.4	Budowa kanalizacji deszczowej wraz z urządzeniami podczyszczającymi	Gmina Ożarowice
		WŚ.1.2	Ograniczenie ilości ścieków nieoczyszczonych	WŚ.1.2.1	Prowadzenie ewidencji oczyszczalni przydomowych oraz zbiorników bezodpływowych i intensyfikowanie ich kontroli technicznej oraz częstotliwości opróżniania	Gmina Ożarowice
				WŚ.1.2.2	Budowa oczyszczalni przydomowych (w szczególności na terenach zabudowy rozproszonej) dotowana w części przez Gminę	Właściciele posesji, Gmina Ożarowice
		WŚ.1.3	Ograniczenie strat wody związanych z przesyłem i poprawa zaopatrzenia ludności w wodę	WŚ.1.3.1	Organizacja cyklu spotkań z mieszkańcami Gminy na temat racjonalnego gospodarowania zasobami wodnymi na poziomie gospodarstwa domowego (propagowanie postaw i zachowań motywujących ludność do oszczędzania wody)	Zakład Gospodarki Komunalnej w Ożarowicach
				WŚ.1.3.2	Wymiana i modernizacja sieci wodociągowej i przyłączy wykonanych z rur stalowych i żeliwnych	Zakład Gospodarki Komunalnej w Ożarowicach
				WŚ.1.3.3	Wdrożenie programu działań na rzecz ograniczenia zanieczyszczeń azotowych pochodzących z rolnictwa (budowa nowoczesnych składowisk obornika, zbiorników na gnojowicę w gospodarstwach rolnych)	Rolnicy, ODR
				WŚ.1.3.4	Rozbudowa sieci wodociągowej na terenach przeznaczonych po budownictwo mieszkaniowe i komercyjne	Zakład Gospodarki Komunalnej w Ożarowicach
		WŚ.1.4	Podniesienie jakości świadczonych usług Zakładu Gospodarki Komunalnej w Ożarowicach	WŚ.1.4.1	Budowa ujęcia wody i sieci wodociągowej wraz z doposażeniem istniejącej oczyszczalni ścieków i zakupem wozu asenizacyjnego w ramach zadania ujętego w Wieloletnim Planie Inwestycyjnym na lata 2009-2014	Zakład Gospodarki Komunalnej w Ożarowicach

5.1.4 Harmonogram zadań

L.P.	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane efekty ekologiczne	Planowane koszty ogółem [PLN] tys.	Partnerzy
ZADANIA WŁASNE							
WŚ.1.1.1	Organizacja cyklu spotkań z mieszkańcami Gminy w zakresie egzekwowania „Ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w Gminach” (w tym obowiązku opróżniania bezodpływowych osadników ścieków)	2010	2011	Gmina Ożarowice	Wysoka świadomość ekologiczna poprawa, jakości wód podziemnych i powierzchniowych	10	
WŚ.1.1.3	Budowa kanalizacji sanitarnej oraz oczyszczalni ścieków w ramach zadania ujętego w Wieloletnim Planie Inwestycyjnym na lata 2009-2014 „Infrastruktura okołolotniskowa Międzynarodowego Portu Lotniczego Katowice w Pyrzowicach – gospodarka wodno-ściekowa” – inwestycja realizowana z udziałem środków unijnych (Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego)	2009	2015	Gmina Ożarowice	Wyeliminowanie skażenia wód podziemnych i powierzchniowych	107 163,577, w tym 19 083,997 ze środków własnych Gminy, 70 400 ze środków unijnych i 17 679,58 z innych środków	Gmina Mierzęcice, Gmina Miasteczko Śląskie
WŚ.1.1.4	Budowa kanalizacji deszczowej wraz z urządzeniami podczyszczającymi o łącznej długości ok.5 km	2015	2016	Gmina Ożarowice	Wyeliminowanie skażenia wód podziemnych i powierzchniowych	5 000	
WŚ.1.2.1	Prowadzenie ewidencji oczyszczalni przydomowych oraz zbiorników bezodpływowych i zintensyfikowanie ich kontroli technicznej oraz częstotliwości opróżniania	2009	2016	Gmina Ożarowice	Poprawa jakości wód podziemnych i powierzchniowych	koszty administracyjne	
ZADANIA KOORDYNOWANE							
WŚ.1.1.2	Organizacja cyklu spotkań z rolnikami w zakresie propagowania tzw. dobrych praktyk rolniczych w celu zmniejszenia zanieczyszczeń obszarowych przez związki biogenne	2010	2012	Ośrodek Doradztwa Rolniczego	Wysoka świadomość ekologiczna, poprawa jakości wód podziemnych i powierzchniowych	20	Gmina Ożarowice
WŚ.1.2.2	Budowa oczyszczalni przydomowych (w szczególności na terenach zabudowy rozproszonej) dotowana w części przez Gminę	2010	2016	Właściciele posesji	Wyeliminowanie skażenia wód podziemnych i powierzchniowych ściekami sanitarnymi	2 000	Gmina Ożarowice
WŚ.1.3.1	Organizacja cyklu spotkań z mieszkańcami Gminy na temat racjonalnego gospodarowania zasobami wodnymi na poziomie gospodarstwa domowego (propagowanie postaw i zachowań motywujących ludność do oszczędzania wody)	2010	2011	Zakład Gospodarki Komunalnej w Ożarowicach	Wysoka świadomość ekologiczna, zmniejszenie zużycia wody	15	Gmina Ożarowice
WŚ.1.3.2	Wymiana i modernizacja sieci wodociągowej i przyłączy wykonanych z rur stalowych i żeliwnych o łącznej długości ok.15 km	2012	2016	Zakład Gospodarki Komunalnej w Ożarowicach	Minimalizacja strat wody oraz poprawa jakości wody do picia	8 500	Gmina Ożarowice

WŚ.1.3.3	Wdrożenie programu działań na rzecz ograniczenia zanieczyszczeń azotowych pochodzących z rolnictwa (budowa nowoczesnych składowisk obornika, zbiorników na gnojowicę w gospodarstwach rolnych)	2011	2016	Rolnicy, ODR	Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych	brak danych kosztowych	Gmina Ożarówice
WŚ.1.3.4	Rozbudowa sieci wodociągowej na terenach przeznaczonych po budownictwo mieszkaniowe i komercyjne o łącznej długości ok.3 km	2013	2016	Zakład Gospodarki Komunalnej w Ożarówicach	Poprawa zaopatrzenia ludności w wodę	1500	Gmina Ożarówice
WŚ.1.4.1	Budowa ujęcia wody i sieci wodociągowej wraz z doposażeniem istniejącej oczyszczalni ścieków i zakupem wozu asenizacyjnego w ramach zadania ujętego w Wieloletnim Planie Inwestycyjnym na lata 2009-2014	2010	2011	Zakład Gospodarki Komunalnej w Ożarówicach	Poprawa zaopatrzenia ludności w wodę, wyeliminowanie skażenia wód podziemnych i powierzchniowych ściekami sanitarnymi	1 777,100, w tym 684,62 ze środków własnych Gminy i 1 092,48 ze środków unijnych	Gmina Ożarówice
RAZEM ZADANIA WŁASNE						112 173,577	
RAZEM ZADANIA KOORDYNOWANE						13 812,100	

5.1.4 Wnioski

„Program Ochrony Środowiska dla Gminy Ożarówice” w zakresie gospodarki wodno-ściekowej wskazuje jednoznacznie na konieczność kontynuacji rozpoczętych już przez Gminę działań oraz podejmowania dalszych w celu ochrony, poprawy jakości oraz racjonalnego wykorzystania zasobów wód powierzchniowych i podziemnych. Wytyczone cele i zadania środowiskowe winny być realizowane we współpracy z innymi jednostkami samorządowymi, mieszkańcami oraz przedsiębiorcami, z wykorzystaniem środków własnych Gminy i pozyskanych środków zewnętrznych.

Podsumowując ocenę istniejącego stanu gospodarki wodno-ściekowej na terenie Gminy Ożarówice oraz analizę potrzeb inwestycyjnych w tym zakresie sformułowano następujące wnioski.

Mocną stroną Gminy Ożarówice jest konsekwentna realizacja „Programu Ochrony Środowiska”, szczególnie w zakresie sukcesywnej rozbudowy i modernizacji sieci wodociągowej wraz z przyłączami. Gmina podejmuje również, we współpracy z gminami ościennymi, intensywne działania mające na celu wyposażenie terenu Gminy Ożarówice w system kanalizacji sanitarnej oraz zbiorczą, nowoczesną technologicznie, oczyszczalnię ścieków. Ponadto Gmina kładzie nacisk na rozpoznanie potrzeb w zakresie zabezpieczenia przeciwpowodziowego swoich terenów i podejmuje odpowiednie działania w kierunku utrzymania właściwego stanu urządzeń melioracyjnych.

Szansami na poprawę jakości wód jest wspieranie inicjatyw podmiotów gospodarczych oraz organizacji i instytucji zmierzających do uzyskania dofinansowania inwestycji eliminujących zagrożenia dla środowiska i wspierających rozwój zrównoważony ze środków krajowych i zagranicznych, wzrost uspołecznienia procesów podejmowania decyzji mających wpływ na stan środowiska, a także prawny nakaz opracowywania programów ochrony środowiska przez jednostki administracji samorządowej oraz planów ochrony obszarów chronionych.

Nie mniej jednak Gmina Ożarówice powinna starać się o wyeliminowanie utrzymującego się zanieczyszczenia i eutrofizacji wód, niezadowalającego stanu czystości naturalnych zbiorników wodnych, w tym dewastacji drobnych zbiorników wodnych na obszarach użytkowanych rolniczo, niedostatecznej infrastruktury kanalizacyjnej oraz ograniczonego dostępu do środków na rozbudowę i modernizację infrastruktury służącej ochronie środowiska.

5.2 Zanieczyszczenie powietrza

Według ustawy Prawo ochrony środowiska (art. 85) ochrona powietrza polega na zapewnieniu jak najlepszej jego jakości, w szczególności przez utrzymanie poziomów substancji w powietrzu poniżej dopuszczalnych dla nich poziomów lub co najmniej na tych poziomach oraz zmniejszanie poziomów substancji w powietrzu co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane.

Na stan powietrza na terenie gminy Ożarówice mają wpływ następujące czynniki:

- emisja zorganizowana pochodząca ze źródeł punktowych i powierzchniowych oraz niska emisja,
- emisja ze środków transportu i komunikacji,
- emisja transgraniczna (spoza terenu gminy),
- emisja niezorganizowana.

Zazwyczaj głównym źródłem zanieczyszczeń powietrza jest emisja substancji toksycznych pochodzących z procesów spalania paliw stałych, ciekłych i gazowych w celach energetycznych i technologicznych.

Podstawową masę zanieczyszczeń odprowadzanych do atmosfery stanowi dwutlenek węgla. Jednak najbardziej uciążliwe składniki spalin to przede wszystkim dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenek węgla i pył. W mniejszych ilościach emitowane są również chlorowodór, różnego rodzaju węglowodory aromatyczne i alifatyczne.

Wraz z pyłem emitowane są również metale ciężkie, pierwiastki promieniotwórcze i wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne, a wśród nich benzo(a)piren, uznawany za jedną z bardziej znaczących substancji kancerogennych. W pyłe zawieszonym ze względu na zdolność wnikania do układu oddechowego, wyróżnia się frakcje o ziarnach: powyżej 10 mikrometrów i pył drobny poniżej 10 mikrometrów (PM₁₀). Ta druga frakcja jest szczególnie niebezpieczna dla człowieka, gdyż jej cząstki są już zbyt małe, by mogły zostać zatrzymane w naturalnym procesie filtracji oddechowej.

Przy spalaniu odpadów z produkcji tworzyw sztucznych opartych na polichloroku winylu do atmosfery mogą dostawać się substancje chlorowcopochodne, a wśród nich dioksyny i furany.

O wystąpieniu zanieczyszczeń powietrza decyduje ich emisja do atmosfery, natomiast o poziomie w znacznym stopniu występujące warunki meteorologiczne. Przy stałej emisji, zmiany stężeń zanieczyszczeń są głównie efektem przemieszczania, transformacji i usuwania ich z atmosfery. Stężenie zanieczyszczeń zależy również od pory roku. I tak:

- sezon zimowy, charakteryzuje się zwiększonym zanieczyszczeniem atmosfery, głównie przez niskie źródła emisji,
- sezon letni, charakteryzuje się zwiększonym zanieczyszczeniem atmosfery przez skażenia wtórne powstałe w reakcjach fotochemicznych.

Czynniki meteorologiczne wpływające na stan zanieczyszczenia atmosfery w zależności od pory roku przedstawia poniższa tabela.

Tabela 8 Czynniki meteorologiczne wpływające na stan zanieczyszczenia atmosfery

Zmiany stężeń zanieczyszczenia	Główne zanieczyszczenia	
	Zimą: SO ₂ , pył zawieszony, CO	Latem: O ₃
Wzrost stężenia zanieczyszczeń	<p>Sytuacja wyżowa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wysokie ciśnienie, • spadek temperatury poniżej 0 °C, • spadek prędkości wiatru poniżej 2 m/s, • brak opadów, • inwersja termiczna, • mgła. 	<p>Sytuacja wyżowa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wysokie ciśnienie, • wzrost temperatury powyżej 25 °C, • spadek prędkości wiatru poniżej 2 m/s, • brak opadów, • promieniowanie bezpośrednie powyżej 500 W/m².
Spadek stężenia zanieczyszczeń	<p>Sytuacja niżowa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • niskie ciśnienie, • wzrost temperatury powyżej 0 °C, • wzrost prędkości wiatru powyżej 5 m/s, • opady. 	<p>Sytuacja niżowa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • niskie ciśnienie, • spadek temperatury, • wzrost prędkości wiatru powyżej 5 m/s, • opady.

Źródło: Raport o stanie środowiska w województwie śląskim w 2003 roku

5.2.1 Charakterystyka i ocena stanu aktualnego

Ocenę stanu powietrza atmosferycznego przeprowadzono w oparciu o dane z 2008 pochodzące z opracowania Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Katowicach pt.: „Siódma roczna ocena, jakości powietrza w województwie śląskim, obejmująca 2008 rok”.

Ocena przeprowadzona jest w wyodrębnionych strefach na terenie województwa śląskiego zaliczonych do odpowiednich klas, od klasy najbardziej do najmniej korzystnej ze względu na stopień oddziaływania zanieczyszczeń na stan zdrowia ludzkiego – kryterium ochrony zdrowia.

W raporcie WIOŚ przeprowadzono ocenę stanu powietrza atmosferycznego w wyodrębnionych strefach m.in. w strefie tarnogórsko - będzińskiej, do której należy gmina Ożarówice, na tle całego województwa śląskiego.

Dla wszystkich substancji podlegających ocenie, strefy zaliczono do jednej z poniższych klas:

- klasa A - jeżeli stężenia zanieczyszczenia na jej terenie nie przekraczały odpowiednio poziomów dopuszczalnych, poziomów docelowych, poziomów celów długoterminowych,
- klasa B - jeżeli stężenia zanieczyszczenia na jej terenie przekraczały poziomy dopuszczalne, lecz nie przekraczały poziomu dopuszczalnego powiększonego o margines tolerancji,
- klasa C - jeżeli stężenia zanieczyszczenia na jej terenie przekraczały poziomy dopuszczalne powiększone margines tolerancji, w przypadku gdy ten margines jest określony,
- klasa D1 - jeżeli stężenia ozonu w powietrzu na jej terenie nie przekraczały poziomu celu długoterminowego,
- klasa D2 - jeżeli stężenia ozonu na jej terenie przekraczały poziom celu długoterminowego

Tabela poniżej przedstawia interpretację klas oddziaływania zanieczyszczeń w zależności od poziomu ich stężenia w powietrzu atmosferycznym.

Tabela 9 Klasy stref i wymagane działania w zależności od poziomów stężeń zanieczyszczenia, uzyskanych w rocznej ocenie jakości powietrza, dla przypadków gdy określony jest margines tolerancji

Poziomy stężenie	Klasa strefy	Wymagane działania
nie przekraczające wartości dopuszczalnej*	A	brak
powyżej wartości dopuszczalnej* lecz nie przekraczający wartości dopuszczalnej powiększonej o margines tolerancji	B	<ul style="list-style-type: none"> określenie obszarów przekroczeń wartości dopuszczalnych.
powyżej wartości dopuszczalnej powiększonej o margines tolerancji*	C	<ul style="list-style-type: none"> określenie obszarów przekroczeń wartości dopuszczalnych oraz wartości dopuszczalnych powiększonych o margines tolerancji; opracowanie programu ochrony powietrza POP.

Źródło: Siódma roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim, obejmująca 2008 rok

* z uwzględnieniem dozwolonych częstości przekroczeń określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 3 marca 2008 w sprawie dopuszczalnych poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. Nr 47 z 2008 roku, poz. 281)

Tabela 10 Klasy stref i wymagane działania w zależności od poziomów stężeń zanieczyszczenia, uzyskanych w rocznej ocenie jakości powietrza, dla przypadków gdy margines tolerancji nie jest określony

Poziomy stężenie	Klasa strefy	Wymagane działania
nie przekraczające wartości dopuszczalnej*	A	brak
powyżej wartości dopuszczalnej	C	<ul style="list-style-type: none"> określenie obszarów przekroczeń wartości dopuszczalnych; działania na rzecz poprawy jakości powietrza; opracowanie programu ochrony powietrza POP.

Źródło: Siódma roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim, obejmująca 2008 rok

* z uwzględnieniem dozwolonych częstości przekroczeń określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska w sprawie dopuszczalnych poziomów (poziom stężenie „nie przekraczający wartości dopuszczalnej” oznacza, że jeśli pewna liczba przekroczeń tej wartości jest dozwolona, przypadki przekroczeń poziomu dopuszczalnego nie wystąpiły lub ich liczba nie przekroczyła dozwolonej w ciągu roku)

Wyniki klasyfikacji stref w województwie śląskim wg kryterium ochrony zdrowia przedstawiały się następująco:

- o dla zanieczyszczeń takich jak: dwutlenek azotu, dwutlenek siarki, benzen, ołów i tlenek węgla, arsen, kadm i nikiel przyznano klasę A we wszystkich strefach, co oznacza konieczność utrzymania jakości powietrza na tym samym lub lepszym poziomie,
- o dla pyłu zawieszonego PM₁₀: w 3 strefach przyznano klasę A (bieruńsko - pszczyńskiej, częstochowsko - lublinieckiej, gliwicko - mikołowskiej), w 7 strefach klasę C (aglomeracje: górnośląska i rybnicko - jastrzębska, miasta: Bielsko-Biała, Częstochowa, strefy: bielsko - żywiecka, raciborsko - wodzisławska, **tarnogórsko - będzińska**),
- o dla benzo(α)pirenu w 10 strefach przyznano klasę C (aglomeracje: górnośląska i rybnicko-jastrzębska, miasta Bielsko-Biała, Częstochowa, strefy: bielsko-żywiecka, częstochowsko - lubliniecka, bieruńsko - pszczyńska, gliwicko - mikołowska, raciborsko - wodzisławska, **tarnogórsko - będzińska**),
- o dla ozonu klasę C w strefie górnośląskiej.

Wartości średnioroczne stężeń benzo(α)pirenu w strefach klasy C wynosiły (wartość docelowa 1 ng/m³),

- o aglomeracja górnośląska od 5,7 do 10,7 ng/m³,
- o aglomeracja rybnicko-jastrzębska – 16,1 ng/m³,
- o Bielsko-Biała miasto – 5,6 ng/m³,
- o Częstochowa miasto – 4,4 ng/m³,
- o strefa bielsko-żywiecka od 0,8 do 2,4 ng/m³,
- o strefa częstochowsko-lubliniecka – 1,6 ng/m³,
- o strefa raciborsko-wodzisławska od 1,3 do 4 ng/m³,
- o **strefa tarnogórsko-będzińska – 6,5 ng/m³.**

Ponadto dla zobrazowania średniorocznych stężeń dwutlenku siarki, pyłu PM₁₀, tlenków azotu oraz benzenu przedstawiono mapę dyspersji (rozprzestrzeniania się) tych substancji (Rysunek 12 - Rysunek 14).

5.2.1.1 System gazowniczy

Obszar gminy Ożarowice jest zgazyfikowany w wysokim stopniu. Sieć gazowa średniego ciśnienia obejmuje swoim zasięgiem wszystkie sołectwa, a istniejąca infrastruktura posiada rezerwy przepustowości. Przeważająca część gminy Ożarowice zasilana jest w gaz ziemny przez Rozdzielnię Gazu z Bytomiu. Północno – wschodnia część gminy jest zasilana w gaz ziemny przez Rozdzielnię Gazu w Zawierciu. Opis dotyczący tej nowowyprowadzonej sieci znajduje się poniżej.

Aktualnie na terenie gminy Ożarowice z paliwa gazowego korzysta 842 odbiorców (w tym ok. 787 odbiorców w budynkach mieszkalnych).

Sieć gazowa jest wykonana ze stali oraz w technologii PE. Długość w/w gazociągów na koniec 2008r. wynosiła: 27865,5 m (sieć stalowa) i 67550 m (sieć PE). W latach 2004 – 2008 wybudowano: 1514,5 m sieci gazowej (1484 m sieci z PE oraz 30,5 sieci stalowej). W tym samym okresie zlikwidowano 917 m stalowej sieci gazowej, co związane było z rozbudową drogi startowej Międzynarodowego Portu Lotniczego Katowice w Pyrzowicach w 2003r. Wybudowany w oparciu o sieć gazową eksploatowaną przez Rozdzielnię Gazu w Zawierciu gazociąg średnioprężny (Ø90 PE z dwoma przyłączami Ø63PE do budynku biurowego i hotelowego w Pyrzowicach) przebiegający przy ul. Nowej w Pyrzowicach stwarza możliwości przyłączenia do sieci obiektów na terenie Strefy Aktywności Gospodarczej gminy Ożarowice (teren byłej jednostki wojskowej).

Planuje się budowę sieci gazowej z miejscowości Celiny (wzdłuż ul. Wolności w Pyrzowicach) do Międzynarodowego Portu Lotniczego Katowice.

Jedna ze redukcyjno - pomiarowych I^o o przepustowości 3200 m³/h zlokalizowana jest w Ożarowicach, źródłem zasilania jest gazociąg 500 CN 1,6 MPa. Druga stacja redukcyjno- pomiarowa I^o o przepustowości 1600 m³/h zlokalizowana jest w Celinach, źródłem zasilania jest gazociąg 400 CN 1,6 MPa. Właścicielem stacji redukcyjno – pomiarowych I^o oraz gazociągów wysokoprężnych jest Operator Gazociągów Przesyłowych Gaz System S.A. Oddział w Świerklanach. Właścicielem sieci gazowej średnio i niskoprężnej jest Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A. w Warszawie.

Użytkowanie gazu ziemnego wśród odbiorców indywidualnych, ze względu na stosunkowo wysoką cenę gazu zazwyczaj ograniczone jest do przygotowywania posiłków i podgrzewania wody. Ocenia się, że na terenie gminy ok. 41% budynków mieszkalnych posiada przyłącza gazowe, jednak rzeczywista ilość odbiorców korzystająca z gazu na cele grzewcze jest znacznie mniejsza (gaz ziemny stanowi zaledwie 1,5% zużycia energii na cele grzewcze w mieszkaniach na terenie gminy).

W poniższej tabeli zestawiono podstawowe informacje dotyczące infrastruktury gazowniczej, ilości odbiorców i zużycia gazu ziemnego w gminie.

Tabela 11 Zestawienie danych dotyczących infrastruktury gazowniczej, ilości odbiorców i zużycia gazu ziemnego w gminie Ożarowice*

Wyszczególnienie	2004	2005	2006	2007	2008
długość czynnej sieci ogółem w km	94,9	94,7	95,4	94,7	95,4
długość czynnej sieci przesyłowej w km	23,7	23,5	24,2	23,2	-
długość czynnej sieci rozdzielczej w km	71,2	71,2	71,2	71,5	-
czynne połączenia gazu do budynków mieszkalnych	-	698	708	724	-
ilość odbiorców gazu	-	751	762	787	-
w tym odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem	-	218	233	252	-
zużycie gazu w tys. m ³	500,0	566,8	536,3	515,5	-
w tym zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań w tys. m ³	300,0	334,1	340,8	321,1	-

* dane o ilości odbiorców i zużyciu gazu dotyczą tylko gospodarstw domowych

Źródło: bank danych demograficznych (www.stat.gov.pl)

5.2.1.2 System elektroenergetyczny

Zasilanie odbiorców z terenu gminy Ożarówice realizowane jest z GPZ Pomłynie zasilaną z sieci 110 kV. Energia elektryczna dostarczana jest za pośrednictwem stacje transformatorowych SN/nN 20/0,4 kV. Operatorem Systemu Dystrybucyjnego jest ENION S.A. – Oddział w Będzinie Będziński Zakład Elektroenergetyczny. Obszar działania ENION S.A. pokazano na poniższym rysunku.

Rysunek 11 Obszar działania dystrybutora energii ENION S.A.

Źródło: www.enion.pl

W związku z przepisami Prawa energetycznego oraz Dyrektywami Unii Europejskiej spółki energetyczne zostały zobowiązane do rozdzielania od 1 lipca 2007 r. dwóch podstawowych rodzajów swojej działalności: dystrybucji energii elektrycznej i obrotu energią elektryczną.

Na stronach Urzędu Regulacji Energetyki (www.ure.gov.pl) udostępniona jest pełna lista sprzedawców energii elektrycznej.

5.2.1.3 System ciepłowniczy

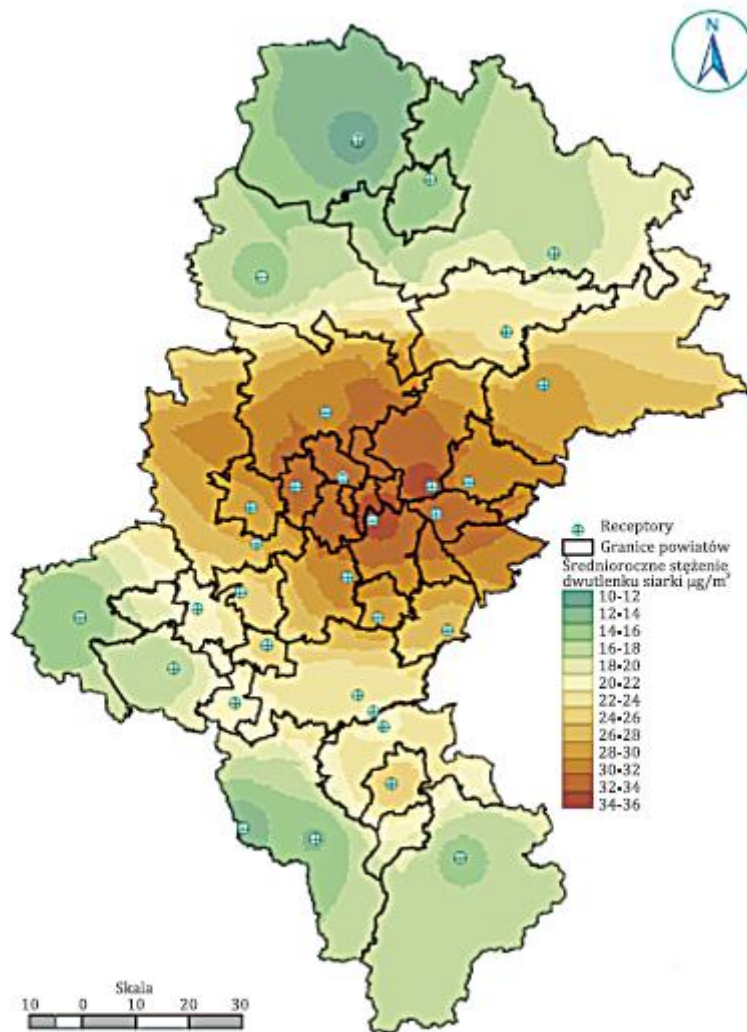
Na terenie gminy Ożarówice nie występuje scentralizowany system ciepłowniczy. Potrzeby cieplne gminy Ożarówice pokrywane są z lokalnych i indywidualnych źródeł ciepła. Ogólne zapotrzebowanie mocy cieplnej dla odbiorców bytowo – komunalnych w skali całej gminy szacuje się na ok. 17,0 MW.

Zakłada się, że docelowo podstawowym systemem pokrywania potrzeb ciepłych gminy z uwagi na rozproszoną zabudowę i niską gęstość cieplną będzie ogrzewanie oparte na lokalnych i indywidualnych źródłach ciepła. Praktycznie cała gmina Ożarówice jest zgazyfikowana i część budynków posiada kotłownie opalane gazem. Reszta mieszkańców będzie korzystać z następujących nośników ciepła:

- piece akumulacyjne elektryczne,
- olej opałowy,
- propan butan,
- paliwa stałe (preferuje się wysokosprawne kotły retortowe),
- odnawialne i niekonwencjonalne źródła energii.

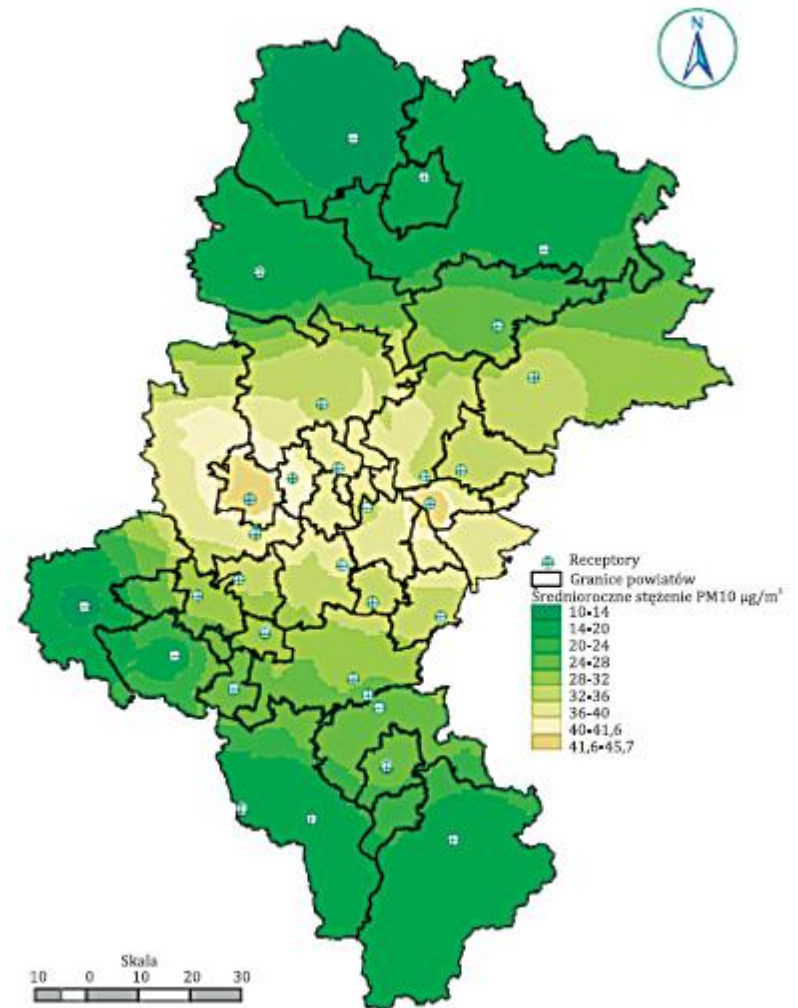
W indywidualnym ogrzewnictwie funkcjonują jeszcze urządzenia grzewcze o przestarzałej konstrukcji jak kotły komorowe tradycyjne, bez regulacji i kontroli ilości podawanego paliwa do paleniska oraz bez regulacji i kontroli powietrza wprowadzanego do procesu spalania, o sprawności średniorocznej nie przekraczającej 65%. W starych nieefektywnych urządzeniach grzewczych spala się niskiej jakości węgiel niesortymentowany, a często także różnego rodzaju materiały odpadowe i odpady komunalne.

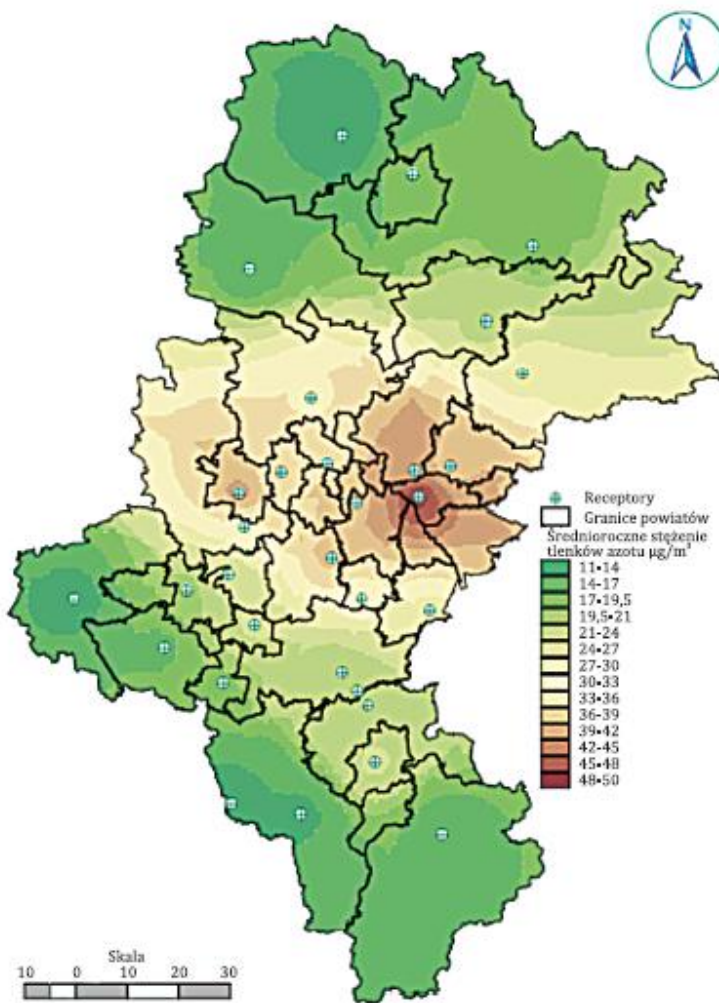

Rysunek 12 Mapa dyspersji dla dwutlenku siarki

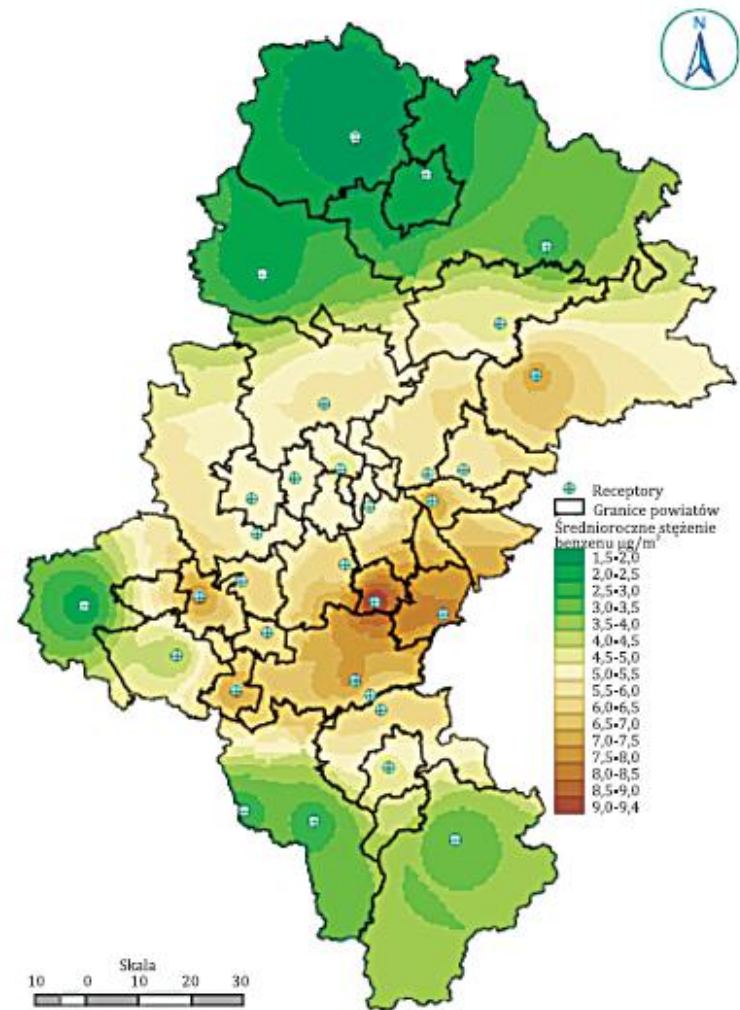
Źródło: Ocena jakości powietrza w województwie śląskim w latach 2002-2006

Rysunek 13 Mapa dyspersji dla pyłu PM10

Rysunek 14 Mapa dyspersji dla tlenków azotu

Rysunek 15 Mapa dyspersji dla benzenu

Źródło: Ocena jakości powietrza w województwie śląskim w latach 2002-2006

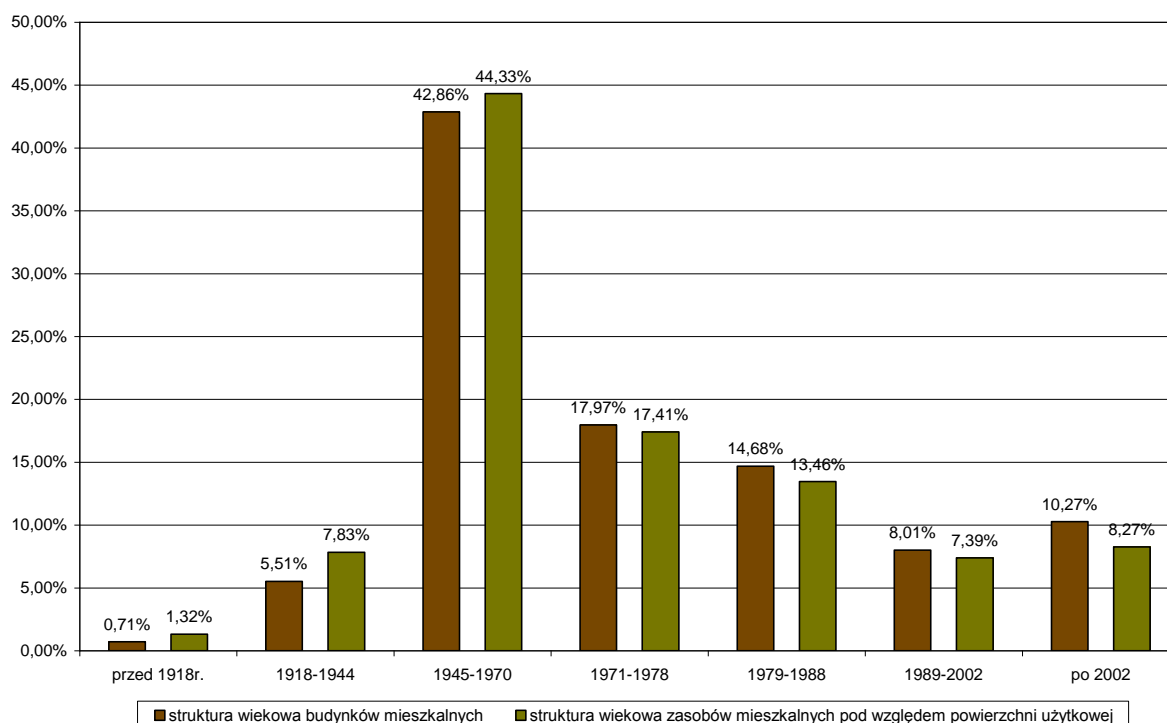
5.2.1.4 Bilans zapotrzebowania na energię

Bilans energetyczny gminy stanowi przegląd potrzeb energetycznych poszczególnych odbiorców wraz ze sposobem ich pokrywania oraz strukturę użytkowania poszczególnych nośników energii i paliw.

Obliczenia oparto na:

- Programie Ograniczenia Niskiej Emisji dla gminy Ożarowice,
- informacjach udostępnionych przez gminę Ożarowice,
- danych z Powszechnego Spisu Narodowego przeprowadzonego w 2002r.,
- informacjach Głównego Urzędu Statystycznego zawartych w Banku Danych Regionalnych,
- własnych analizach wykonawcy opracowania.

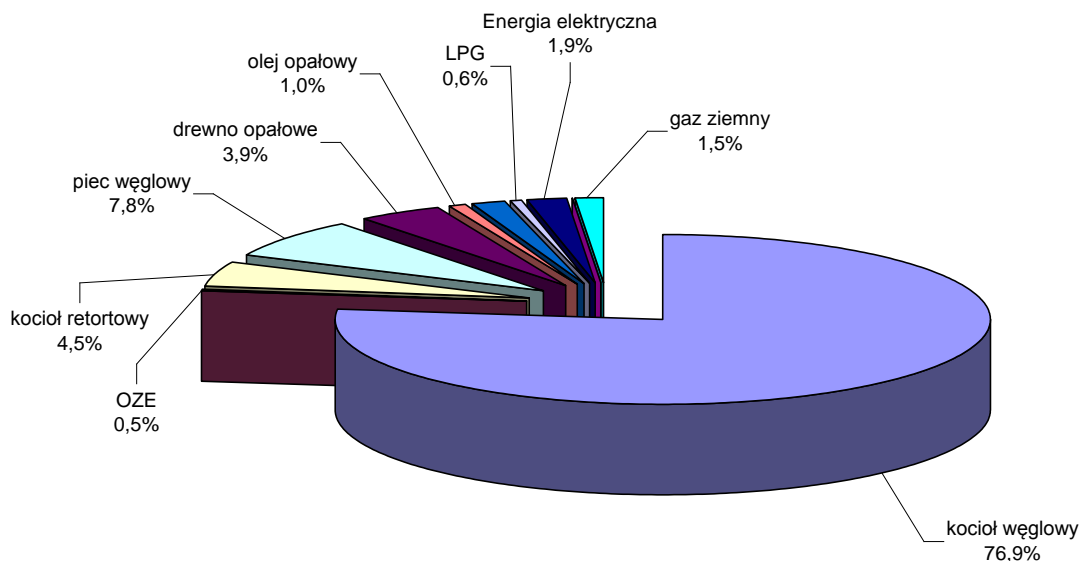
Przeważająca część infrastruktury mieszkaniowej pochodzi z przed roku 1970, charakteryzuje się więc większą energochłonnością, co wiąże się z większym zużyciem paliw i większą emisją. Zestawienie budynków pod kątem ich okresu budowy zostało przedstawione na poniższym rysunku. Przeciętne roczne zużycie energii na ogrzewanie w budynkach z tego okresu wynosi 240 – 350 kWh/m². Dla budynków budowanych obecnie wskaźnik ten wynosi około 120 kWh/m².

Rysunek 16 Zestawienie budynków i mieszkań na terenie gminy Ożarowice pod względem ich okresu budowy (stan na koniec 2008 roku)

Źródło: bank danych demograficznych (www.stat.gov.pl) oraz analizy i opracowanie własne

Na podstawie przyjętych założeń określono strukturę zużycia paliw na cele grzewcze w gminie Ożarowice

Rysunek 17 Struktura zużycia paliw dla celów na cele grzewcze – łączne zużycie w 2008r. – 160,9 TJ

Źródło: obliczenia własne

Jak widać na powyższym rysunku zapotrzebowanie na energię ciepłą pokrywane jest głównie przez kotłownie węglowe – kotły komorowe, piece węglowe, kotły retortowe i kotły na koks (90,5%), kotły na drewno opałowe (3,9%), energię elektryczną (1,9%) i gaz ziemny (1,5%). Szacuje się, że w gminie Ożarowice na potrzeby indywidualnego ogrzewnictwa spalane jest rocznie ok. 10,5 tys. ton węgla oraz 321,1 tys. m³. Ponadto zużywane są inne paliwa w niewielkich ilościach takie jak: olej opałowy (1,0%), odnawialne źródła energii (0,5%), propan – butan (0,6%), których oddziaływanie na środowisko naturalne nie jest znaczące.

Analizując przyczyny stosunkowo dużej ilości zużywanego węgla w stosunku do innych nośników energii należy uwzględnić czynniki ekonomiczne i dostępność do innych źródeł energii. W chwili obecnej najtańszym i najbardziej dostępnym paliwem stałym wykorzystywanym przez mieszkańców jest węgiel oraz odpady z jego przeróbki (muł węglowy). Biomasa drzewna stosowana jest w mniejszym stopniu. Natomiast pozostałe nośniki ciepła, które są przyjazne dla środowiska tj. gaz ziemny, gaz propan – butan, olej opałowy i energia elektryczna są znacznie droższe i dlatego stosowane są przez zamożniejszą część społeczeństwa lub firmy i instytucje. Na terenie gminy stosowane są również tanie w eksploatacji odnawialne źródła energii, jednak ich zastosowanie wiąże się zwykle z poniesieniem przez inwestorów wysokich nakładów inwestycyjnych.

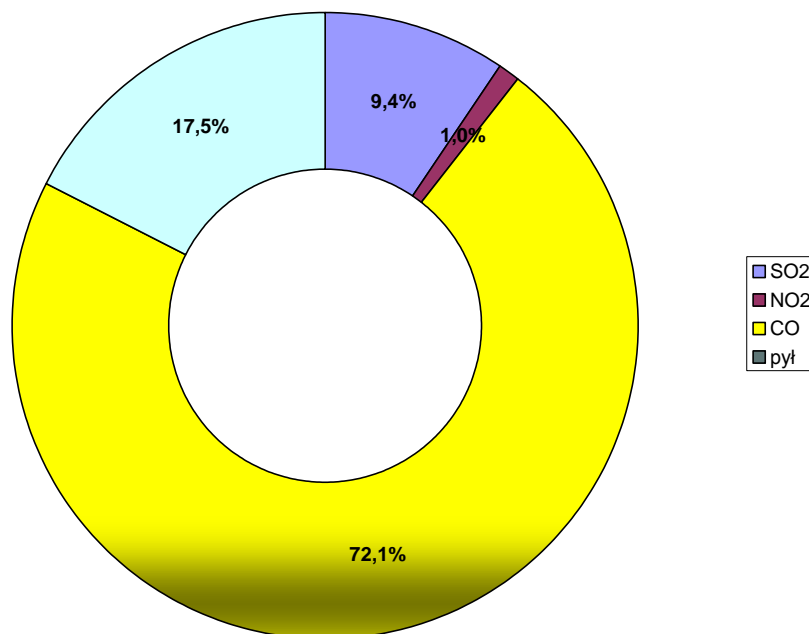
5.2.1.5 Bilans emisji pyłowej i gazowej w gminie Ożarowice

Na podstawie powyższego bilansu energetycznego dla zabudowań mieszkalnych na terenie całej gminy wyznaczono emisję do atmosfery w gminie Ożarowice w 2008 roku.

Tabela 12 Emisja zanieczyszczeń w gminie Ożarowice w 2008 roku

Rodzaj zanieczyszczenia	Jedn.	Emisja w 2008r.
SO ₂	Mg/a	133,8
NO ₂	Mg/a	14,4
CO	Mg/a	1 023,2
CO ₂	Mg/a	20 196,1
pył	Mg/a	247,9
B(a)P	kg/a	203,7

Źródło: analizy własne

Rysunek 18 Struktura emisja zanieczyszczeń w gminie Ożarówice w 2008 roku

Źródło: Analizy i opracowanie własne

Gmina prowadzi działania mające na celu ograniczenie emisji pyłowej i gazowej na jej terenie. Działania te są określone w Programie Ograniczenia Niskiej Emisji dla gminy Ożarówice (PONE). W I etapie PONE (2007 – 2008) zamontowano: 21 kotłów węglowych, 6 kotłów gazowych, 12 układów solarnych. Wykonano również 17 dociepleń budynków. Z programu w I etapie skorzystało 30 inwestorów, łączna kwota inwestycji wyniosła: 1 024 498,72 zł. Źródła finansowania zadania były następujące:

- WFOŚiGW w Katowicach: 412 549,38 zł,
- Środki własne mieszkańców: 611 949,34 zł.

Z II etapu realizowanego w ramach PONE (2008 – 2009) programu skorzysta 37 osób. Do tej pory zamontowano: 4 kotły węglowe, 5 układów solarnych oraz wykonano 2 docieplenia budynków. Razem wszystkie nakłady 186 605,53 zł; w tym pożyczka WFOŚiGW 80 695,24 zł oraz środki mieszkańców 105 910,29 zł.

5.2.1.6 Komunikacyjne źródła zanieczyszczeń

Źródłem emisji zanieczyszczeń tego typu jest spalanie paliw płynnych w silnikach spalinowych pojazdów samochodowych, w maszynach rolniczych oraz w kolejnictwie. Elementem emisji w tym zakresie jest również emisja powstająca w obrocie paliwami występująca głównie w czasie tankowania oraz przeładunku. Charakterystycznymi cechami zanieczyszczeń komunikacyjnych są:

- stosunkowo duże stężenie tlenu węgla, tlenków azotu i węglowodorów lotnych;
- koncentracja zanieczyszczeń wzdłuż dróg;
- nierównomierność w okresach dobowych i sezonowych związana ze zmianami natężenia ruchu.

Na wielkość emisji komunikacyjnej mają wpływ:

- stan nawierzchni;
- konstrukcja i stan techniczny silników pojazdów, warunki pracy silników;
- rodzaj paliwa;
- płynność ruchu.

Na terenie gminy Ożarówice występuje dobrze rozbudowany system komunikacji drogowej. Głównym szlakiem komunikacyjnym na terenie gminy jest droga ekspresowa S1 relacji Pyrzowice – Cieszyn – Boguszowice – granica państwa (Czechy), droga krajowa 78 relacji granica państwa (Czechy) – Tarnowskie

Góry - Chmielnik oraz droga wojewódzka 913 relacji Pyrzowice Lotnisko – Pomłynie - Sarnów, a w odległości 13 km przebiega droga krajowa relacji Bielsko-Biała - Wadowice - Kraków.

Łączna długość dróg publicznych na terenie gminy Ożarówice wynosi 87 km w tym drogi:

- krajowe – 12 km,
- wojewódzkie – 4 km,
- powiatowe – 39 km,
- gminne – 32 km.

Przyjęto następujący procentowy udział pojazdów dla poszczególnych typów dróg:

- dla drogi ekspresowej: osobowe 62,51%, dostawcze 9,28%, ciężarowe 26,90%, autobusy 1,29%, motocykle 0,02%,
- dla dróg wojewódzkich: osobowe 73,6%, dostawcze 8,55%, ciężarowe 16,90%, autobusy 0,70%, motocykle 0,25%,
- dla dróg powiatowych i gminnych: osobowe 82,61%, dostawcze 13,20%, ciężarowe 2,61%, autobusy 1,29%, motocykle 0,19%.

Przyjęte natężenie ruchu dla dróg:

- krajowych – 24126 [poj/dobę],
- wojewódzkich – 6761 [poj/dobę],
- powiatowych - 5988 [poj/dobę],
- gminnych – 724 [poj/dobę].

Na podstawie danych dotyczących natężenia ruchu oraz udziału poszczególnych typów pojazdów w tym ruchu (raport „Generalny pomiar ruchu 2005 – Synteza wyników” na zlecenie Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad oraz opracowania Ministerstwa Środowiska „Wskazówki dla wojewódzkich inwentaryzacji emisji na potrzeby ocen bieżących i programów ochrony powietrza” oszacowano wielkość emisji komunikacyjnej. Wyniki przedstawiono w poniższych tabelach. Wyniki przedstawiono w poniższych tabelach oraz rysunkach.

Tabela 13 Roczna emisja substancji szkodliwych do atmosfery ze środków transportu na terenie gminy Ożarówice [kg/rok] w 2008 roku

rodzaj drogi	rodzaj pojazdu	śr. prędkość [km/h]	CO	C6H6	HC	HCal	HCar	NOx	TSP	SOx	Pb
krajowe	osobowe	70	141806	1192	20518	14363	4309	42487	719	2061	19
	dostawcze	60	21653	143	3218	2253	676	10023	1189	1398	1
	ciężarowe	50	57421	684	36059	25241	7572	146147	10327	12298	0
	autokary	60	2716	28	1472	1031	309	9426	499	712	0
	motocykle	60	404	2	43	30	9	4	0	0	0
wojewódzkie	osobowe	50	22425	196	3380	2366	710	4932	106	257	3
	dostawcze	45	2124	17	366	256	77	883	109	129	0
	ciężarowe	40	3925	56	2997	2098	629	8546	768	708	0
	autokary	40	225	3	136	95	28	676	39	48	0
	motocykle	45	464	3	60	42	13	4	0	0	0
powiatowe	osobowe	45	226890	2012	34860	24402	7321	48328	1043	2602	26
	dostawcze	40	28524	222	4920	3444	1033	11862	1465	1734	2
	ciężarowe	40	5226	74	3991	2794	838	11378	1023	942	0
	autobusy	30	6127	31	1617	1132	340	14791	669	859	0
	motocykle	40	3338	24	455	318	95	24	0	2	0
gminne	osobowe	40	23336	210	3669	2568	770	4836	102	271	3
	dostawcze	40	2915	24	531	372	112	1214	143	181	0

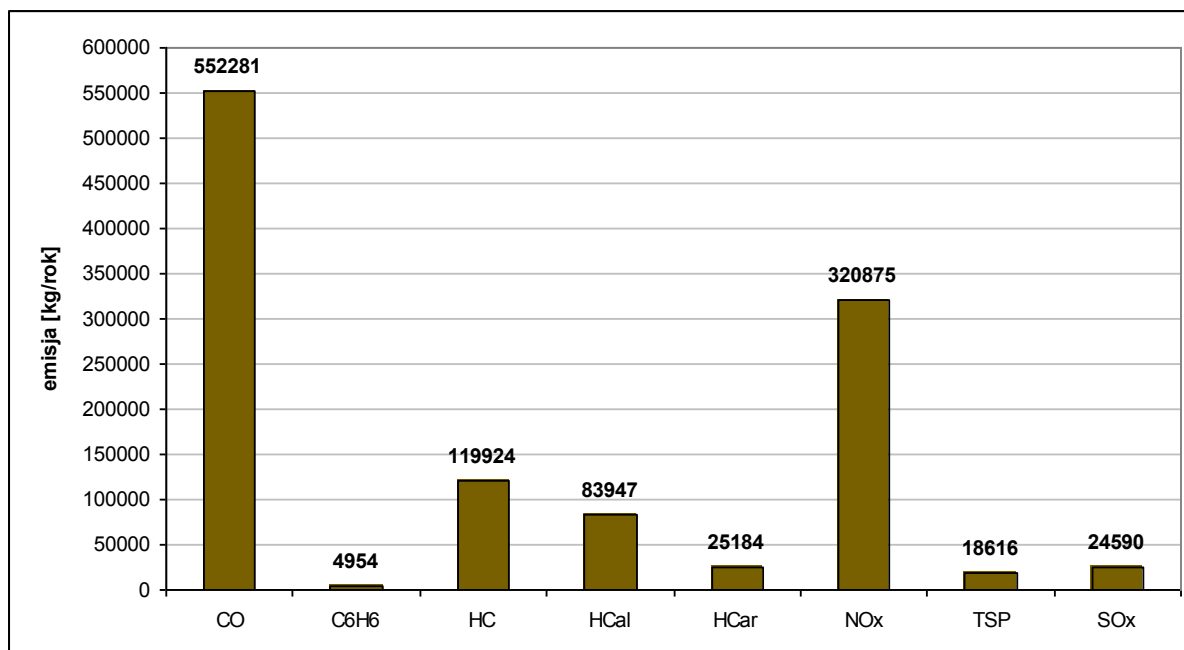
	ciężarowe	30	1671	26	1377	964	289	3642	340	293	0
	autobusy	25	676	4	191	134	40	1673	77	94	0
	motocykle	30	413	3	64	45	13	2	0	0	0
RAZEM		45,7	552281	4954	119924	83947	25184	320875	18616	24590	54

Źródło: analizy i opracowanie własne

Tabela 14 Roczna emisja dwutlenku węgla do atmosfery ze środków transportu na terenie gminy Ożarówice [kg/rok] w 2008 roku

rodzaj drogi	rodzaj pojazdu	natężenie ruchu [poj/rok]	śr. ilość spalonego paliwa [l/100km]	dł. odcinka drogi [km]	śr. ilość spalonego paliwa na danym odcinku drogi [l]	śr. wskaźnik emisji [kgCO ₂ /m ³]	roczna emisja CO ₂ [kg/rok]
krajowe	osobowe	5504624	6,5	12,0	0,8	2142	9197138
	dostawcze	817196	9,0	12,0	1,1	2457	2168537
	ciężarowe	2368811	30,0	12,0	3,6	2457	20953179
	autokary	113597	25,0	12,0	3,0	2457	837348
	motocykle	1761	3,5	12,0	0,4	2142	1584
wojewódzkie	osobowe	1816275	6,5	4,0	0,3	2142	1011545
	dostawcze	210994	9,0	4,0	0,4	2457	186633
	ciężarowe	417052	30,0	4,0	1,2	2457	1229670
	autokary	17274	25,0	4,0	1,0	2457	42444
	motocykle	6169	3,8	4,0	0,2	2142	2009
powiatowe	osobowe	1805290	7,0	39,0	2,73	2142	10556988
	dostawcze	290723	10,0	39,0	3,90	2457	2785866
	ciężarowe	57123	32,0	39,0	12,5	2457	1751615
	autobusy	28105	35,0	39,0	13,7	2457	942613
	motocykle	28105	4,1	39,0	1,6	2142	96264
gminne	osobowe	218293	7,5	32,0	2,4	2142	1122229
	dostawcze	35154	11,0	32,0	3,5	2457	304040
	ciężarowe	19027	35,0	32,0	11,2	2457	523599
	autobusy	3398	40,0	32,0	12,8	2142	93179
	motocykle	508	4,4	32,0	1,4	2142	1531
RAZEM							53 806 482

Źródło: analizy i opracowanie własne

Rysunek 19 Roczna emisja wybranych substancji szkodliwych do atmosfery ze środków transportu na terenie gminy Ożarówice w 2008 roku

Źródło: analizy i opracowanie własne

W poniższej tabeli zestawiono emisję liniową z transportu z niską emisji z zabudowań na terenie gminy Ożarówice.

Tabela 15 Emisja dwutlenku węgla do atmosfery ze środków transportu i niskiej emisji w 2008 roku na terenie gminy Ożarówice [Mg/rok]

Lp.	substancja	jednostka	Rodzaj emisji		Razem
			Niska	Liniowa	
1	SO ₂	Mg/rok	133,8	24,6	158,4
2	NO _x	Mg/rok	14,4	320,9	335,3
3	CO	Mg/rok	1 023,2	552,3	1 575,5
4	CO ₂	Mg/rok	20 196,1	53 806,5	74 002,6
5	pył	Mg/rok	247,9	18,6	266,5

Źródło: analizy własne

W porównaniu do źródeł energii na terenie gminy Ożarówice pojazdy samochodowe na wszystkich rodzajach dróg w ciągu roku wprowadzają do atmosfery niższe wartości zanieczyszczeń (wyjątek stanowi emisja tlenków azotu oraz dwutlenku węgla), jednak lokalizacja transportu w częściach gminy o dużym zagęszczeniu zabudowy mieszkaniowej sprawia, że emisja ze spalin samochodowych jest poważnym problemem. Obecność spalin samochodowych najdotkliwiej odczuwany jest w letnie, słoneczne dni, ponieważ oprócz toksycznych spalin tworzy się bardzo szkodliwa dla zdrowia, przypowierzchniowa warstwa ozonu pochodzenia fotochemicznego.

5.2.1.7 Emisja niezorganizowana

Do emisji niezorganizowanej zaliczyć można emisję zanieczyszczeń wprowadzanych do powietrza z obiektów powierzchniowych takich jak wysypiska śmieci, oczyszczalnie ścieków, jak również emisję zanieczyszczeń wprowadzanych do powietrza bez pośrednictwa przeznaczonych do tego celu środków technicznych np. spawanie czy lakierowanie wykonywane poza obrębem warsztatu czy spalanie na powierzchni ziemi jak wypalanie traw, itp.

5.2.1.8 Ocena stanu jakości powietrza

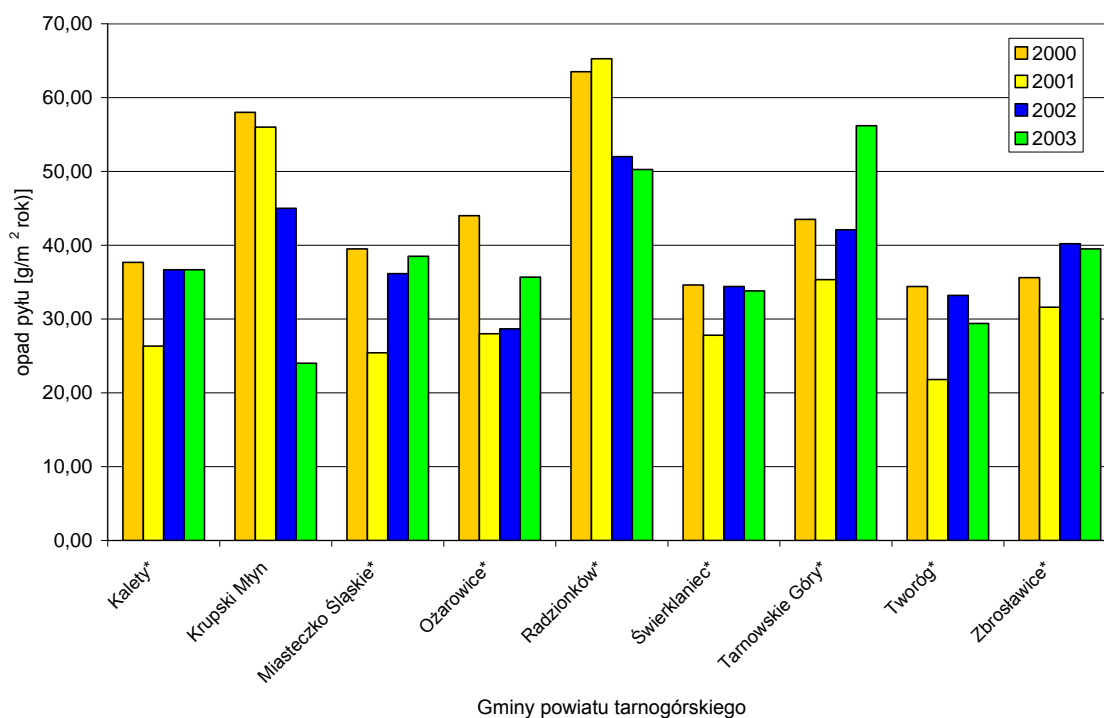
Jednym z elementów mających istotny wpływ na stan jakości powietrza są warunki klimatyczne obszaru, a w szczególności warunki anemologiczne (kierunek i prędkość wiatru). Według podziału rolniczoklimatycznego R. Gumińskiego charakteryzowany obszar leży w regionie klimatycznym Wyżyny Krakowsko – Częstochowskiej (Atlas Hydrologiczny Polski, IMGW 1987).

Klimat charakteryzuje się następującymi parametrami:

- średnia roczna suma opadów: 707 mm/rok, przy czym dla lat suchych średnie opady wynoszą 531 mm, natomiast dla lat mokrych 935 mm,
- średnia suma opadów półrocza zimowego wynosi 240 mm, natomiast dla półrocza letniego ma wartość 467 mm,
- średnioroczna temperatura powietrza wynosi 7,5°C,
- średnia temperatura półrocza zimowego wynosi 5°C,
- średnia temperatura półrocza letniego wynosi 12°C,
- średni czas trwania okresu wegetacyjnego wynosi 210 - 220 dni
- główne kierunki wiatru: zachodnie i południowo - zachodnie.

Rzeczywisty stan zanieczyszczenia atmosfery badany jest przez służby sanitarno – epidemiologiczne. Na terenie gminy Ożarowice w 2003 roku były zlokalizowane trzy stanowiska pomiaru opadu pyłu oraz metali (dwa były zlokalizowane w Pyrzycach, a jedno w Tąpkowicach). Łącznie w 9 gminach powiatu tarnogórskiego zlokalizowanych było 53 stanowisk pomiaru pyłu oraz metali. W 2004 roku zaprzestano monitoringu opadu pyłu na terenie gmin powiatu tarnogórskiego. Obecnie na jedynej stacji w powiecie tarnogórskim objętej monitoringiem służb sanitarno – epidemiologicznej zlokalizowanej w Miasteczku Śląskim przy ul. Norwida bada się stężenia pyłu zawieszonego PM10, B(a)P (poniższa tabela) oraz metali (Pb, Cu, Cd, Mn, Cr, Ni i As). Na stacji tej nie odnotowano przekroczenie rocznego PM10 oraz ilości przekroczeń w odniesieniu do pomiarów 24 – godzinnych. W przypadku B(a)P średnioroczne stężenia uzyskane na podstawie pomiarów są równe wartościom dopuszczalnym.

Na podstawie danych Wojewódzkiej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Katowicach z lat 2000 – 2003 przedstawiono roczny poziom opadu pyłu w poszczególnych gminach powiatu tarnogórskiego. Najwyższy poziom opadu pyłu dla średniej z lat 2001-2003 roku obserwuje się w gminie Radzionków, a najniższy – w Tworóg. Przy założeniu, że dopuszczalna wartość opadu pyłu wynosi 200 g/(m²rok) można stwierdzić, że powietrze atmosferyczne na terenie gmin powiatu tarnogórskiego w zakresie opadu pyłu nie jest ponadnormatywnie skażone.

Rysunek 20 Opad pyłu w sezonie grzewczym w poszczególnych gminach powiatu tarnogórskiego w latach 2000 – 2003

* uśredniona wartość dla całej gminy/miasta

Źródło: Dane Wojewódzkiej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej

Tabela 16 Średnie stężenie pyłu zawieszonego PM₁₀ na terenie Miasta Miasteczko Śląskie [kg/rok] w latach 2006 - 2008 roku

Rok badań	Stężenie średnie roczne	Częstość przekraczania wartości dopuszczalnej 24-godzinnej	
	µg/m ³	Liczba dni	% czasu w roku
2008	13	4	1,1
Poziom dopuszczalny	40	35	9,6

Źródło: Dane Wojewódzkiej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej - <http://www.wsse.katowice.pl>

Tabela 17 Średnie stężenie pyłu zawieszonego B(a)P na terenie Miasta Miasteczko Śląskie [kg/rok] w latach 2006 - 2008 roku

Rok badań	Stężenie średnie roczne ng/m ³
2008	1,0
Poziom dopuszczalny	1,0

Źródło: Dane Wojewódzkiej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej - <http://www.wsse.katowice.pl>

5.2.2 Identyfikacja potrzeb

Na podstawie identyfikacji stanu istniejącego, zmian ustawodawstwa unijnego i krajowego podejmowane działania w zakresie ochrony powietrza na terenie gminy Ożarowice powinny być realizowane poprzez:

- ograniczenie niskiej emisji przez zmniejszenie zapotrzebowania na energię cieplną poprzez:
  - kontynuacja wdrażania Programu Ograniczenia Niskiej Emisji dla gminy Ożarowice,
  - wykonanie „Założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe gminy Ożarowice” (do końca 2012 roku),
  - termomodernizacja budynków użyteczności publicznej,
  - prowadzenie edukacji ekologicznej młodzieży i dorosłych w zakresie ochrony powietrza.
- kontynuację zadań z zakresu poprawy warunków ruchu drogowego i ograniczenia emisji ze źródeł liniowych:
  - modernizacja i rozbudowa dróg gminnych (w tym przebudowa dróg w ramach Narodowego Programu Przebudowy Dróg Lokalnych),
  - modernizacja i rozbudowa układu komunikacyjnego dróg pozagminnych.

Ponadto należy monitorować dyrektywy unijne i przepisy, które weszły w życie w ostatnim czasie lub mają wejść w życie:

- Ustawa o efektywności energetycznej np. w zakresie funkcjonowania systemu tzw. białych certyfikatów wdrażanych - prace nad ustawą prowadzi Ministerstwo Gospodarki - Departament Energetyki - <http://www.mg.gov.pl>). Przewidywany data wejścia ustawy – 1 styczeń 2010r.,
- znowelizowanej Ustawy Prawo budowlane wzbogaconej o przepisy dotyczące nadawania certyfikatów energetycznych budynków (przepisy weszły w życie od 1 stycznia 2009r. – więcej informacji na stronie ministerstwa infrastruktury - <http://www.mi.gov.pl>),
- stosowanie w urzędzie gminy Ożarowice w uzasadnionych przypadkach w procedurze zamówień publicznych kryterium tzw. zielonych zamówień publicznych. Katalog kryteriów środowiskowych dla produktów zużywających energię możliwych do wykorzystania przez gminę przy formułowaniu specyfikacji na potrzeby zamówień publicznych jest do pobrania na stronie: http://www.kape.gov.pl/glp/Kryteria_srod.pdf lub <http://uzp.gov.pl>.
- propozycje działań w zakresie poprawy efektywności energetycznej w budynkach gminnych (zgodnie z projektowaną ustawą o efektywności o efektywności energetycznej - www.mg.gov.pl).

5.2.3 Cele i zadania środowiskowe do roku 2012 i do roku 2016

Cel	Cele długoterminowe do roku 2016	Cel	Cele krótkoterminowe do roku 2012	Zadanie	Zadanie	Jednostka odpowiedzialna
OA.1	Poprawa jakości powietrza i obniżenie poziomu substancji szkodliwych w powietrzu oraz utrzymanie tego stanu	OA.1.1	Poprawa jakości powietrza poprzez ograniczenie emisji z procesów spalania paliw do celów grzewczych, ograniczenie niskiej emisji, zastosowanie odnawialnych źródeł energii oraz zmniejszenie zapotrzebowania na energię cieplną	OA.1.1.1	Kontynuacja wdrażania programu ograniczenia niskiej emisji na terenie gminy Ożarówice	Gmina Ożarówice
				OA.1.1.2	Wykonanie „Założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe gminy Ożarówice”	Gmina Ożarówice
				OA.1.1.3	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej	Gmina Ożarówice, Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Pyrzowice
				OA.1.1.4	Prowadzenie edukacji ekologicznej młodzieży i dorosłych w zakresie ochrony powietrza	Gmina Ożarówice
		OA.1.2	Poprawa warunków ruchu drogowego i ograniczenie emisji ze źródeł liniowych	OA.1.2.1	Modernizacja i rozbudowa dróg gminnych	Gmina Ożarówice
				OA.1.2.2	Modernizacja i rozbudowa układu komunikacyjnego dróg pozagminnych	Starostwo Powiatowe, urząd marszałkowski województwa śląskiego, GDDKiA

5.2.4 Harmonogram zadań

L.P.	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane efekty ekologiczne	Planowane koszty ogółem [PLN]	Partnerzy
ZADANIA WŁASNE							
OA.1.1.1	Kontynuacja wdrażania programu ograniczenia niskiej emisji na terenie gminy Ożarówice	2009	2012	Gmina Ożarówice	Ograniczenie emisji pyłowej i gazowej	9.583.000 ¹⁵	Właściciele posesji, WFOŚiGW w Katowicach
OA.1.1.2	Wykonanie „Założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe gminy Ożarówice”	2012	2012	Gmina Ożarówice	Obniżenie zapotrzebowania na energię cieplną. Ograniczenie emisji pyłowej i gazowej	20.000 ¹⁶	-
OA.1.1.3	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej	2009	2018	Gmina Ożarówice	Obniżenie zapotrzebowania na energię cieplną. Ograniczenie emisji pyłowej i gazowej	5.100.000 ¹⁷	WFOŚiGW w Katowicach, Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Pyrzowice
OA.1.1.4	Prowadzenie edukacji ekologicznej młodzieży i dorosłych w zakresie ochrony powietrza	2009	2018	Gmina Ożarówice	-	50.000 ⁵	Organizacje pozarządowe
OA.1.2.1	Modernizacja i rozbudowa dróg gminnych	2009	2018	Gmina Ożarówice	Ograniczenie emisji ze źródeł komunikacyjnych	5.000.000 ¹⁸	-
ZADANIA KOORDYNOWANE							
OA.1.2.2	Modernizacja i rozbudowa układu komunikacyjnego dróg pozagminnych	2009	2018	Starostwo powiatowe, urząd marszałkowski województwa śląskiego, GDDKiA	Ograniczenie emisji ze źródeł komunikacyjnych	Brak danych	-
RAZEM ZADANIA WŁASNE						19.753.000	
RAZEM ZADANIA KOORDYNOWANE						-	

¹⁵ Nakłady inwestycyjne określone w Programie Ograniczenia Niskiej Emisji dla gminy Ożarówice (założono, że przedsięwzięcie było częściowo realizowane w latach 2007-2008r.).

¹⁶ Konieczność realizacji zadania wynika z Ustawy Prawo energetyczne (własna wycena kosztów wykonawcy opracowania)

¹⁷ Zadanie określone w Wieloletnim Planie Inwestycyjnym – pozycja 3, 5-11 (przyjęto, że koszt termomodernizacji budynku stanowi 25% kosztów remontu budynków)

¹⁸ Zadanie określone w Wieloletnim Planie Inwestycyjnym – pozycja 13 i 15 (przyjęto koszt bieżących remontów dróg gminnych w wysokości 500 tys. zł rocznie). W ramach Narodowego Programu Przebudowy Dróg Lokalnych w 2008r. przewiduje się realizację inwestycji na kwotę 792, 5 tys. zł

⁵ Kalkulacja własna

5.2.5 Wnioski

Zakres działań, które powinny zapewnić jak najlepszą jakość powietrza i doprowadzić do obniżenia stanu zanieczyszczenia powietrza obejmuje zadania krótkoterminowe i długoterminowe.

Na terenie gminy Ożarowice przyjęto do realizacji zadanie długoterminowe pn.: „Poprawa jakości powietrza i obniżenie poziomu substancji szkodliwych w powietrzu oraz utrzymanie tego stanu”.

W ramach realizacji pierwszego z czterech zadań krótkoterminowych w zakresie ochrony powietrza na terenie gminy Ożarowice „poprawa jakości powietrza poprzez ograniczenie emisji z procesów spalania paliw do celów grzewczych, ograniczenie niskiej emisji oraz zmniejszenie zapotrzebowania na energię cieplną” przyjmuje się realizację następujących zadań szczegółowych:

- kontynuacja wdrażania programu ograniczenia niskiej emisji na terenie gminy Ożarowice,
- wykonanie „Założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe gminy Ożarowice” (do końca 2012 roku),
- termomodernizacja budynków użyteczności publicznej,
- prowadzenie edukacji ekologicznej młodzieży i dorosłych w zakresie ochrony powietrza.

Na cel krótkoterminowy: „Poprawa warunków ruchu drogowego i ograniczenie emisji ze źródeł liniowych” składają się następujące zadania:

- modernizacja i rozbudowa dróg gminnych,
- modernizacja i rozbudowa układu komunikacyjnego dróg pozagminnych.

Przewidziane do opracowania Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe zgodnie z Ustawą z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz. U. nr 54, poz. 348 wraz z późniejszymi zmianami) przypisują gminie szereg zadań koordynowanych w tym:

- ocena planów rozwojowych przedsiębiorstw energetycznych i egzekwowanie wpisania zadań wynikających z planu inwestycyjnego gminy w tych planach zgodnie z Założeniami do planu zaopatrzenia gminy w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe,
- współpraca między gminami w zakresie poszczególnych systemów energetycznych,
- racjonalizacja użytkowania energii.

Wykonanie „Założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe gminy Ożarowice” powinny zostać opracowane do końca 2012 roku i uwzględniać poza ww. zadaniami propozycje działań w zakresie poprawy efektywności energetycznej w budynkach gminnych. Stosowne zapisy znajdują się w projektowanej ustawie o efektywności energetycznej. W Ustawie tej wprowadza się również system tzw. białych certyfikatów.

Należy również monitorować inne dyrektywy unijne i przepisy, które mają wejść lub weszły w życie ostatnim czasie w zakresie:

- znowelizowanej Ustawy Prawo budowlane wzbogaconej o przepisy dotyczące nadawania certyfikatów energetycznych budynków (obowiązuje od 1 stycznia 2009r.),
- stosowania w Urzędzie Gminy Ożarowice w uzasadnionych przypadkach w procedurze zamówień publicznych kryterium tzw. zielonych zamówień publicznych.

5.3 Gospodarowanie odpadami

Biorąc pod uwagę monitoring osiągniętych celów poczyniony w trakcie opracowywania Sprawozdań z Realizacji Planu Gospodarki Odpadami za lata 2006 - 2008 wynika, iż bardzo mała ilość zaplanowanych zadań i zamierzeń została zrealizowana.

W wyniku analiz niezbędnych do wykonania niniejszego opracowania można stwierdzić, iż najważniejszymi zadaniami do zrealizowania w najbliższym czasie są:

- objęcie 100% gospodarstw domowych zorganizowanym systemem gospodarki odpadami komunalnymi w tym selektywną zbiórką odpadów;
- kontynuowanie kontroli i egzekwowanie od mieszkańców systematycznego wywozu odpadów komunalnych;
- zintensyfikowanie selektywnej zbiórki odpadów,
- zintensyfikowanie działań edukacyjnych w przedmiotowym zakresie tak, aby ilość odpadów deponowanych na składowisku malała przy jednoczesnym wzroście odpadów przeznaczonych do odzysku.

5.3.1 Charakterystyka i ocena stanu aktualnego

W chwili obecnej na terenie Gminy Ożarówce funkcjonuje system gospodarki odpadami komunalnymi, który jest w stanie objąć swym zasięgiem wszystkie gospodarstwa domowe, położone na terenie gminy.

Według stanu na 31 grudnia 2008 około 84% mieszkańców objętych jest zorganizowanym systemem wywozu odpadów komunalnych.

- ilość gospodarstw domowych na terenie Gminy Ożarówce – 1777,
- ilość zawartych umów na odbiór odpadów komunalnych – 1500.

Władze Gminy w celu objęcia wszystkich 100% mieszkańców zorganizowanym wywozem odpadów planują okresowo przeprowadzać na terenie gminy kontrole na terenie nieruchomości prywatnych w każdym sołectwie. Kontrole dotyczyć powinny:

- posiadania przez właścicieli nieruchomości umów na wywóz odpadów komunalnych oraz nieczystości ciekłych,
- rachunków potwierdzających częstotliwość wywozu odpadów komunalnych oraz nieczystości ciekłych.

Wywóz zmieszanych odpadów komunalnych jest prowadzony według wcześniej określonego harmonogramu z częstotliwością, 1 raz na miesiąc.

Odpady komunalne gromadzone są w następujących pojemnikach:

- 110 l;
- 1100 l
- kosze uliczne 30 l.

5.3.1.1 Odpady zmieszane

Ilości odpadów komunalnych zebranych na terenie gminy w okresie 2004 – 2008 przedstawiają się następująco.

Tabela 18 Zestawienie ilości zebranych odpadów komunalnych [Mg/rok] na terenie Gminy Ożarówce w okresie 2004 – 2008 rok

Rok	Wytworzona ilość odpadów komunalnych	Ilość odpadów komunalnych zebranych ogółem	W tym	
			zmieszane	segregowane
2004	1213	680,0	680,0	-
2005	1226	665,58	665,58	-
2006	1239	923,32	702,3	227,02
2007	1279		b.d	280,0
2008	1047*		b.d	358,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Ożarówce, 2009

*obliczenia wykonane na podstawie Zaktualizowanego Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Śląskiego, 2009

Z danych zestawionych w tabeli powyżej wynika, że w 2006 roku część odpadów (około 300 Mg) nie jest zbierana, mimo, iż mieszkańcy mają zawarte umowy na odbiór odpadów to nie oddają ich. Odpady te w sposób niekontrolowany trafiają do środowiska. Dzieje się tak z powodu ubożenia społeczeństwa, mieszkańcy palą odpady w domowych kotłowniach lub porzucają je w przydrożnych rowach i zagajnikach. Problem ten jest o tyle ważny, iż miejsca głównie narażone na powstawianie dzikich wysypisk to lasy i tereny rekreacyjne, doliny potoków, miejsca często odwiedzane przez turystów oraz mieszkańców gminy. Urząd Gminy Ożarówce na bieżąco przeprowadza inwentaryzację nielegalnych „dzikich” wysypisk odpadów. Wszystkie zinwentaryzowane wysypiska są przez Zakład Gospodarki Komunalnej w Ożarowicach likwidowane, a odpady przekazane do unieszkodliwienia i odzysku.

Jednocześnie prowadzona jest kampania informacyjna wśród dzieci i młodzieży w szkołach i przedszkolach o szkodliwości pozostawiania odpadów w lasach i zagajnikach po turystycznych biwakach i piknikach. Urząd Gminy Ożarówce w latach 2007-2008 rozpropagował wśród mieszkańców gminy ulotki promujące selektywną zbiórkę odpadów. W lokalnej gazecie „Nasze Gminne sprawy” drukowane są cykliczne artykuły

promujące właściwe i zgodne z Regulaminem Utrzymania Czystości i Porządku w Gminie przyjętym Uchwałą Nr VI / 63 / 2007 Rady Gminy Ożarowice z dnia 13 kwietnia 2007 roku w sprawie: Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Ożarowice postępowanie z odpadami komunalnymi. Bieżące informacje podawane są również na Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Gminy. W zakresie edukacji ekologicznej Gmina Ożarowice organizuje corocznie sprzątanie terenów publicznych w ramach Dnia Ziemi i akcji Sprzątanie Świata. Wiele dodatkowych akcji i jest bezpośrednio organizowanych przez szkoły i przedszkola, są to głównie konkursy rysunkowe, wiedzy ekologicznej czy piosenki ekologicznej.

5.3.1.2 Odpady zbierane selektywnie

Na całym terenie Gminy Ożarowice obowiązuje system segregacji odpadów. Segregacji odpadów prowadzona jest systemem pojemnikowym, na całym terenie Gminy rozstawionych jest 35 gniazd. Odpady zmieszane, pozostające po częściowej segregacji prowadzonej „u źródła” zbiera się w oddzielnych pojemnikach, wśród których dominują typy: SM – 110, PA 1,1 oraz kontenery KP-7 o pojemności 7,0 m³.

Aktualnie zbiera się

- plastik
- szkło,

Do 2007 roku zbiórka obejmowała również papier, jednak władze Gminy podjęły decyzję o zaprzestaniu ze. Poza selektywną zbiórką odpadów opakowaniowych (prowadzoną w sposób systematyczny z częstotliwością, co najmniej 1 raz na miesiąc) jest prowadzona również zbiórka innych odpadów selektywnie zbieranych (z różną częstotliwością). Mieszkańcy zobowiązani są do składowania w wydzielonych na posesjach miejscach odpady takie jak:

- odpady ulegające biodegradacji;
- odpady wielkogabarytowe;
- odpady budowlane;
- odpady niebezpieczne;
- zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny pochodzący z gospodarstw domowych.

które winny być wywiezione przez podmiot posiadający zezwolenie w przedmiotowym zakresie. Wywóz każdego z wymienionych rodzajów odpadów prowadzony jest według wcześniej ustalonego harmonogramu.

- na terenie Gminy Ożarowice dwa razy w roku w miesiącach wiosennych i jesiennych organizowana jest zbiórka odpadów wielkogabarytowych, mieszkańcy mogą w tych dniach wystawiać przed posesjami odpadów tego typu i firmy uprawnione do wywozu odpadów odbierają je
- w okresie październik listopad corocznie przeprowadzane są dodatkowe zbiórki odpadów w rejonie cmentarzy
- w zakresie odbioru **odpadów biodegradowalnych** gmina Ożarowice propaguje własne zagospodarowanie tych odpadów w przydomowych ogródkach
- W zakresie zbiórki **zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego** – firma REMONDIS utworzyła punkt zbiórki przy ulicy Staszica 1 na terenie Zakładu Gospodarki Komunalnej w Ożarowicach. W punkcie tym przyjmowane są również świetlówki i akumulatory. Niezależnie od tego zawsze w punktach sprzedaży sprzętu RTV i AGD istnieje możliwość nieodpłatnego przyjęcia zużytego sprzętu w zamian za kupowany nowy sprzęt,
- W zakresie selektywnej zbiórki **baterii** – firma REMONDIS dwa razy w roku organizuje zbiórki w szkołach i przedszkolach,
- w zakresie zbierania wyrobów zawierających **azbest** aktualnie przeprowadzana jest inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Ożarowice. Planuje się do końca roku opracowanie „Planu Usuwania wyrobów zawierających azbest” i od 2010 roku rozpocznie się likwidacja i usuwanie wyrobów zawierających azbest z obszaru Gminy,

Zgodnie z danymi przekazanymi przez Urząd Gminy w kolejnych latach w wyniku selektywnej zbiórki zostały zebrane następujące ilości odpadów.

Tabela 19 Zestawienie ilości odpadów komunalnych [Mg/rok] zebranych selektywnie na terenie Gminy Ożarowice w okresie 2006 – 2008 rok

Odpady zbierane selektywnie	2006	2007	2008
Papier i tektura	-	26,21	-
Szkló	61,20	49,32	74,80
Tworzywa sztuczne	8,65	16,55	19,12
Wielkogabarytowe	157,17	187,92	257,30
Inne odpady nieulegające biodegradacji	-	-	6,78
SUMA	227,02	280,0	358,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Ożarówice, 2009

Na terenie gminy Ożarówice nie znajduje się żadna instalacja unieszkodliwiania lub odzysku odpadów.

Pozwolenie na wywóz odpadów komunalnych stałych posiada:

- Alba Ekoserwis Sp. Z o.o. Radzionków ul. Sikorskiego 5,
- REMONDIS Sp.z o.o. Tarnowskie Góry ul. Nakielska 1.

Odpady powstające na terenie Gminy Ożarówice unieszkodliwiane są poza terenem gminy, wszystkie odpady wywożone są na składowisko w Wojkowicach zarządzane przez Spółkę z o.o. „Recykling Wojkowice” i na składowisko administrowane przez Spółkę REMONDIS

Pozwolenie na wywóz odpadów komunalnych ciekłych posiada:

- 'Remondis ' ul. Nakielska 1- 3, 42 – 600 Tarnowskie Góry,
- Usługi Asenizacyjne M. Małota ul. Buczka 2 42 – 460 Boguchwałowice,
- WPTUHPH A. Frączek ul. Stawowa 10 41 – 625 Ożarówice,
- Firma Usługowo – Handlowa I. Skupień ul. Niepieńko 27 42 – 504 Będzin,
- Zakład Usługowo Produkcyjno Handlowy, Celiny ul. Męczenników 10,
- GZGWik ul. Wolności 133 42 – 460 Mierzęcice.

5.3.1.3 Prognoza wytwarzania odpadów

Biorąc pod uwagę następujące dane:

- Zmiana danych dotyczących prognozy liczby ludności w Gminie Ożarówice w latach 2009 – 2016
- Zmiana wskaźników wytwarzania odpadów oraz zmiana uśrednionego składu morfologicznego zmieszanych odpadów komunalnych wytwarzanych na terenach wiejskich, zawartych w „Krajowym Planie Gospodarki Odpadami 2010” przyjętym do realizacji w 2006 roku oraz w aktualizacji Planu Gospodarki Odpadami dla województwa śląskiego zatwierdzonego w 2009 roku
- Zgodnie z KPGO 2010 wskaźnik zawartości odpadów biodegradowalnych w całym strumieniu odpadów komunalnych z gospodarstw domowych dla terenów wiejskich wynosi 36%, natomiast z odpadów z obiektów infrastruktury 40%
- Przyjmuje się wskaźniki dla odpadów:
  - odpady z ogrodów i parków 3 kg/M/rok
  - odpady z targowisk 3 kg/M/rok
  - odpady z czyszczenia ulic i placów 2 kg/M/rok
  - odpady wielkogabarytowe 10 kg/M/rok
  - odpady remontowo – budowlane 17 kg/M/rok
- Przyjmuje się, że w kolejnych latach nie będą następowały istotne zmiany składu morfologicznego wytwarzanych odpadów komunalnych
- Przyjmuje się wzrost jednostkowego wskaźnika wytwarzanych odpadów na poziomie 5% w okresach 5-letnich (czyli 1% w skali roku)

W ramach niniejszej aktualizacji POŚ oszacowano ilości wytwarzanych odpadów na terenie Gminy Ożarówice w latach 2009 – 2016.

Tabela 20 Zakładane zmiany wskaźników generowania odpadów komunalnych z gospodarstw domowych w okresie perspektywicznym 2009 – 2016 rok

Szacowany wzrost wskaźników w kolejnych latach		0%	1%	2%	3%	4%	5%	6%	7%
Nazwa strumienia odpadów	% udział	Ilość odpadów wytwarzanych przez mieszkańca gminy [kg/M/rok]							
		2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Odpady kuchenne podlegające biodegradacji	18	25,7	25,96	26,22	26,48	26,75	27,02	27,29	27,56
Odpady zielone	4	5,71	5,77	5,83	5,89	5,94	6	6,06	6,12
Papier i tektura	12	17,14	17,31	17,48	17,66	17,83	18,01	18,19	18,37
drewno	2	2,86	2,88	2,91	2,94	2,97	3	3,03	3,06
opakowania wielomateriałowe	3	4,28	4,33	4,37	4,41	4,46	4,5	4,55	4,59
tworzywa sztuczne	12	17,14	17,31	17,48	17,66	17,83	18,01	18,19	18,37
szkło	8	11,42	11,54	11,65	11,77	11,89	12,01	12,13	12,25
metal	5	7,14	7,21	7,28	7,36	7,43	7,5	7,58	7,66
odzież i tekstylia	1	1,43	1,44	1,46	1,47	1,49	1,5	1,52	1,53
odpady mineralne	34	48,55	49,04	49,53	50,02	50,52	51,03	51,54	52,05
odpady niebezpieczne	1	1,43	1,44	1,46	1,47	1,49	1,5	1,52	1,53
RAZEM	100	142,8	144,23	145,67	147,13	148,6	150,08	151,59	153,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2010” załącznik do Uchwały Nr 233 Rady Ministrów z dnia 28 grudnia 2006 roku oraz aktualizacja Planu Gospodarki Odpadami dla województwa śląskiego

Tabela 21 Zakładane zmiany wskaźników generowania odpadów komunalnych z obiektów infrastruktury w okresie perspektywicznym 2009 – 2016 rok

Nazwa strumienia odpadów	Zawartość poszczególnych grup w całym strumieniu odpadów komunalnych [%]	Ilość odpadów wytwarzanych [kg/M/rok]							
		2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Odpady kuchenne podlegające biodegradacji	10	3,09	3,12	3,15	3,18	3,22	3,25	3,28	3,31
Odpady zielone	2	0,62	0,62	0,63	0,64	0,64	0,65	0,66	0,66
Papier i tektura	27	8,34	8,43	8,51	8,6	8,68	8,77	8,86	8,95
drewno	1	0,31	0,31	0,32	0,32	0,32	0,32	0,33	0,33
opakowania wielomateriałowe	18	5,56	5,62	5,67	5,73	5,79	5,85	5,91	5,96
tworzywa sztuczne	18	5,56	5,62	5,67	5,73	5,79	5,85	5,91	5,96
szkło	10	3,09	3,12	3,15	3,18	3,22	3,25	3,28	3,31
metal	5	1,55	1,56	1,58	1,59	1,61	1,62	1,64	1,66
odzież i tekstylia	3	0,93	0,94	0,95	0,96	0,96	0,97	0,98	0,99
odpady mineralne	5	1,55	1,56	1,58	1,59	1,61	1,62	1,64	1,66
odpady niebezpieczne	1	0,31	0,31	0,32	0,32	0,32	0,32	0,33	0,33
RAZEM	100	30,91	31,22	31,53	31,84	32,16	32,48	32,81	33,14

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2010” załącznik do Uchwały Nr 233 Rady Ministrów z dnia 28 grudnia 2006 roku oraz aktualizacja Planu Gospodarki Odpadami dla województwa śląskiego

Tabela 22 Zakładane zmiany wskaźników generowania innych rodzajów odpadów komunalnych w okresie perspektywnym 2009 – 2016 rok

Nazwa strumienia odpadów	Ilość odpadów wytwarzanych [kg/m/rok]							
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
odpady z ogrodów i parków	3,0	3,1	3,1	3,1	3,2	3,2	3,2	3,2
odpady z targowisk	3,0	3,1	3,1	3,1	3,2	3,2	3,2	3,2
odpady z czyszczenia ulic i placów	2,0	2,0	2,1	2,1	2,1	2,1	2,1	2,2
odpady wielkogabarytowe	10,1	10,2	10,3	10,4	10,5	10,6	10,7	10,8
RAZEM	18,2	18,4	18,5	18,7	18,9	19,1	19,3	19,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2010” załącznik do Uchwały Nr 233 Rady Ministrów z dnia 28 grudnia 2006 roku oraz aktualizacja Planu Gospodarki Odpadami dla województwa śląskiego

Tabela 23 Prognoza ilości odpadów komunalnych z gospodarstw domowych i obiektów infrastruktury wytwarzanych na terenie Gminy Ożarówice w okresie perspektywnym 2009 – 2016 rok

Nazwa strumienia odpadów	Prognozowane ilości wytwarzanych odpadów [Mg/rok]							
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Odpady kuchenne podlegające biodegradacji	157	159	161	163	165	167	169	172
Odpady zielone	35	35	35	36	36	37	37	38
Papier i tektura	139	141	143	144	146	148	150	151
drewno	17	17	18	18	18	18	19	19
opakowania wielomateriałowe	54	54	55	56	56	57	58	58
tworzywa sztuczne	124	125	127	129	130	132	133	135
szkło	79	80	81	82	83	84	85	86
metal	47	48	49	49	50	50	51	52
odzież i tekstylia	13	13	13	13	14	14	14	14
odpady mineralne	273	277	280	284	288	291	295	299
odpady niebezpieczne	9	10	10	10	12	13	13	14
odpady z ogrodów i parków	17	17	17	17	17	18	18	18
odpady z targowisk	17	17	17	17	17	18	18	18
odpady z czyszczenia ulic i placów	11	11	11	11	12	12	12	12
odpady wielkogabarytowe	55	56	57	57	58	59	59	60
SUMA	1047	1060	1074	1088	1103	1118	1132	1145

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2010” załącznik do Uchwały Nr 233 Rady Ministrów z dnia 28 grudnia 2006 roku oraz aktualizacja Planu Gospodarki Odpadami dla województwa śląskiego

5.3.2 Identyfikacja potrzeb

Gospodarka odpadami na obszarze Gminy Ożarówice powinna realizować następujące założenia:

- objęcie 100% mieszkańców zorganizowanym wywozem odpadów komunalnych,
- doskonalenie systemu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych, (zwiększenie ilości gniazd)
- redukcja strumienia odpadów komunalnych zmieszanych kierowanych na składowisko.

W związku z tym wzięto pod uwagę konieczność:

- rozwoju selektywnej zbiórki odpadów komunalnych, w oparciu o zbieranie selektywne „u źródła”,
- odzysku i unieszkodliwiania odpadów ulegających biodegradacji wydzielonych ze strumienia odpadów komunalnych,
- kontynuacji wydzielenia odpadów wielkogabarytowych ze strumienia odpadów komunalnych,

- kontynuacji wydzielenia odpadów budowlano - remontowych ze strumienia odpadów komunalnych,
- rozwoju wydzielenia odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych,
- rozwoju systemu selektywnej zbiórki odpadów opakowaniowych,

Zagadnienia dotyczące gospodarki odpadami zostaną opisane w dużo większym stopniu szczegółowości w Aktualizacji Planu Gospodarki Odpadami Gminy Ożarówice.

5.3.3 Cele i zadania środowiskowe do roku 2012 i do roku 2016

Cel	Cele długoterminowe do roku 2016	Cel	Cele krótkoterminowe do roku 2012	Zadanie	Zadanie	Jednostka odpowiedzialna
GO.1	Ograniczenie uciążliwości odpadów dla środowiska oraz zwiększenie ich gospodarczego wykorzystania	GO.1.1	Usystematyzowanie gospodarki odpadami	OG.1.1.1	Objęcie 100% mieszkańców zorganizowanym wywozem odpadów	Gmina Ożarówice
				GO.1.1.2	Dalsza likwidacja nielegalnych tzw. „dzikich” składowisk odpadów	Gmina Ożarówice
				GO.1.1.3	Upowszechnianie selektywnej zbiórki surowców wtórnych (zakup dodatkowych gniazd)	Gmina Ożarówice
				GO.1.1.4	Organizacja i rozwijanie systemu zbierania odpadów niebezpiecznych, wytwarzanych przez mieszkańców a wydzielanych z strumienia odpadów komunalnych	Gmina Ożarówice
		GO.1.2	Wzrost stopnia odzysku i recyklingu odpadów	GO.1.2.1	Opracowanie szczegółowej inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest i likwidacja odpadów zawierających azbest	Gmina Ożarówice
		GO.1.3	Ograniczenie uciążliwości odpadów dla środowiska	GO.1.3.1	Działalność edukacyjna w zakresie: selektywnego gromadzenia odpadów i ograniczania ich powstawania, w tym: <ul style="list-style-type: none"> • odpadów użytkowych (surowców wtórnych), • odpadów azbestowych, • odpadów biodegradowalnych, • odpadów niebezpiecznych. 	Gmina Ożarówice
				GO.1.3.2	Opracowanie aktualizacji PGO w cyklach czteroletnich i sprawozdań cyklach dwuletnich	Gmina Ożarówice
		GO.1.4	Podnoszenie świadomości mieszkańców i przedsiębiorców	GO.1.4.1	Promocja selektywnej zbiórki odpadów i organizacja akcji nt. szkodliwości nielegalnego pozbywania się odpadów	Gmina Ożarówice

5.3.4 Harmonogram zadań

L.P.	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane efekty ekologiczne	Planowane koszty ogółem (PLN)	Partnerzy
ZADANIA WŁASNE							
OG.1.1.1	Objęcie 100% mieszkańców zorganizowanym wywozem odpadów	2009	2010	Gmina Ożarowice	Usystematyzowanie gospodarki odpadami,	Koszty kontroli mieszkańców	Firmy zajmujące się wywozem odpadów
GO.1.1.2	Dalsza likwidacja nielegalnych tzw. „dzikich” składowisk odpadów	2009	2016	Gmina Ożarowice	Poprawa estetyki gminy	64.000 8.000/rok	Mieszkańcy, firmy zajmujące się wywozem odpadów
GO.1.1.3	Upowszechnianie selektywnej zbiórki surowców wtórnych (zakup dodatkowych gniazd)	2009	2011	Gmina Ożarowice	Usystematyzowanie gospodarki odpadami,	80.000	Firmy zajmujące się wywozem odpadów
GO.1.1.4	Organizacja i rozwijanie systemu zbierania odpadów niebezpiecznych, wytwarzanych przez mieszkańców a wydzielanych z strumienia odpadów komunalnych	2009	2016	Gmina Ożarowice	Usystematyzowanie gospodarki odpadami,	160.000	Mieszkańcy, firmy zajmujące się wywozem odpadów
GO.1.2.1	Opracowanie szczegółowej inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest i likwidacja odpadów zawierających azbest	2009	2016	Gmina Ożarowice	Poprawa bezpieczeństwa ekologicznego mieszkańców	30.000	Firmy zajmujące się wywozem odpadów
GO.1.3.1	Działalność edukacyjna w zakresie: selektywnego gromadzenia odpadów i ograniczania ich powstawania, w tym: <ul style="list-style-type: none"> • odpadów użytkowych (surowców wtórnych), • odpadów azbestowych, • odpadów biodegradowalnych, • odpadów niebezpiecznych. 	2009	2016	Gmina Ożarowice	Poprawa estetyki gminy	80.000 20.000/rok	Mieszkańcy, firmy zajmujące się wywozem odpadów
GO.1.3.2	Opracowanie aktualizacji PGO w cyklach czteroletnich i sprawozdań cyklach dwuletnich	2009	2016	Gmina Ożarowice	Usystematyzowanie gospodarki odpadami,	22.000	Firmy zajmujące się wywozem odpadów
GO.1.4.1	Promocja selektywnej zbiórki odpadów i organizacja akcji nt. szkodliwości nielegalnego pozbywania się odpadów	2009	2016	Gmina Ożarowice	poprawa bezpieczeństwa ekologicznego mieszkańców	40.000 5.000/rok	Firmy zajmujące się wywozem odpadów
RAZEM ZADANIA WŁASNE						476.000	

5.3.5 Wnioski

Realizacja zapisanych zadań będzie oznaczała dla środowiska gminy zasadniczą redukcję zagrożeń związanych z wytwarzaniem odpadów. Odnotuje się poprawę stanu środowiska, w szczególności w zakresie:

- Ograniczenia degradacji gleb i ich toksycznego skażenia, a także poprawy estetyki krajobrazu poprzez minimalizację powstawania nielegalnych składowisk (dzikie wysypiska)
- Zmniejszenia stopnia skażenia wód powierzchniowych i podziemnych w wyniku objęcia zorganizowanym zbieraniem całego strumienia odpadów komunalnych. Również wpłynie na to zaprzestanie składowania odpadów niebezpiecznych oraz wzrost poziomu odzyskiwanych surowców wtórnych.
- Ochrony zasobów surowców naturalnych w związku z rozbudową systemu selektywnej zbiórki odpadów i odzysku surowców wtórnych. Dotyczy to również zagospodarowania odpadów wielkogabarytowych i gruzu budowlanego.

Realizacja planów przy jednoczesnym objęciu odbiorem wszystkich wytwórców odpadów, doprowadzi do wyeliminowania przyczyn powstawania nielegalnych składowisk.

Wdrożenie zaproponowanych przedsięwzięć stanowi gwarancję, że nie wystąpią nowe zagrożenia lub uciążliwości dla środowiska związane z niekontrolowaną gospodarką odpadami.

5.4 Oddziaływanie hałasu

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 129 z 2006, poz. 902, jednolity tekst ze zmianami.) definiuje podstawowe pojęcia z zakresu ochrony przed hałasem jak:

- emisja, przez którą rozumie się wprowadzane bezpośrednio lub pośrednio, w wyniku działalności człowieka, do powietrza, wody, lub ziemi energii, takie jak hałas czy wibracje,
- hałas, przez który rozumie się dźwięki o częstotliwościach od 16 Hz do 16.000 Hz,
- poziom hałasu, przez który rozumie się równoważny poziom dźwięku A wyrażony w decybelach (dB).

Obiekty przemysłowe, ruch drogowy, kolejowy i lotniczy stanowią główne źródła emisji hałasu do środowiska, a tym samym kształtują klimat akustyczny w rejonie ich oddziaływania.

Ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska, w szczególności poprzez utrzymanie poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego lub, co najmniej na tym poziomie jak i na zmniejszaniu poziomu hałasu, co najmniej do dopuszczalnego, gdy nie jest on dotrzymany.

5.4.1 Charakterystyka i ocena stanu aktualnego

5.4.1.1 Hałas przemysłowy

Na terenie Gminy Ożarowice występują zakłady pracy i firmy o charakterze przemysłowym, rolniczym, podmioty gospodarcze oferujące usługi, jednostki handlu detalicznego oraz osoby fizyczne. Działalność tych podmiotów gospodarczych kształtuje klimat akustyczny terenów bezpośrednio z nimi sąsiadujących.

Na źródła hałasu przemysłowego składają się dźwięki powstające wewnątrz i na zewnątrz budynków produkcyjnych. Jest to emisja dźwięku o różnej częstotliwości oraz natężeniu. Źródła hałasu pochodzą przede wszystkim od maszyn i urządzeń produkcyjnych emitujących hałas przez ściany, stropy, okna i drzwi. Natomiast źródłem hałasu na zewnątrz budynków są zainstalowane tam maszyny i urządzenia. Ponadto do potencjalnych źródeł hałasu będą należeć także prowadzone prace dorywcze jak cięcia, kucia oraz odbywający się transport kołowy na drogach wewnętrznych zakładu.

5.4.1.2 Hałas drogowy

Pod pojęciem hałasu drogowego rozumie się hałas pochodzący od środków transportu poruszających się po wszelkiego rodzaju drogach niebędących drogami kolejowymi w tym po torach tramwajowych. Jest to hałas typu liniowego.

Na terenie gminy Ożarowice występuje dobrze rozbudowany system komunikacji drogowej. Głównym szlakiem komunikacyjnym na terenie gminy jest droga ekspresowa S1 relacji Pyrzowice – Cieszyn – Boguszowice – granica państwa (Czechy), droga krajowa 78 relacji granica państwa (Czechy) – Tarnowskie

Góry - Chmielnik oraz droga wojewódzka 913 relacji Pyrzowice Lotnisko – Pomłynie - Sarnów, a w odległości 13 km przebiega droga krajowa relacji Bielsko-Biała - Wadowice - Kraków.

Łączna długość dróg publicznych na terenie gminy Ożarowice wynosi 87 km w tym drogi:

- krajowe – 12 km,
- wojewódzkie – 4 km,
- powiatowe – 39 km,
- gminne – 32 km.

Drogi lokalne są dosyć wąskie i w okresach prac polowych narażone na zablokowanie przez przejeżdżające maszyny rolnicze oraz samochody ciężarowe. Dlatego istotnym elementem poprawy warunków ruchu lokalnego jest polepszenie parametrów technicznych poprzez poszerzenie jezdni, zniwelowanie zbyt dużych łuków jezdni, zapewnienie poboczy i chodników oraz parkingów w miejscach zainteresowania.

System komunikacji miejskiej oparty jest na autobusach (PKS i miejskie - MZKP i KZK GOP), dobrze rozwinięty, zapewniający połączenia z siedzibą powiatu Tarnowskimi Górami i sąsiednimi gminami oraz innymi miastami (Katowice, Będzin, Bytom, Radzionków, Piekary Śląskie, Siewierz, Poręba, Zawiercie).

W latach 2000-2008 zmodernizowano ogółem 22,38 km dróg w tym:

- 8,48 km pokrytych asfaltem,
- 1,10 km pokrytych kostką brukową,
- 12,8 km pokrytych tłuczniem lub frezem,
- 1,28 km chodników,
- 300 mb rowów,
- 8455 m² parkingów (w tym 3755 m² wyłożonych kostką).

Dzięki zrealizowaniu inwestycji drogowych zwiększyła się płynność ruchu komunikacyjnego, a także poprawiło się bezpieczeństwo mieszkańców, turystów, a także rowerzystów.

W listopadzie 2006 oddano do użytku jeden pas drogi ekspresowej S1, łączący Port Lotniczy Katowice-Pyrzowice z drogą krajową 1 oraz drogą krajową 86 w węźle drogowym Podwarpie. Droga ma być rozbudowywana w kolejnych latach. W jej pobliżu zaprojektowany został również przebieg autostrady A1 wraz z węzłem, w którym połączy się zarówno drogę ekspresową S1, jak i kolejną projektowaną drogę ekspresową S11 w kierunku Poznania.

5.4.1.3 Hałas kolejowy

Przez obszar Ożarowic przebiegała linia kolejowa relacji Tarnowskie Góry-Siewierz-Zawiercie realizująca przez wiele lat przewozy zarówno pasażerskie jak i towarowe. Istniała tu stacja kolejowa.

Linia nr 182 jest obecnie nieeksploatowana w ruchu pasażerskim linia kolejowa łącząca Zawiercie z Tarnowskimi Górami. Obecnie eksploatowany jest jedynie (w ruchu towarowym) odcinek od Zawiercia do Siewierza (oraz transport paliwa do Pyrzowic). Linia kolejowa na odcinku Tarnowskie Góry - Pyrzowice jest zamknięta i rozebrana.

W związku z coraz bardziej rozwijającym się Międzynarodowym Portem Lotniczym Katowice w Pyrzowicach planowana jest budowa nowej linii kolejowej w kierunku Bytomia, Katowic i Gliwic.

5.4.1.4 Hałas lotniczy

Na terenie Gminy Ożarowice w miejscowości Pyrzowice znajduje się Międzynarodowy Port Lotniczy Katowice – Pyrzowice.

Głównymi źródłami hałasu związanymi z funkcjonowaniem lotnika są starty i lądowania samolotów oraz operacje naziemne jak grzanie czy próby silników. Utworzone w ostatnim dziesięcioleciu korytarze powietrzne dla krajowego i międzynarodowego lotniczego ruchu pasażerskiego wpływają na klimat akustyczny gminy.

Ochrona środowiska w porcie lotniczym jest niezwykle trudnym, kosztownym i pracochłonnym zadaniem. Spowodowane to jest specyfiką działania lotniska, które kształtuje możliwość występowania różnego rodzaju zagrożeń dla środowiska naturalnego np. z uwagi na emisję hałasu, emisję zanieczyszczeń do powietrza, zagrożenia związane z zanieczyszczeniem wód gruntowych oraz odpadami, jakie powstają na

jego terenie. Osobną sprawę stanowią sytuacje awaryjne oraz kryzysowe, jakie mogą mieć miejsce na lotnisku, a których skutkiem może być skażenie środowiska naturalnego.

Z wymienionych zagrożeń najbardziej odczuwalne w chwili obecnej jest oddziaływanie związane z emisją hałasu. Jest ono integralnie związane ze specyfiką świadczonych usług przez linie lotnicze i nie można go wyeliminować, choć można zmniejszyć jego szkodliwe oddziaływanie na otoczenie.

W związku z działalnością Międzynarodowego Portu Lotniczego „Katowice” w Pyrzowicach na terenach sąsiednich podlegających ochronie akustycznej zostały stwierdzone przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu. Z uwagi na brak możliwości zastosowania rozwiązań technicznych, technologicznych i organizacyjnych ograniczających ponadnormatywne oddziaływanie hałasu wokół lotniska nie mogą być dotrzymane standardy ochrony środowiska w tym zakresie. Z związku z tym dnia 27 sierpnia 2008 roku uchwałą nr III/27/3/2008 Sejmiku Województwa Śląskiego w sprawie utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania dla Międzynarodowego Portu Lotniczego „Katowice” w Pyrzowicach. Utworzenie obszaru ograniczonego użytkowania ma na celu umożliwienie dalszej działalności lotniska pomimo nie dotrzymania standardów ochrony środowiska przed hałasem. Natomiast zapobieganie szkodliwym skutkom dla zdrowia ludzi, powodowanym przez nadmierny hałas osiągnięte zostanie dzięki zastosowaniu rozwiązań technicznych zapewniających właściwe warunki akustyczne w istniejących budynkach. W obszarze ograniczonego użytkowania wprowadzono ograniczenia w przeznaczeniu:

- Nowych terenów pod zabudowę mieszkaniową, szpitale, domy opieki społecznej, oraz zabudowę związaną ze stałym lub wielogodzinnymi pobytami dzieci i młodzieży,
- Istniejących budynków w całości lub części przeznaczonych na cele mieszkaniowe, szpitale, domy opieki społecznej, oraz zabudowę związaną ze stałym lub wielogodzinnym pobytami dzieci i młodzieży,
- W istniejących budynkach należy zastosować zabezpieczenia zapewniające właściwy klimat akustyczny w pomieszczeniach poprzez zwiększenie izolacyjności ścian, okien i drzwi w ścianach zewnętrznych, dachów i stropodachów.

5.4.2 Identyfikacja potrzeb

Ochrona przed hałasem, z mocy ustawy – Prawo ochrony środowiska, polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska, co uzyskuje się poprzez utrzymanie poziomu hałasu poniżej poziomu dopuszczalnego lub co najmniej na tym poziomie, bądź poprzez zmniejszenie poziomu hałasu, co najmniej do dopuszczalnego, tam gdzie nie jest on dotrzymany.

Narzędziem pomocnym w realizacji polityki ochrony środowiska przed hałasem, są mapy akustyczne. Mapy sporządza starosta, co 5 lat uwzględniając informacje zawarte w mapach akustycznych wykonywanych przez zarządzających drogą, linią kolejową lub lotniskiem, czyli obiektów zaliczonych w drodze rozporządzenia, do obiektów, których eksploatacja może powodować negatywne oddziaływania akustyczne na znacznych obszarach. Po sporządzeniu map akustycznych starosta przekazuje je zarządowi województwa, wojewódzkiemu inspektorowi ochrony środowiska oraz wojewódzkiemu inspektorowi sanitarnemu.

Największa emisja hałasu i jego uciążliwość związana jest przede wszystkim z lotniskiem, komunikacją i przemysłem.

Na terenie Gminy Ożarówice hałas związany jest z:

- lokalizacją w miejscowości Pyrzowice Międzynarodowego Portu Lotniczego,
- Przebiegiem
  - drogi ekspresowej S1 relacji Pyrzowice – Cieszyn – Boguszowice – granica państwa (Czechy),
  - drogi krajowej 78 relacji granica państwa (Czechy) – Tarnowskie Góry - Chmielnik
  - drogi wojewódzkiej 913 relacji Pyrzowice Lotnisko – Pomłynie – Sarnów
- oraz w niewielkim stopniu zakładami produkcyjnymi.

Należy pamiętać, że w Gminie Ożarówice występują gospodarstwa indywidualne, których maszyny rolnicze w okresach prac polowych emitują znaczne ilości hałasu do środowiska. Jest to hałas tymczasowy i okresowo zakłócający spokój, więc nie jest uciążliwy na dłuższą metę.

Podsumowując na terenie gminy występują obszary, na których hałas przenikający do środowiska kształtuje klimat akustyczny. Dla tych obszarów dnia 27 sierpnia 2008 roku uchwałą nr III/27/3/2008 Sejmiku

Województwa Śląskiego w sprawie utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania dla Międzynarodowego Portu Lotniczego „Katowice” w Pyrzowicach została utworzony obszar ograniczonego użytkowania, który ma na celu umożliwienie dalszej działalności lotniska pomimo nie dotrzymania standardów ochrony środowiska przed hałasem.

Są jednak na analizowanym terenie enklawy natury i spokoju nienarażone na jakąkolwiek formę oddziaływania hałasu związanego z działalnością człowieka. Biorąc jednak pod uwagę usytuowanie gminy tzn. bliskość z dużą aglomeracją miejską, jaką jest miasto Katowice czy Tarnowskie Góry, a także Międzynarodowy Port Lotniczy istnieje możliwość wzmożenia transportu drogowego w najbliższych latach. Dlatego też polityka rozwoju przestrzennego w Gminie powinna przede wszystkim zostać ukierunkowana na powstrzymanie degradacji terenów narażonych na hałas, dążenie do przywrócenia walorów środowiska naturalnego oraz na poprawę klimatu akustycznego i jego kształtowanie w przyszłości.

5.4.3 Cele i zadania środowiskowe do roku 2012 i do roku 2016

Cel	Cele długoterminowe do roku 2016	Cel	Cele krótkoterminowe do roku 2012	Zadanie	Zadanie	Jednostka odpowiedzialna
OH.1	Zapewnienie sprzyjającego komfortu akustycznego środowiska	OH.1.1	Ograniczenie hałasu komunikacyjnego	OH.1.1.1	Modernizacja dróg gminnych i parkingów	Gmina Ożarowice
				OH.1.1.2	Dokonanie oceny akustycznej na terenie gminy w oparciu o zintegrowane badania klimatu akustycznego w powiecie tarnogórskim	Zarząd Dróg Powiatowych
				OH.1.1.3	Minimalizacja emisji hałasu Komunikacyjnego poprzez planowe remonty oraz modernizację dróg w celu poprawy ich parametrów technicznych i użytkowych.	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad
		OH.1.2	Tworzenie terenów wolnych od oddziaływań akustycznych związanych z przemysłem i komunikacją	OH.1.2.1	Przebudowa dróg gminnych nr 687004S na odcinku stanowiącym ulicę Generała Maczka w sołectwie Tąpkowice oraz drogi nr 615059S w Gminie Bobrowniki w Powiecie Będzińskim	Gmina Ożarowice
				OH.1.2.2	Budowa autostrady A1 wraz z węzłem, którym połączy zarówno drogę ekspresową S1, jak i kolejną projektowaną drogę ekspresową S11 w kierunku Poznania, budowa obwodnicy wokół Tąpkowic	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad
				OH.1.2.3	Kontynuacja edukacji ekologicznej związanej z oddziaływaniem hałasu na zdrowie człowieka	Gmina Ożarowice
				OH.1.2.4	Kontrola emisji hałasu do środowiska z obiektów działalności gospodarczej.	WIOŚ

5.4.4 Harmonogram zadań

L.P.	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane efekty ekologiczne	Planowane koszty ogółem (PLN)	Partnerzy
ZADANIA WŁASNE							
OH.1.1.1	Modernizacja dróg gminnych i parkingów	2009	2013	Gmina Ożarowice	Minimalizacja hałasu poprzez zastosowanie „cichych asfaltów”	910.000*	
OH.1.2.1	Przebudowa dróg gminnych nr 687004S na odcinku stanowiącym ulicę Generała Maczka w sołectwie Tąpkowice oraz drogi nr 615059S w Gminie Bobrowniki w Powiecie Będzińskim	2009	2010	Gmina Ożarowice	Poprawa płynności ruchu i komfortu jazdy	2.459.500*	
OH.1.2.3	Kontynuacja edukacji ekologicznej związanej z oddziaływaniem hałasu na zdrowie człowieka	2009	2016	Gmina Ożarowice	Podniesienie świadomości ekologicznej	24.000	Organizacje ekologiczne, współpraca ze szkołami
ZADANIA KOORDYNOWANE							
OH.1.2.2	Budowa autostrady A1 wraz z węzłem, którym połączy zarówno drogę ekspresową S1, jak i kolejną projektowaną drogę ekspresową S11 w kierunku Poznania, budowa obwodnicy wokół Tąpkowic	2010	2016	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad	Poprawa płynności ruchu i komfortu jazdy	b.d	
OH.1.1.2	Dokonanie oceny akustycznej na terenie gminy w oparciu o zintegrowane badania klimatu akustycznego w powiecie Tarnogórskim.	2009	2016	Zarząd Dróg Powiatowych	Poprawa klimatu akustycznego na terenie miejscowości wchodzących w skład gminy	20.000	Gmina Ożarowice
OH.1.2.4	Kontrola emisji hałasu do środowiska z obiektów działalności gospodarczej.	2009	2016	WIOŚ	Poprawa klimatu akustycznego na terenie gminy	200.000	Gmina Ożarowice
OH.1.1.3	Minimalizacja emisji hałasu Komunikacyjnego poprzez planowe remonty oraz modernizację dróg w celu poprawy ich parametrów technicznych i użytkowych.	2009	2016	Zarząd Dróg Powiatowych, GDDKiA	Zmniejszenie emisji hałasu	b.d	Powiat Tarnogórski, gminy należące do Powiatu Tarnogórskiego
RAZEM ZADANIA WŁASNE						3.0.393.500	
RAZEM ZADANIA KOORDYNOWANE						220.000	

*Koszty zaczerpnięte z Wieloletniego Planu Inwestycyjnego Gminy Ożarowice

5.4.5 Wnioski

W celu poprawy klimatu akustycznego na terenie Gminy Ożarówice oraz ochrony środowiska przed negatywnym działaniem hałasu należy:

1. Podejmować działania, polegające na planowanych remontach i modernizacjach dróg, które spowodują zmniejszenie uciążliwości powodowanej przez hałas drogowy.
2. Stosować najlepsze dostępne techniki zapobiegania przekroczenia standardów emisji hałasu, oraz respektować strefy ograniczonego użytkowania terenów wokół lotniska,
3. Osłaniać tereny mieszkaniowe od uciążliwych źródeł hałasu poprzez tworzenie osłon naturalnych, a także preferować i promować wymiany okien na tych terenach,
4. Podjąć zapobiegawcze działania inwestycyjne w zakresie infrastruktury drogowej na trasach komunikacyjnych.
5. Ustalić, że w planach zagospodarowania przestrzennego zostaną wydzielone tereny pod realizację zorganizowanej działalności inwestycyjnej, zakładów mogących być potencjalnymi źródłami hałasu do środowiska., co umożliwi lokalizację zakładów produkcyjnych i przemysłowych, ale z dala od terenów mieszkaniowych i turystycznych,
6. Nie dopuszczać do realizacji inwestycji, które mogą być źródłem dużej emisji hałasu do środowiska ze względu na rodzaj prowadzonej działalności lub technologii produkcji.

5.5 Oddziaływanie pól elektromagnetycznych

Pola elektromagnetyczne (PEM) ustawa Prawo ochrony środowiska z dnia 27.04.2001 Dz. U. Nr 62, poz. 627 z późn. zm. (tekst jednolity Dz.U. 2008 nr 25 poz. 150 z późn. zmianami) definiuje, jako pola elektryczne, magnetyczne oraz elektromagnetyczne o częstotliwościach od 0 Hz do 300 GHz.

Ochrona przed polami elektromagnetycznymi polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu środowiska poprzez:

- utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych lub co najmniej na tych poziomach;
- zmniejszanie poziomów pól elektromagnetycznych, co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane.

Minister właściwy do spraw środowiska, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zdrowia, określa, w drodze rozporządzenia, dopuszczalne poziomy pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposoby sprawdzania dotrzymania tych poziomów.

W rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz. U. 2003 nr 192 poz. 1883) są ustalone zróżnicowane poziomy pól elektromagnetycznych dla:

- terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową - do 50Hz
- miejsc dostępnych dla ludności – do 300Hz

Według ustawy Prawo ochrony środowiska z dnia 27.04.2001 Dz. U. Nr 62, poz. 627 z późn. zm. (tekst jednolity Dz. U. nr 25, po. 150) prowadzący instalację oraz użytkownik urządzenia emitującego pola elektromagnetyczne, które są:

- stacjami elektroenergetycznymi lub napowietrznymi liniami elektroenergetycznymi o napięciu znamionowym nie niższym niż 110 kV,
- instalacjami radiokomunikacyjnymi, radionawigacyjnymi lub radiolokacyjnymi, emitującymi pola elektromagnetyczne, których równoważna moc promieniowana izotropowo wynosi nie mniej niż 15 W, emitującymi pola elektromagnetyczne o częstotliwościach od 30 kHz do 300 GHz,

są obowiązani do wykonania pomiarów poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku. Pomiary te wykonywane są:

- bezpośrednio po rozpoczęciu użytkowania instalacji lub urządzenia;
- każdorazowo w przypadku zmiany warunków pracy instalacji lub urządzenia,

Wyniki pomiarów przekazuje się wojewódzkiemu inspektorowi ochrony środowiska i państwowemu wojewódzkiemu inspektorowi sanitarnemu.

Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska prowadzi okresowe badania poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku, a także aktualizowany corocznie, rejestr zawierający informacje o terenach, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku, z wyszczególnieniem przekroczeń dotyczących:

- terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową;
- miejsc dostępnych dla ludności.

Zgodnie z przepisem art. 135 ustawy Prawo ochrony środowiska, jeżeli z postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko, z analizy porealizacyjnej albo z przeglądu ekologicznego wynika, że mimo zastosowania dostępnych rozwiązań technicznych, technologicznych i organizacyjnych nie mogą być zachowane standardy ochrony środowiska to dla instalacji urządzeń radiokomunikacyjnych oraz linii elektroenergetycznych tworzy się obszar ograniczonego użytkowania.

Do kompetencji Starosty należy sprawowanie kontroli przestrzegania i stosowania przepisów o ochronie środowiska, natomiast Rada Powiatu ustanawia w razie potrzeby obszary ograniczonego użytkowania.

Do kompetencji wójtów, burmistrzów należy preferowanie i kontrolowanie zgodności lokalizacji nowych instalacji emitujących promieniowanie elektromagnetyczne z Miejscowymi Planami Zagospodarowania Przestrzennego.

5.5.1 Charakterystyka i ocena stanu aktualnego

Istotnymi źródłami promieniowania elektromagnetycznego są nadajniki radiowe oraz stacje przekaźnikowe telefonii komórkowej, których liczba w ostatnich latach na terenie Powiatu Tarnogórskiego znacznie wzrosła. Lokalizacja każdego tego typu urządzenia wymaga sporządzenia raportu oddziaływania na środowisko, gdzie zostają wyznaczone strefy oddziaływania oraz strefy ochronne tych urządzeń.

Na terenie Gminy Ożarówice zlokalizowana jest jedna stacja bazowa cyfrowej telefonii komórkowej (ERA GSM) na terenie Międzynarodowego Portu Lotniczego w Pyrzowicach na działce nr 497/44.

Jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej w Ożarówicach, Niezdarze, Tąpkowicach, Ossach, Celinach, Pyrzowicach i Zendku są podłączone radiowo do:

- Krajowego Systemu Ratownictwa.

Budynek Urzędu Gminy w Ożarówicach posiada połączenie radiowe z:

- Powiatowym Centrum Zarządzania Kryzysowego,
- MSWiA w Warszawie do celów administracyjnych (wydawanie dowodów osobistych)

5.5.2 Identyfikacja potrzeb

Ochrona przed polami elektromagnetycznymi polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu środowiska poprzez:

- utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych lub co najmniej na tych poziomach;
- zmniejszanie poziomów pól elektromagnetycznych, co najmniej do dopuszczalnych.

Oceny poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku i obserwacji zmian dokonuje się w ramach państwowego monitoringu środowiska. Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska prowadzi, aktualizowany corocznie, rejestr zawierający informacje o terenach, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku, z wyszczególnieniem przekroczeń dotyczących:

- terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową;
- miejsc dostępnych dla ludności

Zadania na poziomie gminy obejmują:

- preferowanie mało konfliktowych lokalizacji źródeł promieniowania niejonizującego,
- opracowywanie przyszłych planów zagospodarowania przestrzennego z uwzględnieniem zagrożeń promieniowaniem niejonizującym.

5.5.3 Cele i zadania środowiskowe do roku 2012 i do roku 2016

Cel	Cele długoterminowe do roku 2016	Cel	Cele krótkoterminowe do roku 2012	Zadanie	Zadanie	Jednostka odpowiedzialna
PN.1	Kontrola i ograniczenie emisji niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego do środowiska	PN.1.1	Rozpoznanie stanu zagrożenia oddziaływania pól elektromagnetycznych	PN.1.1.1	Stworzenie wewnętrznego rejestru potencjalnych źródeł promieniowania niejonizującego	Gmina Ożarowice
				PN.1.1.2	Stworzenie systemu monitoringu środowiska w celu określenia aktualnego poziomu elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego	Urząd Marszałkowski
				PN1.1.3	Prowadzenie cyklicznych badań kontrolnych poziomu pól elektromagnetycznych w środowisku	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska

5.5.4 Harmonogram zadań

L.P.	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane efekty ekologiczne	Planowane koszty ogółem (PLN).	Partnerzy
ZADANIA WŁASNE							
OPN.1.1	Stworzenie wewnętrznego rejestru potencjalnych źródeł promieniowania niejonizującego	2009	2016	Gmina Ożarowice	Zachowanie bezpieczeństwa mieszkańców	Koszty administracyjne	Właściciele stacji przekaźnikowych telefonii komórkowych.
ZADANIA KOORDYNOWANE							
OPN.1.1	Stworzenie systemu monitoringu środowiska w celu określenia aktualnego poziomu elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego	2009	2016	Urząd Marszałkowski	Zachowanie bezpieczeństwa mieszkańców	50.000	Gmina Ożarowice
OPN1.3	Prowadzenie cyklicznych badań kontrolnych poziomu pól elektromagnetycznych w środowisku	2009	2016	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska	Zachowanie bezpieczeństwa mieszkańców	b.d.	Gmina Ożarowice
RAZEM ZADANIA WŁASNE						-	
RAZEM ZADANIA KOORDYNOWANE						50.000	

5.5.5 Wnioski

Zadania w zakresie oceny poziomów promieniowania elektromagnetycznego i ich zmian dokonuje się w ramach państwowego monitoringu środowiska. Zadania dotyczące badań i prowadzenie rejestrów przekroczeń spoczywają na Wojewodzie. Zadania Wójta Gminy Ożarówice polegać będą na właściwej lokalizacji obiektów, które emitują promieniowanie niejonizujące oraz uwzględnianie ich lokalizacji w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

Skuteczna ochrona środowiska przed szkodliwym działaniem pól elektromagnetycznych, polega na:

- inwentaryzacji źródeł emisji,
- wdrażaniu najlepszych technik ograniczających promieniowanie elektromagnetyczne,
- wyznaczaniu obszarów ograniczonego użytkowania od istniejących i projektowanych emitorów,
- lokalizacji nowych obiektów tak by były jak najmniej konfliktowe z otaczającą przestrzenią,
- zwracanie szczególną uwagę na lokalizację zabudowań mieszkalnych, żłobków.

5.6 Substancje chemiczne w środowisku

Bezpieczeństwo chemiczne na poziomie gminy to przede wszystkim minimalizowanie skutków poważnych awarii i klęsk żywiołowych, a przede wszystkim zapewnienie bezpieczeństwa chemicznego i biologicznego w skali gminy i powiatu.

Według Polityki ekologicznej Państwa na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016 głównym zadaniem, po przyjęciu przez Sejm ustawy o zmianie ustawy o substancjach i preparatach chemicznych oraz niektórych innych ustaw, będzie przygotowanie aktów wykonawczych do znowelizowanej ustawy w celu pełnej implementacji do polskiego prawa przepisów rozporządzenia REACH i innych aktów wspólnotowych.

Konieczne są szkolenia dotyczące odpowiedzialnego stosowania chemikaliów i postępowania z ich odpadami, wspierane finansowo przez fundusze ekologiczne oraz propagowanie produktów z substancji ulegających biodegradacji (np. torby na zakupy i naczynia jednorazowego użytku).

W związku z tym w nadchodzących latach działania na terenie Gminy Ożarówice powinny skupić się nad stworzeniem sprawnego systemu egzekucji przepisów w zakresie wprowadzania na rynek substancji chemicznych. Należy kontynuować usuwanie azbestu, a także egzekwować zbiórkę opakowań ośrodkach ochrony roślin przez punkty sprzedaży.

Przez obszar gminy przebiega droga ekspresowa S1 relacji Pyrzowice – Cieszyn – Boguszowice – granica państwa (Czechy), droga krajowa 78 relacji granica państwa (Czechy) – Tarnowskie Góry - Chmielnik oraz droga wojewódzka 913 relacji Pyrzowice Lotnisko – Pomłynie - Sarnów, a w odległości 13 km przebiega droga krajowa relacji Bielsko-Biała - Wadowice - Kraków.

Drogami tymi mogą być przewożone materiały niebezpieczne. Może tam odbywać się wwóz i wywóz materiałów niebezpiecznych i chemikaliów na teren gminy.

Jako, że dużą powierzchnię zajmują użytki rolne duża ilość zanieczyszczeń pochodzi ze źródeł rolniczych. Istotnym czynnikiem wpływającym na stan wody i gleby są hodowle zwierząt gospodarskich prowadzące gospodarkę metodą bezściółkową. Przy takiej metodzie hodowli powstaje dużo większa ilość gnojowicy. W gospodarstwach rolnych prowadzona jest produkcja kiszzonek na potrzeby wyżywienia zwierząt gospodarskich, produkcja ta prowadzona jest również w warunkach polowych i teoretycznie ciecz kiszonkowa może się przedostać do wód i gleb powodując ich zanieczyszczenie.

Na terenach rolniczych często przyczyną zanieczyszczeń wód może być niewłaściwe magazynowanie i stosowanie nawozów i środków ochrony roślin. Zagrożenie dla środowiska w tym przypadku zależy od rozpuszczalności środków w wodzie i stopnia ich toksyczności.

Lokalnym zagrożeniem dla chemizmu wód i gleb są dzięki składowiska odpadów, a ich stały monitoring i bieżące usuwanie ograniczy niekorzystne ich oddziaływanie na środowisko.

Należy także zwrócić uwagę na inne źródło zanieczyszczenia wód, jakim są magazyny i stacje paliw. Związki te są niebezpieczne głównie z powodu ich właściwości ropopochodnych, gdyż nawet śladowe ilości tych związków rozpuszczone w wodzie sprawiają, że jest ona nieprzydatna do picia dla ludzi i zwierząt.

5.6.1 Cele i zadania środowiskowe do roku 2012 i do roku 2016

Cel	Cele długoterminowe do roku 2016	Cel	Cele krótkoterminowe do roku 2012	Zadanie	Zadanie	Jednostka odpowiedzialna
AW.1	Zmniejszenie zagrożenia poważną awarią	AW.1.1	Zmniejszenie ryzyka wystąpienia awarii przemysłowej	AW.1.1.1	Ewidencja źródeł poważnych awarii przemysłowych	Gmina Ożarowice
				AW.1.1.2	Aktualizacja tras optymalnego przewozu materiałów i substancji niebezpiecznych	Wojewoda Śląski

5.6.2 Harmonogram zadań

L.P.	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane efekty ekologiczne	Planowane koszty ogółem (PLN)	Partnerzy
ZADANIA WŁASNE							
AW.1.1.1	Ewidencja źródeł poważnych awarii przemysłowych	2009	2016	Gmina Ożarowice	Zachowanie bezpieczeństwa mieszkańców	5.000	Duże zakłady Przemysłowe zlokalizowane na terenie Powiatu Tarnogórskiego
ZADANIA KORDYNOWANE							
AW.1.1.2	Aktualizacja tras optymalnego przewozu materiałów i substancji niebezpiecznych	2009	2016	Wojewoda Śląski	Zachowanie bezpieczeństwa mieszkańców	200.000	Gmina Ożarowice, Powiat Tarnogórski
RAZEM ZADANIA WŁASNE						5.000	
RAZEM ZADANIA KOORDYNOWANE						200.000	

5.6.3 Wnioski

W oparciu o zasadę przezorności konieczne jest podejmowanie niezbędnych działań profilaktycznych, włączając w to zakazy i ograniczenia dotyczące produkcji i użytkowania. Niezbędne jest także obowiązkowe znakowanie ekologiczne, monitoring, ocena ryzyka i raporty bezpieczeństwa oraz inne procedury, które powinny doprowadzić do wyeliminowania bądź minimalizacji zagrożeń chemicznych dla życia i zdrowia ludzi oraz dla środowiska.

„Program Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego” opisuje problem bezpieczeństwa chemicznego poprzez cel „Eliminowanie i zmniejszanie skutków dla środowiska z tytułu awarii przemysłowych”.

Cel ten na poziomie gminy może być realizowany poprzez przystosowanie pojazdów do przewozu materiałów niebezpiecznych, oraz przystosowanie tras w taki sposób, aby zapewnić maksymalne bezpieczeństwo mieszkańców i środowiska.

6 Narzędzia i instrumenty realizacyjne Programu

6.1 Mechanizmy prawne

Ustawy określają narzędzia prawne wykorzystywane dla realizacji zadań w dziedzinie ochrony środowiska, jak również nakładają na organy administracji samorządowej obowiązki w tym zakresie. Organami ochrony środowiska w myśl art. 376 ustawy Prawo ochrony środowiska są:

- wójt, burmistrz lub prezydent miasta,
- starosta,
- sejmik województwa,
- marszałek województwa,
- wojewoda,
- minister właściwy do spraw środowiska.

Organy Inspekcji Ochrony Środowiska działające na podstawie przepisów ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska wykonują zadania w zakresie ochrony środowiska, jeżeli ustawa tak stanowi. Wójt Gminy sprawuje kontrolę przestrzegania i stosowania przepisów o ochronie środowiska w zakresie objętym właściwością tych organów.

Wójt / Burmistrz lub osoby przez niego upoważnione są uprawnieni do występowania w charakterze oskarżyciela publicznego w sprawach o wykroczenia przeciw przepisom o ochronie środowiska. Wójt, występuje do Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska o podjęcie odpowiednich działań będących w jego kompetencji, jeżeli w wyniku kontroli organy te stwierdzą naruszenie przez kontrolowany podmiot przepisów o ochronie środowiska lub występuje uzasadnione podejrzenie, że takie naruszenie mogło nastąpić, przekazując dokumentację sprawy.

Wójt / Burmistrz okresowo przedkłada marszałkowi województwa informacje o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska.

Wójt / Burmistrz w drodze decyzji może nakazać osobie fizycznej, której działalność negatywnie oddziałuje na środowisko, wykonanie w określonym czasie czynności zmierzających do ograniczenia negatywnego oddziaływania na środowisko.

7 Dostęp do informacji, edukacja ekologiczna, udział społeczeństwa

Według ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2008 roku Nr 199, poz. 1227) organy administracji są obowiązane udostępniać każdemu informacje o środowisku i jego ochronie znajdujące się w ich posiadaniu lub które są dla nich przeznaczone.

Udostępnieniu podlegają informacje dotyczące:

- stanu elementów środowiska, takich jak:
  - powietrze,
  - woda,

- powierzchnia ziemi,
- kopaliny,
- klimat,
- krajobraz i obszary naturalne, w tym:
  - bagna,
  - obszary nadmorskie i morskie,
  - rośliny,
  - zwierzęta i grzyby
  - oraz inne elementy różnorodności biologicznej,
  - w tym organizmy genetycznie zmodyfikowane, oraz wzajemnych oddziaływań między tymi elementami;
- emisji, w tym odpadów promieniotwórczych, a także zanieczyszczeń, które wpływają lub mogą wpłynąć na elementy środowiska,
- środków, takich jak:
  - środki administracyjne,
  - polityki,
  - przepisy prawne dotyczące środowiska i gospodarki wodnej,
  - plany, programy
  - porozumienia w sprawie ochrony środowiska,
  - a także działania wpływające lub mogących wpłynąć na elementy środowiska,, oraz na emisje i zanieczyszczenia, jak również środków i działań, które mają na celu ochronę tych elementów;
- raportów na temat realizacji przepisów dotyczących ochrony środowiska,
- analiz kosztów i korzyści oraz innych analiz gospodarczych i założeń wykorzystanych w ramach środków i działań,
- stanu zdrowia, bezpieczeństwa i warunków życia ludzi, oraz stanu obiektów kultury i obiektów budowlanych - w zakresie, w jakim oddziałują na nie lub mogą oddziaływać:
  - stany elementów środowiska,
  - przez elementy środowiska,
  - emisje i zanieczyszczenia.

Wśród opracowań, stanowiących dokumenty jawne, które powinny zostać udostępnione przez organ gminy znajduje się również projekt Programu Ochrony Środowiska, a także już zatwierdzony dokument. W ramach współuczestnictwa społeczeństwa i niektórych grup społecznych w tworzeniu niniejszego opracowania będzie ono poddawane konsultacjom społecznym. Władze Gminy Ożarówice udostępnią projekt POŚ do publicznej wiadomości poprzez umożliwienie wglądu do dokumentów na stronie internetowej, oraz w Urzędzie Gminy Ożarówice, możliwe będą również wszelkiego rodzaju konsultacje i udział społeczeństwa. Działania te zostaną poprzedzone informacjami i ogłoszeniami zamieszczonymi na tablicy ogłoszeń w Urzędzie Gminy, na stronie internetowej. Narzędzia takie usprawniają współpracę i budowanie partnerstwa. Ważną rolę również odgrywa budowanie powiązań między samorządami, a społeczeństwem, gdzie podstawą są komunikacje społeczne, systemy konsultacji i debat publicznych oraz wprowadzanie mechanizmów budowania świadomości. Zainteresowane osoby będą miały możliwość wpływu na ostateczny kształt opracowań, stanie stworzone narzędzie dające możliwość zrozumienia niejasnych kwestii zamieszczonych w dokumentacji. Wynikiem tak szerokich działań z użyciem wielu narzędzi komunikacji interpersonalnej będzie stworzenie dokumentacji w formie satysfakcjonującej zarówno dla władz gminy jak i społeczeństwa.

W zakresie edukacji ekologicznej najważniejszym celem, który należy osiągnąć jest wykształcenie świadomości ekologicznej i przekonanie ludzi o konieczności myślenia i działania według zasad ekorozwoju. Jest to cel dalekosiężny, wykraczający poza horyzont 2015 roku, do którego można się zbliżyć poprzez stopniowe podnoszenie świadomości ekologicznej. Ustawa Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. Dz. U. 2001 Nr 62 poz. 627 z późn. zm. (tekst jednolity Dz. U. nr 25, po. 150) narzuca obowiązek

uwzględniania problematyki ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju w programach nauczania wszystkich typów szkół, a także kursów prowadzących do uzyskania kwalifikacji zawodowych.

W środkach masowego przekazu w publikacjach i audycjach również istnieje obowiązek popularyzacji ochrony środowiska i kształtowania pozytywnego stosunku do przyrody. Organy administracji, instytucje koordynujące oraz kierujące działalnością naukową i naukowo-badawczą, a także szkoły wyższe, placówki naukowe i naukowobadawcze, obejmujące swym zakresem działania dziedziny nauki lub dyscypliny naukowe wiążące się z ochroną środowiska, są obowiązane uwzględniać w ustalanych programach oraz w swej działalności badania dotyczące zagadnień ochrony środowiska i badania te rozwijać.

W ramach podnoszenia świadomości ekologicznej mieszkańców, w zakresie prawidłowej gospodarki odpadami, ochrony powietrza, czy prawidłowej gospodarki wodnej w ostatnich latach na terenie Gminy Ożarówice opracowywano:

- liczne artykuły w gazecie „Nasze Gminne Sprawy”;
- pakiety dotyczące ochrony środowiska przekazywane dla szkół do wykorzystania na lekcjach przyrody;
- ulotki informacyjne dla mieszkańców gminy np. o segregacji odpadów
- organizowano konkursy ekologiczne dla dzieci i młodzieży w czasie obchodów „Dnia Ziemi” „Sprzątanie Świata”,
- organizowano spotkania plenerowe, podczas których prowadzone były prelekcje dotyczące dbałości o otaczającą naturę i przyrodę.

Jednym z istotnych elementów "Programu Ochrony Środowiska" jest stworzenie w społeczności lokalnej odpowiedniego poziomu świadomości ekologicznej.

Działania własne gminy winny być w dalszym ciągu kontynuowane i kierowane do mieszkańców gminy poprzez:

- promocję proekologicznych postaw wobec środowiska w formie dystrybucji broszur, ulotek promujących szeroki aspekt ochrony środowiska, tj. ograniczenie zużycia wody, segregację odpadów, zmianę przyzwyczajzeń konsumenckich, alternatywne źródła energii, itp.,
- dalszy udział w cyklicznych akcjach ekologicznych o zasięgu ponadlokalnym: „Dzień Ziemi”, „Sprzątanie Świata”, „Światowy Dzień Ochrony Środowiska”.

Istotnym elementem edukacji ekologicznej jest promocja gminy poprzez udział w różnych konkursach, projektach.

Celem takiej działalności, która jest prowadzona w Szkołach i Przedszkolach jest nie tylko przygotowanie dzieci i młodzieży do życia w społeczeństwie globalnej informacji, rozwój edukacji informatycznej i działania na rzecz wyrównania szans młodzieży z małych i oddalonych od centrów kulturowych miejscowości, ale również promowanie Gminy Ożarówice na szerszym forum oraz inicjowanie działań mających na celu ochronę środowiska naturalnego, edukacja ekologiczna mieszkańców gminy oraz propagowanie działań mających na celu ochronę środowiska naturalnego oraz prowadzenie akcji informatycznych na temat Unii Europejskiej.

Gmina Ożarówice powinna nadal współpracować z placówkami oświatowymi, organizacjami społecznymi i instytucjami, przy organizowaniu prelekcji, wystaw, spotkań, wycieczek o tematyce ekologicznej i przyrodniczej, organizować akcje oraz pomagać przy realizacji programów szkolnych promujących idee zbierania surowców wtórnych w celu ich właściwego zagospodarowania, a także opracowywać i wydawać materiały informacyjne na temat miejsc i rejonów w gminie o najlepiej zachowanych walorach przyrodniczych i krajobrazowych w celu ich popularyzacji wśród miłośników przyrody.

Czynnikami, które decydują o sukcesie realizowanej akcji edukacji ekologicznej są rzetelna informacja oraz umiejętność komunikowania się ze społeczeństwem.

W zakresie wszystkich aspektów ochrony środowiska potrzebne są działania edukacyjne zarówno dla dzieci, młodzieży jak i dla dorosłej części społeczeństwa. Z tego powodu zadania w zakresie edukacji ekologicznej zamieszczone zostały w niniejszym dokumencie, w każdej dziedzinie gospodarki środowiskowej.

8 Finansowa ocena możliwości wdrożenia zadań

8.1 Potencjalne źródła preferencyjnego finansowania zadań w zakresie ochrony środowiska

Przedsięwzięcia zdefiniowane w ramach Programu mają w większości charakter zadań złożonych i kosztownych. Biorąc pod uwagę możliwości finansowe Gminy Ożarowice, istnieje konieczność wsparcia konkretnych projektów w postaci preferencyjnego dofinansowania. Z uwagi na fakt, iż zadania związane z ochroną środowiska traktowane są jako szczególnie istotne dla zrównoważonego rozwoju kraju, występuje możliwość pozyskania środków finansowych na częściowe pokrycie wydatków związanych tymi działaniami.

***

Środki na finansowanie zadań związanych z ochroną środowiska pochodzić mogą z następujących źródeł:

- Budżet Państwa,
- własne środki samorządu terytorialnego,
- krajowe Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- ogólnopolskie Programy Operacyjne – dysponujące środkami UE w okresie programowania 2007-2013,
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2007-2013 – jeden z 16 regionalnych programów operacyjnych w okresie programowania UE 2007-2013
- Program Rozwój Obszarów Wiejskich,
- Program Life+,
- Kredyty udzielane na preferencyjnych warunkach,
- Komercyjne kredyty bankowe.

8.1.1 Środki własne Gminy Ożarowice

Na realizację części zadań własnych Gmina Ożarowice – jako jednostka samorządu terytorialnego będzie musiała przeznaczyć własne środki budżetowe. Jest to niezbędne również z tego względu, że do uzyskania niektórych dotacji konieczne jest zainwestowanie w przedsięwzięcie własnych środków na wymaganym poziomie.

Fundusze własne pochodzą z bieżących środków, takich jak np. podatki i opłaty lokalne, udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa.

8.1.2 Krajowe Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Fundusze Ochrony Środowiska mają za zadanie wspieranie realizacji inwestycji ekologicznych, a także działań nieinwestycyjnych (edukacja ekologiczna, opracowania naukowo-badawcze i ekspertyzy dotyczące zagadnień związanych z ochroną środowiska).

Przedsięwzięcia finansowane przez Fundusze (Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie) muszą spełniać następujące kryteria:

- zgodności z polityką ekologiczną państwa,
- efektywności ekologicznej,
- efektywności ekonomicznej,
- uwarunkowań technicznych i jakościowych,
- zasięgu oddziaływania,
- wymogów formalnych.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej wspiera finansowo przedsięwzięcia podejmowane dla poprawy jakości środowiska w Polsce, traktując jako priorytetowe te zadania, których realizacja wynika z konieczności wypełnienia zobowiązań Polski wobec Unii Europejskiej. Celem działalności

Narodowego Funduszu jest finansowe wspieranie inwestycji ekologicznych o znaczeniu i zasięgu ogólnopolskim i ponadregionalnym oraz zadań lokalnych, istotnych z punktu widzenia potrzeb środowiska.

W Narodowym Funduszu stosowane są trzy formy dofinansowywania:

- finansowanie pożyczkowe (pożyczki udzielane przez NFOŚiGW, kredyty udzielane przez banki ze środków NF, konsorcja czyli wspólne finansowanie NF z bankami, linie kredytowe ze środków NF obsługiwane przez banki),
- finansowanie dotacyjne (dotacje inwestycyjne, dotacje nieinwestycyjne, dopłaty do kredytów bankowych, umorzenia),
- finansowanie kapitałowe (obejmowanie akcji i udziałów w zakładanych, bądź już istniejących spółkach w celu osiągnięcia efektu ekologicznego).

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej przewiduje dofinansowanie poprzez pożyczki i dotacje na wdrażanie projektów związanych z realizacją programów ochrony poszczególnych elementów środowiska. WFOŚiGW udziela:

- preferencyjnej pożyczki, w tym pożyczki pomostowej
- dotacji
- umorzenia części udzielonej pożyczki
- dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych
- kredytu w bankowych liniach kredytowych

Łączne dofinansowanie dla zadań inwestycyjnych nie może przekraczać 80% kosztów kwalifikowanych, przy czym istnieje możliwość uzyskania częściowego wsparcia w postaci dotacji (dla zadań pozainwestycyjnych maksymalna wartość dotacji może sięgać 100%).

Dotacje – do poziomu 50% kosztów kwalifikowanych – mogą być udzielane na następujące zadania inwestycyjne:

- zakupy inwestycyjne realizowane w ramach zadań związanych z edukacją ekologiczną, ochroną przyrody, zarządzaniem środowiskowym, zapobieganiem i likwidacją skutków poważnych awarii,
- budowa, modernizacja zbiorników małej retencji wodnej wpisanych do Programu małej retencji dla Województwa Śląskiego,
- budowa i modernizacja urządzeń wodnych zwiększających bezpieczeństwo przeciwpowodziowe,
- udział w usuwaniu skutków powodzi w urządzeniach wodnych, brzegach rzek i potoków oraz urządzeniach ochrony środowiska,
- uzupełnianie w sprzęt wojewódzkich magazynów przeciwpowodziowych,
- usuwanie szkód w środowisku spowodowanych działaniem żywiołu.
- likwidacja zagrożeń środowiskowych powodowanych zdeponowaniem niebezpiecznych odpadów przez zakłady postawione w stan likwidacji,
- usuwanie skutków zanieczyszczenia powierzchni ziemi, w przypadku nieustalenia podmiotu za nie odpowiedzialnego,
- likwidacja mogiłników i magazynów przeterminowanych środków ochrony roślin,
- usuwanie i unieszkodliwianie azbestu z obiektów służby zdrowia, oświaty i opieki społecznej,
- wspieranie wykorzystania źródeł energii odnawialnej, za wyjątkiem produkcji energii cieplnej dla nowobudowanych obiektów,
- wspieranie wykorzystania źródeł energii odnawialnej dla nowobudowanych obiektów użyteczności publicznej jednostek sektora finansów publicznych,
- z zakresu ochrony atmosfery i ochrony wód (za wyjątkiem budynków mieszkalnych), realizowane przez jednostki sektora finansów publicznych w obiektach użyteczności publicznej oraz przez pozostałe jednostki w obiektach użyteczności publicznej wpisanych do rejestru zabytków.

Dla zadań polegających na demontażu, transporcie i unieszkodliwianiu azbestu z obiektów służby zdrowia, oświaty i opieki społecznej możliwe jest przyznanie dotacji do 60% kosztów kwalifikowanych zadania.

Dla zadań polegających na usuwaniu skutków zanieczyszczenia powierzchni ziemi, w przypadku nieustalenia podmiotu za nie odpowiedzialnego albo bezskuteczności egzekucji wobec sprawcy możliwe jest dofinansowanie do 100% kosztów kwalifikowanych zadania.

8.1.3 Ogólnopolskie Programy Operacyjne – dysponujące środkami UE w okresie programowania 2007-2013

Jednym z najważniejszych źródeł finansowania przedsięwzięć w ochronę środowiska w Polsce, w okresie programowym na lata 2007-2013 jest Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko (POIiŚ). Głównym celem Programu jest podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej Polski i jej regionów poprzez rozwój infrastruktury technicznej przy równoczesnej ochronie i poprawie stanu środowiska, zdrowia, zachowaniu tożsamości kulturowej i rozwijaniu spójności terytorialnej. Na realizację POIiŚ w latach 2007-2013 zostanie przeznaczonych ponad 36 mld euro. Ze środków Unii Europejskiej będzie pochodziło 27 848,3 mln euro (w tym ze środków Funduszu Spójności – 21 511,06 mln euro (77%) oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego – 6 337,2 mln euro (23%).

Program obejmuje wsparciem takie dziedziny jak: transport, środowisko, energetykę, kulturę i dziedzictwo kulturowe, szkolnictwo wyższe, a także ochronę zdrowia. W zakresie ochrony środowiska przewidziano dofinansowanie dla dużych inwestycji komunalnych, inwestycji ekologicznych w przedsiębiorstwach, projektów ochrony przyrody i bezpieczeństwa ekologicznego, a także edukacji ekologicznej. Wsparcie z Programu otrzymują zarówno samorządy i przedsiębiorcy, jak również m.in. organizacje pozarządowe, Parki Narodowe i Lasy Państwowe.

Środowiskowe priorytety w PO IiŚ to:

- Oś priorytetowa 1 - Gospodarka wodno-ściekowa (zredukowanie ilości zanieczyszczeń odprowadzanych ze ściekami do wód i ziemi oraz zapewnienie odpowiedniej jakości wody pitnej).
- Oś priorytetowa 2 - Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi (zmniejszenie presji na powierzchnię ziemi - zmniejszenie udziału odpadów komunalnych składowanych i rekultywację terenów zdegradowanych).
- Oś priorytetowa 3 - Zarządzanie zasobami i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska (ograniczenie ryzyka zagrożeń ekologicznych poprzez inwestycje i system monitorowania).
- Oś priorytetowa 4 - Przedsięwzięcia dostosowujące przedsiębiorstwa do wymogów ochrony środowiska (ograniczanie negatywnego wpływu istniejącej działalności przemysłowej na środowisko i dostosowanie przedsiębiorstw do wymogów prawa wspólnotowego).
- Oś priorytetowa 5 - Ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych (ograniczenie degradacji środowiska naturalnego oraz strat zasobów różnorodności biologicznej, w tym działania z zakresu edukacji ekologicznej).
- Oś priorytetowa 10 - Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku (poprawa bezpieczeństwa energetycznego państwa w zakresie oddziaływania sektora energetycznego na środowisko; wsparcie będzie udzielane na podwyższenie sprawności wytwarzania, przesyłania, dystrybucji i użytkowania energii, w tym wzrost wykorzystania energii odnawialnej i biopaliw).

***

Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka ma na celu wspieranie projektów o dużym znaczeniu dla gospodarki, jak również wspieranie szeroko rozumianej innowacyjności. Wspierane będą działania z zakresu innowacji: produktowej, procesowej (usługowej) oraz organizacyjnej. Wspierana i promowana będzie innowacyjność na poziomie co najmniej krajowym i/lub międzynarodowym (określana jako innowacyjność średnia i wysoka). Program ujmuje również kontekst ochrony środowiska.

***

Celem głównym Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki jest: umożliwienie pełnego wykorzystania potencjału zasobów ludzkich, poprzez wzrost zatrudnienia i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw i ich pracowników, podniesienie poziomu wykształcenia społeczeństwa, zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego oraz wsparcie dla budowy struktur administracyjnych państwa.

Program składa się z 11 Priorytetów, realizowanych zarówno na poziomie centralnym, jak i regionalnym.

Komponent krajowy - działania horyzontalne:

- zatrudnienie i integracja społeczna,

- rozwój zasobów ludzkich i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw,
- wysoka jakość systemu oświaty,
- szkolnictwo wyższe i nauka,
- dobre rządy,
- profilaktyka, promocja i poprawa stanu zdrowia ludności w wieku produkcyjnym.

Komponent regionalny:

- rynek pracy otwarty dla wszystkich oraz promocja integracji społecznej,
- regionalne kadry gospodarki,
- rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach,
- partnerstwo na rzecz rozwoju obszarów wiejskich.

***

W latach 2007-2013 współpraca w wymiarze transgranicznym, transnarodowym i międzyregionalnym będzie realizowana w ramach odrębnego celu polityki spójności Unii Europejskiej – Europejska Współpraca Terytorialna (EWT). Przewiduje się realizację następujących programów Europejskiej Współpracy Terytorialnej z udziałem Polski:

współpraca transgraniczna:

- trzy dwustronne programy na granicy polsko-niemieckiej (z udziałem Meklemburgii, Brandenburgii i Saksonii),
- Polska – Republika Czeska,
- Polska – Słowacja,
- Polska – Litwa,
- Polska – Szwecja – Dania (Południowy Bałtyk).

współpraca transnarodowa:

- Obszar Europy Środkowo-Wschodniej,
- Region Morza Bałtyckiego,
- program współpracy międzyregionalnej obejmujący całe terytorium UE.

Na granicach zewnętrznych UE współpraca transgraniczna z krajami partnerskimi będzie wspierana ze środków Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa. W ramach tego instrumentu z udziałem Polski realizowane będą programy współpracy transgranicznej z Ukrainą, Białorusią i Obwodem Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej.

8.1.4 Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2007-2013

Celem głównym „Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007 – 2013” jest stymulowanie dynamicznego rozwoju, przy wzmocnieniu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej regionu. Rozwój należy tu rozumieć bardzo szeroko, jako proces zachodzący na wielu komplementarnych płaszczyznach, w tym:

- gospodarczej: wzrost gospodarczy i zwiększenie zatrudnienia, rozwój technologiczny i innowacje, restrukturyzacja i dywersyfikacja działalności gospodarczej,
- społecznej: poprawa jakości życia mieszkańców, wzbogacenie tożsamości kulturowej i procesy integracyjne, rozwój usług i zasobów społecznych, wzrost mobilności zawodowej i społecznej,
- środowiskowej: zmniejszenie obciążeń i polepszenie jakości środowiska przyrodniczego, zachowanie bioróżnorodności,
- infra-technicznej: podnoszenie jakości, rozbudowa i racjonalne gospodarowanie zasobami infrastruktury technicznej.

Zadania objęte Programem wpisują się w Priorytet V: Środowisko. Celem szczegółowym tego priorytetu jest: *ochrona oraz poprawa jakości środowiska*. Realizacja celu głównego będzie się odbywać poprzez następujące cele szczegółowe:

- poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych,

- ograniczenie ilości odpadów deponowanych i zdeponowanych w środowisku,
- poprawa jakości powietrza,
- doskonalenie systemu zarządzania środowiskiem,
- ochrona dziedzictwa przyrodniczego i kształtowanie postaw ekologicznych społeczeństwa.

Inwestycje w zakresie środowiska wspierane będą w ramach następujących działań:

- Gospodarka wodno-ściekowa,
- Gospodarka odpadami,
- Czyste powietrze i odnawialne źródła energii,
- Zarządzanie środowiskiem,
- Dziedzictwo przyrodnicze.

Maksymalnym poziomem wsparcia – w postaci dotacji – wynosi 85% kosztów kwalifikowanych.

8.1.5 Program Rozwoju Obszarów Wiejskich

Siedmioletni Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) ma przyczynić się do zapewnienia opłacalności produkcji rolnej, modernizacji gospodarstw i przetwórstwa artykułów rolnych, wspartych przez rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej. W ramach PROW zagadnienia środowiskowe realizowane będą w ramach następujących priorytetów:

Oś priorytetowa 1 – Poprawa konkurencyjności sektora rolnego i leśnego – działanie: poprawianie i rozwijanie infrastruktury związanej z rozwojem i dostosowaniem rolnictwa i leśnictwa (scalanie gruntów, gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi).

Oś priorytetowa 2 - Poprawa środowiska naturalnego i obszarów wiejskich – działania:

- wsparcie gospodarstw na obszarach górskich i innych obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW),
- program rolnośrodowiskowy (Płatności rolnośrodowiskowe),
- zalesienie gruntów rolnych oraz zalesienie gruntów innych niż rolne,
- odtwarzanie potencjału produkcji leśnej zniszczonego przez katastrofy i wprowadzenie instrumentów zapobiegawczych.

Oś priorytetowa 3 – Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej – działania:

- różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej,
- podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej
- gospodarka wodno-ściekowa w szczególności zaopatrzenie w wodę, odprowadzanie i oczyszczanie ścieków, w tym systemów kanalizacji sieciowej lub kanalizacji zagrodowej,
- tworzenie systemu zbioru, segregacji, wywozu odpadów komunalnych,
- wytwarzanie lub dystrybucja energii ze źródeł odnawialnych, w szczególności wiatru, wody,
- energii geotermalnej, słońca, biogazu albo biomasy.

8.1.6 Program LIFE+

LIFE+ jest kontynuacją Instrumentu Finansowego LIFE, utworzonego przez Komisję Europejską w 1992 roku. W trakcie trzech kolejnych edycji dofinansowano realizację łącznie ponad 2500 projektów we wszystkich krajach członkowskich. W latach 2004-2006 z tej formy dofinansowania skorzystała również Polska, na obszarze której realizowano cztery projekty z zakresu ochrony środowiska i różnorodności biologicznej.

W odróżnieniu od poprzednich edycji, program LIFE+ składa się z trzech komponentów określonych przez tematykę projektów a nie ich realizatora. Nabór przedłożonych projektów następować będzie na poziomie krajowym, jednak ostateczna ocena i związana z nią decyzja o przyznaniu dofinansowania zależeć będzie do Komisji Europejskiej.

Nowy program LIFE+ będzie jedynym programem wspólnotowym poświęconym wyłącznie zagadnieniom związanym z ochroną środowiska. LIFE+ powinien bezpośrednio wspierać realizację priorytetów 6. Programu Działań na Rzecz Środowiska (2002-2012), do których należą:

- ochrona przyrody i bioróżnorodności,
- przeciwdziałanie zmianom klimatu,
- zminimalizowanie negatywnych skutków wpływu zanieczyszczeń środowiska na zdrowie ludzi,
- zrównoważone wykorzystanie zasobów naturalnych i racjonalna gospodarka odpadami.

Działania dotowane muszą mieć związek z propagowaniem polityki UE w zakresie ochrony przyrody i środowiska. Komisja Europejska raz w roku będzie ogłaszać „call for proposals” - czyli nabór projektów.

Do otrzymania dofinansowania kwalifikują się następujące działania:

- działania operacyjne organizacji pozarządowych zaangażowanych w ochronę i poprawę jakości środowiska na poziomie europejskim oraz w tworzenie i wdrażanie ustawodawstwa i polityki ochrony środowiska unii europejskiej,
- tworzenie i utrzymywanie sieci, baz danych i systemów komputerowych związanych bezpośrednio z wdrażaniem ustawodawstwa i polityki ochrony środowiska UE, w szczególności, gdy działania te poprawiają publiczny dostęp do informacji o środowisku,
- analizy, badania, modelowanie i tworzenie scenariuszy,
- monitorowanie stanu siedlisk i gatunków, w tym monitorowanie lasów,
- pomoc w budowaniu potencjału instytucjonalnego,
- szkolenia, warsztaty i spotkania, w tym szkolenia podmiotów uczestniczących w inicjatywach dotyczących zapobiegania pożarom lasów,
- platformy nawiązywania kontaktów zawodowych i wymiany najlepszych praktyk,
- działania informacyjne i komunikacyjne, w tym kampanie na rzecz zwiększania świadomości społecznej, a w szczególności kampanie zwiększające świadomość społeczną na temat pożarów lasów,
- demonstracja innowacyjnych podejść, technologii, metod i instrumentów dotyczących kierunków polityki
- specjalnie w odniesieniu do komponentu I „LIFE+ przyroda i różnorodność biologiczna”:
  - a. zarządzanie gatunkami i obszarami oraz planowanie ochrony obszarów, w tym zwiększenie ekologicznej spójności sieci Natura 2000;
  - b. monitorowanie stanu ochrony, w szczególności ustalenie procedur i struktur monitorowania stanu ochrony;
  - c. rozwój i realizacja planów działania na rzecz ochrony gatunków i siedlisk przyrodniczych;
  - d. zwiększenie zasięgu sieci Natura 2000 na obszarach morskich;
  - e. nabywanie gruntów pod następującymi warunkami:
    - nabycie to przyczyniłoby się do utrzymania lub przywrócenia integralności obszarów objętych siecią Natura 2000,
    - nabycie gruntu jest jedynym lub najbardziej efektywnym sposobem osiągnięcia pożądanego skutku w zakresie ochrony przyrody,
    - nabywany grunt jest długookresowo przeznaczony na wykorzystanie w sposób zgodny z celami szczegółowymi komponentu I „LIFE+ przyroda i różnorodność biologiczna”, oraz
    - dane państwo członkowskie zapewnia długookresowe wyłączone przeznaczenie takich gruntów na cele związane z ochroną przyrody.

8.1.7 Kredyty udzielane na preferencyjnych warunkach

Preferencyjne kredyty na inwestycje proekologiczne, bez możliwości umorzeń udzielane są przez Bank Ochrony Środowiska S.A.(BOŚ). Kredytobiorca musi posiadać przynajmniej 50% własnych środków na sfinansowanie zadania. BOŚ przy udzielaniu pożyczek kieruje się podobnymi kryteriami jak fundusze

ochrony środowiska. Są to efektywność ekologiczna zadania i jego zgodność z priorytetami dla polityki ekologicznej województwa.

8.1.8 Kredyty komercyjne

Komercyjne kredyty bankowe ze względu na duże koszty finansowe związane z oprocentowaniem, nie powinny być brane pod uwagę, jako podstawowe źródła finansowania inwestycji, lecz jako uzupełnienie środków z pożyczek preferencyjnych. Samorządy są obecnie postrzegane przez banki, jako interesujący i wiarygodni klienci, stąd dostęp do kredytów jest coraz łatwiejszy. Warunki komercyjnych kredytów inwestycyjnych udzielanych jednostkom samorządu terytorialnego są zazwyczaj każdorazowo negocjowane indywidualnie.

8.2 Nakłady na realizację zadań Programu i proponowane źródła ich finansowania

8.2.1 Nakłady na realizację zadań Programu

Oszacowane w ramach poszczególnych kierunków ochrony środowiska koszty realizacji zadań (zarówno inwestycyjnych, jak i tzw. „miękkich”) wskazują od razu te obszary działań, których realizacja – w kontekście możliwości finansowych – będzie najtrudniejsza. Należą do nich:

- Gospodarka wodno-ściekowa,
- Ochrona powietrza.

Zbiorcze zestawienie nakładów, w podziale na wydatki dotyczące zadań własnych i koordynowanych, przedstawia poniżej.

Tabela 24 Nakłady finansowe na realizację zadań określonych w Programie

Lp.	Wyszczególnienie	Zadania własne		Zadania koordynowane		OGÓŁEM	
		Wartość [tys. PLN]	Udział	Wartość [tys. PLN]	Udział	Wartość [tys. PLN]	Udział
1.	Ochrona przyrody i krajobrazu	1 825	1,32%	2 725	14,34%	4 550	2,90%
2.	Ochrona i zrównowazony rozwój lasów		0,00%	1 510	7,95%	1 510	0,96%
3.	Ochrona powierzchni ziemi	106	0,08%	480	2,53%	586	0,37%
4.	Ochrona zasobów kopalin		0,00%		0,00%	0	0,00%
5.	Kształtowanie zasobów wodnych oraz ochrona przed powodzią i skutkami suszy	35	0,03%		0,00%	35	0,02%
6.	Gospodarka wodno-ściekowa	112 174	81,42%	13 812	72,71%	125 986	80,37%
7.	Ochrona powietrza	19 753	14,34%		0,00%	19 753	12,60%
8.	Gospodarowanie odpadami	476	0,35%		0,00%	476	0,30%
9.	Ochrona przed hałasem	3 396	2,46%	220	1,16%	3 616	2,31%
10.	Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym		0,00%	50	0,26%	50	0,03%
11.	Substancje chemiczne w środowisku	5	0,00%	200	1,05%	205	0,13%
12.	OGÓŁEM	137 770	100,00%	18 997	100,00%	156 767	100,00%

Źródło: opracowanie własne

W kontekście zadań własnych (a zatem najistotniejszych z punktu widzenia wydatkowania środków budżetowych) ok. 81,4% środków przeznaczonych będzie na działania związane z poprawą stanu systemu odprowadzania i oczyszczania ścieków oraz zaopatrzenia ludności w wodę pitną. Istotnych wydatków wymagać będzie ochrona powietrza (w szczególności działania termomodernizacyjne obiektów). Kluczowe zatem będzie skuteczne pozyskanie dofinansowania z źródeł zewnętrznych, w szczególności funduszy UE i

WFOŚiGW w Katowicach. Należy również dodać, iż kluczowe zadania związane z ochroną przed hałasem związane są z modernizacją sieci drogowej.

W dalszej części przedstawiony zostanie zakładany montaż finansowy dla czterech najistotniejszych (tj. najbardziej kosztownych) elementów programu. Stanowią one łącznie ok. 90% wydatków na zadania własne określone w Programu. Pozostałe zadania dotyczą obszarów, gdzie źródła finansowania w praktyce prowadzą się do wydatków budżetu gminnego, uzupełnianych ewentualnie środkami WFOŚiGW w Katowicach.

Jak wynika z poniższej tabeli, o realizacji zadań „wybranych” decydować będzie uzyskania wsparcia zewnętrznego. W przeciwnym wypadku ich wdrożenie będzie musiało wiązać się z dłuższymi terminami bądź w ogóle rezygnacją z podjęcia przedsięwzięć.

Tabela 25 Montaż finansowy dla wybranych (związanych z najwyższymi wydatkami) zadań własnych Programu

Lp.	Wyszczególnienie	Wartość ogółem	Udział %	Fundusze UE	Udział %	WFOŚiGW w Katowicach	Udział %	Środki UG	Udział %	Inne środki	Udział %
1.	Budowa kanalizacji sanitarnej oraz oczyszczalni ścieków w ramach zadania ujętego w Wieloletnim Planie Inwestycyjnym na lata 2009-2014 „Infrastruktura okołolotniskowa Międzynarodowego Portu Lotniczego Katowice w Pyrzowicach – gospodarka wodno-ściekowa” – inwestycja realizowana z udziałem środków unijnych (Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego)	107 164	100,0	70 400	65,7		0,0	19 084	17,8	17 680	16,5
2.	Kontynuacja wdrażania programu ograniczenia niskiej emisji na terenie gminy Ożarowice	9 583	100,0		0,0	4 791	50,0		0,0	4 792	50,0
3.	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej	5 100	100,0		0,0	4 080	80,0	1 020	20,0		0,0
4.	Przebudowa dróg gminnych nr 687004S na odcinku stanowiącym ulicę Generała Maczka w sołectwie Tąpkowice oraz drogi nr 615059S w Gminie Bobrowniki w Powiecie Będzińskim	2 460	100,0	2 091	85,0		0,0	369	15,0		0,0
	OGÓŁEM WYBRANE ZADANIA	124 307	100,0	72 491	58,3	8 871	7,1	20 473	16,5	22 472	18,1

8.3 Ocena możliwości budżetowy wdrożenia zadań własnych Programu

Pomimo szerokiej dostępności zewnętrznych źródeł wsparcia, skuteczne wdrożenie przedsięwzięć określonych w Programie wymagać będzie istotnego zaangażowania budżetu gminy.

Ważnym z punktu widzenia polityki pozyskiwania środków finansowych na inwestycje jednostek samorządu terytorialnego jest określenie zdolności do zaciągania zobowiązań. Możliwości Gminy w tym zakresie reguluje ustawa z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych (Dz. U. nr 249, poz. 2104, ze zmianami).

Art. 169.

1. Łączna kwota przypadających w danym roku budżetowym:

- 1) spłat rat kredytów i pożyczek (...) wraz z należnymi w danym roku odsetkami od kredytów i pożyczek (...)
- 2) wykupów papierów wartościowych emitowanych przez jednostki samorządu terytorialnego (...) wraz z należnymi odsetkami i dyskontem od papierów wartościowych (...)
- 3) potencjalnych spłat kwot wynikających z udzielonych przez jednostki samorządu terytorialnego poręczeń oraz gwarancji - nie może przekroczyć 15% planowanych na dany rok budżetowy dochodów jednostki samorządu terytorialnego.

Art. 170.

1. Łączna kwota długu jednostki samorządu terytorialnego na koniec roku budżetowego nie może przekroczyć 60% wykonanych dochodów ogółem tej jednostki w tym roku budżetowym.

Planowana wysokość nakładów inwestycyjnych gminy Ożarówice w latach 2009-2017 wynosi ok. 137 mln. zł. Wartość ta wydaje się olbrzymim obciążeniem dla budżetu, którego roczne dochody oscylują wokół kwoty 15-16 mln zł. Niemniej jednak warto wskazać kilka aspektów, które przemawiają za realnością wdrożenia Programu:

- znaczna część wydatków może być zrefundowana w formie dotacji ze środków UE,
- w chwili obecnej wskaźniki zadłużenia pozostają na bezpiecznym poziomie – łączna kwota długu (planowana na cały rok 2009 stanowi ok. 17,8% dochodów ogółem, natomiast kwota spłaty zobowiązań w 2009 r. to 3%)
- zadania rozłożone są w stosunkowo długim okresie czasu.

9 Monitoring i kontrola realizacji przedsięwzięć zapisanych w Programie Ochrony Środowiska dla gminy Ożarówce

9.1 Monitoring środowiska

Państwowy Monitoring Środowiska (PMS) został utworzony ustawą z dnia 10 lipca 1991 roku o Państwowej Inspekcji Ochrony Środowiska. Jego celem jest zapewnienie wiarygodnych informacji o stanie środowiska. Państwowy Monitoring Środowiska według art. 25 ustawy Prawo Ochrony Środowiska z 2001 roku to system pomiarów, ocen i prognoz stanu środowiska oraz gromadzenie, przetwarzanie i rozpowszechnianie informacji o środowisku. Celem monitoringu ochrony środowiska jest rozpoznawanie stopnia zanieczyszczenia środowiska poprzez określony system pomiarów, ocen i badań, dostarczanie informacji o aktualnym stanie i stopniu zanieczyszczenia poszczególnych jego komponentów.

Elementem polityki ekologicznej gminy jest tworzenie i wyposażanie systemu badań stanu środowiska, przetwarzanie uzyskanych danych oraz ich upowszechnianie. Rozwój systemów gromadzenia, interpretowania, wykorzystywania, prognozowania zmian stanu środowiska i publikacji danych o środowisku.

Ponadto, ustawa Prawo ochrony środowiska nakłada na organy wykonawcze województwa, powiatu i gminy sporządzanie, co dwa lata raportu z realizacji programu ochrony środowiska. Bezpośrednim wskaźnikiem zaawansowania realizacji zadań objętych programem ochrony środowiska będzie ciągły monitoring oraz kontrola podejmowanych działań.

9.1.1. Ochrona przyrody i bioróżnorodności

Wskaźnikami określającymi stan środowiska i stopień zmian w nim zachodzących w zakresie ochrony powierzchni ziemi będą:

- powierzchnia lasów,
- powierzchnia obszarów chronionych,
- ilość chronionych obiektów,
- nasadzenia.

9.1.2 Ochrona powierzchni ziemi

Celem monitorowania jest określenie:

- ilość zdegradowanych gruntów
- ilość gruntów zrekultywowanych
- ilość gruntów przeznaczonych na uprawy energetyczne
- zawartość metali ciężkich w glebie
- zasobność gleby oraz odczyn

9.1.3 Ochrona powietrza

Dla prawidłowej oceny realizacji Programu należy określić wskaźniki będące miernikami stopnia realizacji Programu. Wskaźnikami określającymi stan środowiska i stopień zmian w nim zachodzących w zakresie ochrony powietrza będą:

- wielkości i zmiany stężeń zanieczyszczeń powietrza stale monitorowanych,
- udział odnawialnych źródeł energii w produkcji i wykorzystaniu ciepła i energii elektrycznej,
- wymiana nieefektywnych i zanieczyszczających środowisko małych i średnich kotłów węglowych (o mocy do 1 MW) na wysokosprawne i niskoemisyjne źródła ciepła.

Dla oceny racjonalizacji kosztów usług energetycznych

- zmiana średniej ceny ciepła produkowanego z różnych paliw i z systemowego źródła ciepła w zł/GJ do ceny roku poprzedzającego,
- koszty i zużycia energii w obiektach i budynkach własnych gminy, w szczególności w obiektach przeznaczonych do modernizacji (monitoring przed i po przeprowadzeniu

- przedsięwzięć modernizacyjnych).

9.1.4 Ochrona wód

Dla prawidłowej oceny realizacji Programu należy określić wskaźniki będące miernikami stopnia realizacji Programu. Wskaźnikami określającymi stan środowiska i stopień zmian w nim zachodzących w zakresie gospodarki wodnej będą:

- jakość wód powierzchniowych i podziemnych,
- zasoby eksploatacyjne wód podziemnych,
- liczba mieszkańców podłączonych do systemu zbiorczej kanalizacji sanitarnej,
- liczba mieszkańców obsługiwana przez wodociąg,
- ilość ścieków nieoczyszczonych odprowadzanych do środowiska,
- długość sieci kanalizacji sanitarnej,
- długość sieci kanalizacji deszczowej.

9.1.5 Gospodarowanie odpadami

Szczegółowe aspekty dotyczące monitoringu w zakresie gospodarowania odpadami zawarte zostały w Planie Gospodarki Odpadami dla Gminy Ożarówice.

10 System zarządzania środowiskowego w Gminie Ożarówice

10.1 System EMAS

W roku 1993 kraje Unii Europejskiej przyjęły do stosowania Rozporządzenie Rady Wspólnoty dotyczące udziału przedsiębiorstw z sektora przemysłowego w unijnym programie ekozarządzania i audytów, zwanym EMAS. Skrót ten pochodzi od pierwszych liter oryginalnej nazwy Eco-Management and Audit Scheme¹⁹ (*System Ekozarządzania i Eko-auditów).

System ten umożliwia zarejestrowanie firmy znajdującej się na obszarze Unii Europejskiej i spełniającej wymagania określone w rozporządzeniu.

Ponadto sprawdza się czy w raporcie firmy zawarte są dane o stanie środowiska.

W roku 2001 zatwierdzono i wprowadzono w życie rozporządzenie, które umożliwia dobrowolne uczestnictwo w programie nie tylko przedsiębiorstw przemysłowych, ale również różnego rodzaju organizacji.

Organizacje które mają już wprowadzony System Zarządzania Środowiskowego z dużo większą łatwością mogą przystąpić do rejestracji w EMAS ponieważ podstawową sprawą jest uznanie zgodności funkcjonującego Systemu Zarządzania Środowiskowego wymaganiami normy ISO 14001.

10.2 REMAS²⁰

Regionalny System Zarządzania Środowiskowego w skrócie REMAS ma na celu przede wszystkim:

- poprawę stanu ochrony środowiska,
- sukcesywnego zmniejszania źródeł zanieczyszczeń i ich negatywnych skutków,
- racjonalne gospodarowanie zasobami naturalnymi z równoczesną ochroną walorów środowiska.

Zgodnie z nową ustawą Prawo ochrony środowiska każde województwo, powiat i gmina musi, co 4 lata opracowywać program ochrony środowiska, z uwzględnieniem działań na kolejne 4 lata. Realizacja efektów zawartych w programach ochrony środowiska dokonywana jest, co 2 lata. Zapisy ustawowe mogą być skutecznie realizowane tylko wówczas, jeśli programy powiatowe i gminne powstają i są realizowane jedynie w sposób zintegrowany. Dlatego też należy zapewnić funkcjonowanie (wyłącznie

¹⁹ R.Pochyluk, P.Grudowski, J.Szymański „Zasady wdrażania systemu zarządzania środowiskowego zgodnego z wymaganiami normy ISO 14001, Gdańsk 1999 r

²⁰ Sokół W.A. „Zintegrowany system zarządzania środowiskowego powiatem i gminami ze szczególnym uwzględnieniem gospodarki odpadami komunalnymi” – opis projektu WFOŚ, Katowice, grudzień 2001 r.

na zasadach dobrowolności) Regionalnego Systemu Zarządzania Środowiskowego REMAS. System ten łączy w sobie model czystej produkcji, zasadnicze elementy międzynarodowych norm ISO 14000 oraz specjalne narzędzia w postaci programów komputerowych i baz danych wspomagających wdrażanie i integrację tego modelu. Na wprowadzany system REMAS składają się szczegółowe algorytmy postępowania powiązane ze sobą za pomocą następujących procedur operacyjnych:

1. **PR 1 - Zarządzania środowiskowego** – określa on sposób organizacji zarządzania środowiskowego w gminie/powiecie. Pomaga w opracowaniu polityki środowiskowej, ustala cele i zadania środowiskowe, generuje program zarządzania środowiskowego i stanowi zasadnicze elementy programu ochrony środowiska.
2. **PR 2 - Oceny efektów działalności środowiskowej** – określa zasady monitorowania i okresowego wpływu działalności gminy/powiatu na środowisko, identyfikuje aspekty środowiskowe, określa priorytety. Pozwala opracowywać działania korygujące i zapobiegawcze oraz doskonali funkcjonowanie systemu.
3. **PR 3 - Zarządzania informacjami ekologicznymi** – określa zasady gromadzenia danych, przetwarzania i udostępniania informacji w skali całego województwa pomiędzy partnerami REMAS.

W modelu REMAS instrumenty instytucjonalne spełniają rolę stymulującą samorządy i przedsiębiorstwa do podejmowania ważnych inwestycji ekologicznych dla całego regionu biorąc pod uwagę również instrumenty ekonomiczne.

Wprowadzany w województwie śląskim system REMAS w sposób zintegrowany i ukierunkowany na zrealizowanie dużych zadań spełnia kryteria dofinansowania z funduszy Unii Europejskiej.

10.3 System Zarządzania Środowiskowego na obszarze Gminy Ożarowice

System Zarządzania Środowiskowego umożliwi systematyczną kontrolę i ocenę oddziaływania organizacji na środowisko oraz umożliwi systematyczną kontrolę i ocenę oddziaływania organizacji na środowisko oraz podejmowanie działań dla poprawy stanu środowiska.

Wprowadzenie Systemu Zarządzania Środowiskowego w Urzędzie Gminy Ożarowice polega na:

1. Wyznaczeniu właściwej Polityki Środowiskowej gminy,

Polityka Środowiskowa²¹ jest to deklaracja organizacji dotycząca jej intencji i zasad odnoszących się do ogólnych efektów działalności środowiskowej, określająca ramy do działania i ustalenia celów oraz zadań środowiskowych organizacji

Polityka Środowiskowa organizacji jest fundamentem Systemu Zarządzania Środowiskowego, powinna stanowić ramy do ustalania i przeglądu celów i zadań środowiskowych.

Odpowiedzialność za ustalenie Polityki Środowiskowej może spoczywać na Kierownictwie. Kierownictwo organizacji jest również odpowiedzialne za wdrożenie polityki.

Najwyższe Kierownictwo określa Politykę Środowiskową tak, aby uwzględniała:

- misję organizacji,
- wymagania zainteresowanych stron oraz komunikowanie się z nimi,
- ciągłe doskonalenie,
- zapobieganie zanieczyszczeniom,
- specyficzne warunki lokalne i regionalne,
- zgodność z przepisami dotyczącymi ochrony środowiska oraz z innymi wymaganiami prawnymi, które dotyczą organizacji,
- koordynację z istniejącą polityką (np. Polityka jakości),
- udostępnienie polityki publicznie.

2. Zidentyfikowaniu aspektów środowiskowych związanych z działalnością i usługami gminy,

Wskaźniki oceny efektywności działalności środowiskowej mogą być, np.: efektywność wykorzystania materiałów i energii, procent powtórnie wykorzystanych odpadów (np. makulatury), liczba wypadków środowiskowych.

²¹ na podstawie normy PN-EN ISO 14001, 1996

3. Zidentyfikowaniu wymagań środowiskowych związanych z działalnością, usługami i procesami oraz Systemem Zarządzania Środowiskowego i ochroną środowiska.

4. Wyznaczeniu celów i zadań środowiskowych w oparciu o znaczące aspekty środowiskowe i Politykę Środowiskową,

Cel środowiskowy⁵⁹ jest to ogólny cel wynikający z Polityki środowiskowej, który organizacja ustala do osiągnięcia, cel ten jest określony ilościowo, tam gdzie jest to możliwe.

Zadanie środowiskowe⁶⁰ jest to szczegółowe wymaganie dotyczące efektów działalności środowiskowej, wyrażane ilościowo zawsze, gdy jest to możliwe, mające zastosowanie do organizacji lub jej części, wynikające z celów środowiskowych, które należy określić lub zrealizować, aby osiągnąć te cele.

Po ustaleniu celów i zadań organizacja określa dla nich mierzalne wskaźniki. Wskaźniki te mogą być podstawą do oceny efektów działalności środowiskowej.

Organizacja ustanawia i utrzymuje udokumentowane cele i zadania środowiskowe dla każdej służby oraz na odpowiednim szczeblu wewnątrz organizacji.

5. Opracowaniu Programu Zarządzania Środowiskowego.

Program Zarządzania Środowiskowego przydziela odpowiedzialnością realizację wyznaczonych celów i zadań środowiskowych konkretnym osobom lub odpowiedniemu szczeblowi organizacji, określa środki i terminy, w których cele i zadania środowiskowe są realizowane.

Przystępując do opracowania Programu Zarządzania Środowiskowego, należy rozważyć:

- sposób opracowania Programu Zarządzania Środowiskowego,
- sposób uwzględnienia w programie celów przedstawionych w Polityce Środowiskowej organizacji,
- sposób kontrolowania i przeglądania Programu Zarządzania Środowiskowego,
- sposób kontrolowania stopnia realizacji celów i zadań środowiskowych,
- odpowiedzialność osób albo organizacji za poszczególne etapy i całość realizacji celów i zadań środowiskowych określonych w Programie Zarządzania Środowiskowego.

W Gminie Ożarówice, wszystkie wymagane elementy Systemu Zarządzania Środowiskowego powinny być wdrożone, a ustalone procesy, zwłaszcza te związane ze znaczącymi oddziaływaniami na środowisko powinny być okresowo kontrolowane.

Każdy pracownik Urzędu Gminy powinien być świadomy swojej roli w Systemie Zarządzania Środowiskowego.

W ramach wdrożenia Systemu Zarządzania Środowiskowego, w Urzędzie Gminy powołuje się Pełnomocnika ds. Systemu Zarządzania oraz Zespół ds. Środowiskowych.

Zadaniem Pełnomocnika ds. systemu Zarządzania jest nadzorowanie i zapewnienie prawidłowego wdrożenia Systemu Zarządzania Środowiskowego.

Pełnomocnik ds. systemu Zarządzania odpowiedzialny jest za nadzór nad realizacją wszystkich zaplanowanych zadań i przedsięwzięć związanych z Polityką Środowiskową i Programem Zarządzania Środowiskowego.

W skład zespołu ds. Środowiskowych wchodzi przedstawiciele poszczególnych wydziałów Urzędu Gminy. Zespół odpowiedzialny jest za identyfikację aspektów środowiskowych, ustalenie i realizację celów i zadań środowiskowych oraz ich okresową aktualizację oraz za przekazanie informacji uzyskanych na spotkaniach.

W pierwszym etapie system Zarządzania Środowiskowego został wdrożony w Urzędzie Gminy, w drugim etapie w jednostkach Urzędu, natomiast

w trzecim w przedsiębiorstwach funkcjonujących na obszarze gminy.

Urząd Gminy po sformułowaniu Polityki Środowiskowej na obszarze miejscowości i określeniu własnego Programu Zarządzania Środowiskowego może nadzorować i oceniać realizację Programu Zarządzania Środowiskowego w poszczególnych zakładach, które znacząco oddziałują na środowisko. Ocena taka powinna być dokonywana raz w roku przez Referat Rolnictwa i Gospodarki Gruntami.

⁵⁹ Norma PN-EN ISO 14001:1996

⁶⁰ Norma PN-EN ISO 14001:1996